

CAPE AGULHAS MUNICIPALITY

KAAP AGULHAS MUNISIPALITEIT
CAPE AGULHAS MUNICIPALITY
U MASIPALA WASECAPE AGULHAS

INTEGRATED DEVELOPMENT PLAN

2007-2011

ABBREVIATIONS

ANC	African National Congress
ASGISA	Accelerated and Shared Growth Initiatives of South Africa
BBP	Bruto Binnelandse Produk
CAM	Cape Agulhas Municipality
CAMAF	Cape Agulhas Municipal Advisory Forum
CDI	City Development Index
DA	Democratic Alliance / Demokratiese Alliansie
EIA	Environmental Impact Assessment
EPWP	Expanded Public Works Programme
GBE	Gratis basiese elektrisiteit
HDI	Human Development Index
IDP	Integrated Development Plan
KAM	Kaap Agulhas Munisipaliteit
KAMAF	Kaap Agulhas Munisipale Advies Forum
LED	Local Economic Development
LM	Local Municipality
MIG	Municipal Infrastructure Grant
NSDP	National Spatial Development Perspective
PGDS	Provincial Growth and Development Strategy
PSDF	Provincial Spatial Development Framework
ROR	Ruimtelike Ontwikkelingsraamwerk
RsdI	Raadslid
SCM	Supply Chain Management
SSK	Sentrale Sakekern

TABLES:

Table 1:	Cape Agulhas Municipality's response on National and Provincial guidelines for growth and development	14
Tabel 2:	Kaap Agulhas, veranderinge in politieke regering tussen 2001 en 2006	19
Tabel 3:	Politieke verteenwoordiging van Wyksraadslede	20

Tabel 4	Raadslid verteenwoordiging op Portefeulje en subkomitees	21
Table 5:	Population growth, 2001 – 2010	37
Table 6:	Age Composition of the Cape Agulhas population, 2001	39
Table 7:	Local municipal CDI figures, 2005	40
Table 8:	HDI figures Cape Agulhas Municipality, 2005	41
Tabel 9:	Onderwys	43
Tabel 10:	Kaap Agulhas geletterdheid verwerf vir persone van 20 jarige ouderdom en meer, 2001	44
Table 11:	Labour force participation, employment and unemployment, (1996-2001)	45
Table 12:	Socio-Economic Indicators (employment, unemployment and income)	48
Table 13:	Health	50
Table 14:	Reported Crimes	51
Table 15 :	Crime statistics, 2002-2005	51
Table 16:	Changes in access to basic services, 1996 and 2001	53
Tabel 17:	Waterbronne vir die onderskeie dorpe in Kaap Agulhas Munisipaliteit	53
Table 18:	SWOT Analysis with regard to Housing development	70
Tabel 19:	Kaap Agulhas se reaksie op Goeie Regering	75
Tabel 20:	Oorhoofse Ontwikkelings Doelwitte en Uitkomst	78
Tabel 21:	Oorhoofse doelwitte en verwante strategieë	79
Tabel 22:	Wyk 1, Prioriteitsbehoefte geïdentifiseer deur wykskomitee	80
Tabel 23:	Wyk 2, Prioriteitsbehoefte geïdentifiseer deur wykskomitee	81
Tabel 24:	Wyk 3, Prioriteitsbehoefte geïdentifiseer deur wykskomitee	82
Tabel 25:	Wyk 4, Prioriteitsbehoefte geïdentifiseer deur wykskomitee	83
Tabel 26:	Wyk 5, Prioriteitsbehoefte geïdentifiseer deur wykskomitee	83
Tabel 27:	KAMAF Prioritiserings, 29 November 2006	85
Table 28:	Progress with sector plans	89
Tabel 29:	Kapitaalbegroting – 2007/2008	93
Tabel 30:	Omskrywing van Bedryfsbegroting vir 2007/2008	
Tabel 31:	Bedryfsbegroting – 2007/2008	
Tabel 32:	Inkomste bronne	
Table 33:	Overarching development goals and outcomes for ODM	
Table 34:	Goals and inter-related strategies, ODM 2007/08	
Tabel 35:	Behoeftes Geïdentifiseer in wyke 1-5	
Tabel 36:	Projekte - Departement Gemeenskapsdienste	
Tabel 37:	Projekte - Departement Korporatiewe Dienste	

Tabel 38:	Projekte - Departement Siviele Ingenieursdienste	
Tabel 39:	Projekte - Elektromeganiese Dienste – 2007/2008	
Tabel 40:	Projekte - Elektromeganiese Dienste – 2008/2009	
Tabel 41:	Projekte - Elektromeganiese Dienste – 2009/2010	

FIGURES:

Figure 1:	Alignment in the Western Cape	12
Figuur 2:	Makro struktuur van Kaap Agulhas Munisipaliteit met die eerste vlak van rapportering	28
Figure 3:	Publieke Deelname Strukture in die GOP Proses	31
Figuur 4:	Cape Agulhas population pyramid, 2006	38
Figure 5:	Cape Agulhas Municipal CDI, 2005	40
Figure 6:	Cape Agulhas Municipal HDI, 2005	42
Figuur 7:	Kaap Agulhas vs Overberg Distrik bekwaamheid distribusie, 2001	44
Figure 8:	Composition of employment and unemployment, 2001	46
Figure 9:	Income distribution by population group, 2001	47
Figure 10:	Change in households with below basic access to services, 1996 and 2001	52
Figure 11:	Economic Growth Cape Agulhas vs ODM, 1996-2004	59
Figure 12:	Cape Agulhas – Changes in sectoral contribution, 1995-2004	60
Figure 13:	Characteristics of Good Governance	74

MAPS:

Map 1:	Cape Agulhas Municipality within the broader municipal area of the Western Cape	33
Map 2:	Cape Agulhas Municipal Development Perspective	66

ADDENDA

Addendum A	Behoeftes geïdentifiseer in Wyke 1-5	
Addendum B	Behoeftes geïdentifiseer deur Departementshoofde	
Addendum C	Individuele Projekte	

TABLE OF CONTENT

PREFACE	6
INTRODUCTION	7
CHAPTER 1 IDP PLANNING WITHIN THE BROADER NATIONAL AND PROVINCIAL CONTEXT	
1.1 NSDP guidelines	9
1.2 Accelerated and Shared Growth Initiatives of South Africa	10
1.3 iKapa Elihlumayo guidelines and Provincial Growth and Development Strategy	11
1.4 Provincial Spatial Development Framework guidelines	12
1.5 Provincial Integrated Development Plan Assessment	13
1.6 Alignment with National and Provincial programmes	13
CHAPTER 2 STRUCTURES OF THE MUNICIPALITY	
2.1 Politieke Komponent	19
2.2 Administratiewe Komponent	22
2.2.1 Funksionering Van Departemente	22
2.3 Public Participation	29
CHAPTER 3 CURRENT REALITY AND DEVELOPMENT SITUATION	
3.1 Background	34
3.2 Demographic Details	37
3.3 Development Levels of the Municipality	39
3.4 Well being of households	42
CHAPTER 4 THE CAPE AGULHAS ECONOMIC PROFILE	
4.1 Introduction to Local Economic Development	58
4.2 Economic Profile	59
4.3 Differensiële Groei- en Ontwikkelingsbenadering	61
4.4 Tourism	62
4.5 Sukses Faktore vir Ekonomiese Ontwikkeling	62
4.6 Projects for Economic Growth and Development	64

CHAPTER 5 LONG TERM GROWTH AND DEVELOPMENT

5.1	Spatial Perspective	66
5.2	The position of Cape Agulhas municipality in the region	67
5.3	Infrastructure Development	67
5.4	Integrated Human Development Settlements	69
5.5	Landbou Ontwikkeling	71
5.6	Natuurlike Omgewing	

CHAPTER 6 GOOD GOVERNANCE

6.1	Good Governance Practices	74
6.2	Intergovernmental Relations	76

CHAPTER 7 STRATEGIC PRIORITIES

7.1	Vision and Mission	77
7.2	Overarching Development Goals	78
7.3	Strategies To Reach The Goals	78
7.4	Projects Flowing From The Various Strategies	80
7.5	Progress with Sectoral Plans	89
7.6	Performance Management and Service Delivery and Budget Implementation Plans	89
7.7	Kommunikasie	90
7.8	Budget Alignment	91

CHAPTER 8 OVERBERG DISTRICT MUNICIPALITY

8.1	Visions for both the District and the Distict Council	
8.2	District and Council Missions	
8.3	Overarching development goals for Overberg District Municipality	

PREFACE

INTRODUCTION

Integrated Development Planning has been introduced progressively since the transition of democracy in 1994. Each local, district and metropolitan municipality is required by law in terms of the Municipal Systems Act to develop an integrated development plan (IDP). The IDP is the primary planning instrument that informs and guides all planning, budgeting, decision-making and development in a municipality.

The Municipal Systems Act requires that the IDP acts as a tool for achieving developmental local government and the IDP process must take place within the framework of co-operative governance. The planning process is a very interactive process which require involvement of a number of stakeholders

In terme van die Munisipale Stelselwet is 'n Overberg Distriks GOP raamwerk saamgestel in Julie 2006 in samewerking met die vier B-munisipaliteite en die Distriksmunisipaliteit ten einde integrasie en parallelle beplanningsprosesse te verseker.

Die nuwe Raad van Kaap Agulhas wat in Maart 2006 tydens die munisipale verkiesing verkies is, het 'n geïntegreerde proses plan aanvaar om uitvoering te gee aan die visie van die munisipaliteit en vir die voorbereiding van 'n geïntegreerde ontwikkelingsplan wat die riglyne vir die Raad sal stel vir die volgende vyf jaar van hulle termyn. Die geïntegreerde ontwikkelingsplan en prosesse sal die Raad ophoogte hou van probleme in die area en informasie verskaf oor beskikbare hulpbronne om die probleme aan te spreek deur die ontwikkeling en implementering van toepaslike strategieë en projekte.

Furthermore, the importance for the municipality to have an IDP can be linked to the following:

- It helps to overcome the legacy of apartheid by promoting integration of rural and urban areas, different social groups, places where people work, etc and facilitate the redistribution of resources in a consultative process.
- It helps to make more effective use of resources by focusing on identified and prioritised local needs taking into consideration the local resources;
- It helps to speed up delivery by providing a guide where investment should occur;

- It helps to attract additional funds by showing the development direction of the municipality to private investors and sector departments through the IDP;
- It helps to strengthen democracy and hence institutional transformation because decisions are not made by a few influential individuals but in a democratic and transparent manner.
- It promotes intergovernmental coordination by facilitating a system of communication and coordination between local, provincial and national spheres of government.

This Integrated Development Plan of the Council of Cape Agulhas Municipality will strive to address all the issues highlighted above as well as future plans to continuously provide sustainable effective services delivery to all residents and visitors of the area.

CHAPTER 1

INTEGRATED DEVELOPMENT PLANNING WITHIN THE BROADER NATIONAL AND PROVINCIAL CONTEXT

In order for development to be sustainable, the overall quality of life of the poor has to be improved and their basic needs have to be satisfied. Individual development efforts, aimed at achieving singular goals, will not improve the quality of life of people to the extent that positive and sustainable development outcomes are achieved. The objectives of social development should be integrated with those of economic and personal development and each should not be regarded as a problem on its own. Without integrating the various areas of development such as social provision, economic (including job creation activities) and personal (fostering self-reliance) development, positive outcomes such as economic empowerment, sustainability, equity, capacity building and interdependence will not be achieved.

With the aforementioned in mind it is also important for this Council to align with National and Provincial policies and strategies in order for government to work together to achieve the common objectives of reducing poverty, increasing employment and effective service delivery. The guiding documents are the National Spatial Development Perspective (**NSDP**), Accelerated and Shared Growth Initiatives of South Africa (**ASGISA**), iKapa Elihlumayo guidelines, Provincial Growth and Development Strategy (**PGDS**) and the Provincial Spatial Development Framework (**PSDF**).

1.1 National Spatial Development Perspective

This document compiled by the Policy Coordination and Advisory Services of The Presidency put forward mechanisms aimed at ensuring better alignment between infrastructure investment and development programmes. This document confronts the two key questions, which are also of the utmost importance for this municipality namely:

- In order for government to address poverty and the challenge of economic growth and job creation, where should government direct its investment and development initiatives to ensure sustainable and maximum impact?

- What kind of spatial forms and arrangements are more conducive to the achievements of our objectives of democratic nation building and social and economic inclusion?

The ultimate vision of the National Spatial Development Perspective (**NSDP**), which Cape Agulhas municipality is striving towards, is to:

- Focus on economic growth and employment creation in areas where it will be most effective and sustainable;
- Support restructuring where feasible to ensure greater competitiveness;
- Foster development on the basis of local potential; and
- Ensure that the municipality are able to provide for basic needs

1.2 Accelerated and Shared Growth Initiatives of South Africa

This initiative was introduced to achieve faster and shared economic growth. The shared growth path recognises the importance of macro economic stability as the precondition for a strategic approach to broad-based economic development. A shared growth path is fundamentally based on the simultaneous **development of people, infrastructure** and appropriate **technology**. The role of the state is to facilitate such investments and to drive them, while ensuring actively redistributive mechanism which impact positively on the poor through a combination of empowerment, employment education and social delivery. The state provides this leadership on the basis of sustainable development.

ASGISA seeks to: -

- Enhance the growth rate of the country and thus of every province and district
- Improve the environment and opportunities for more labour absorbing economic activities and for sustainable employment in general
- Reduce inequalities remaining in economic development and growth
- Enhance diversification and value-adding activities
- Reduce costs of production and distribution
- Encourage new business to proliferate and expand
- Intervene to counter and reduce the binding constraints for economic development and growth

The initiatives to achieve these objectives more effectively are classified into the following six categories:

- infrastructure programmes
- sector investment (or industrial) strategies
- skills and education initiatives
- Second Economy interventions
- macro-economic issues
- public administration issues.

Local government is expected to make a contribution in as much of these identified areas as possible.

1.3 iKapa Elihlumayo guidelines and the Provincial Growth and Development Strategy

iKapa Elihlumayo is in 2003 deur die Premier van die Wes-Kaap bekend gestel en dui op die Wes-Kaapse strategie wat op die groei en ontwikkeling van die provinsie gemik is. iKapa Elihlumayo is 'n visie van Waardigheid, Billikheid en Welvaart vir al die inwoners van die Wes-Kaap. Hierdie konsep van iKapa Elihlumayo word saamgevat in die visie om die Provinsie te sien groei tot voordeel van al sy mense, op beide individuele en kollektiewe vlak. Die uitdaging vir die Raad van Kaap Agulhas Munisipaliteit, die inwoners en alle rolspelers lê daarin dat almal saam werk om groei vir die hele streek te bewerkstellig, selfs al lei die weg na vooruitgang deur struikelblokke.

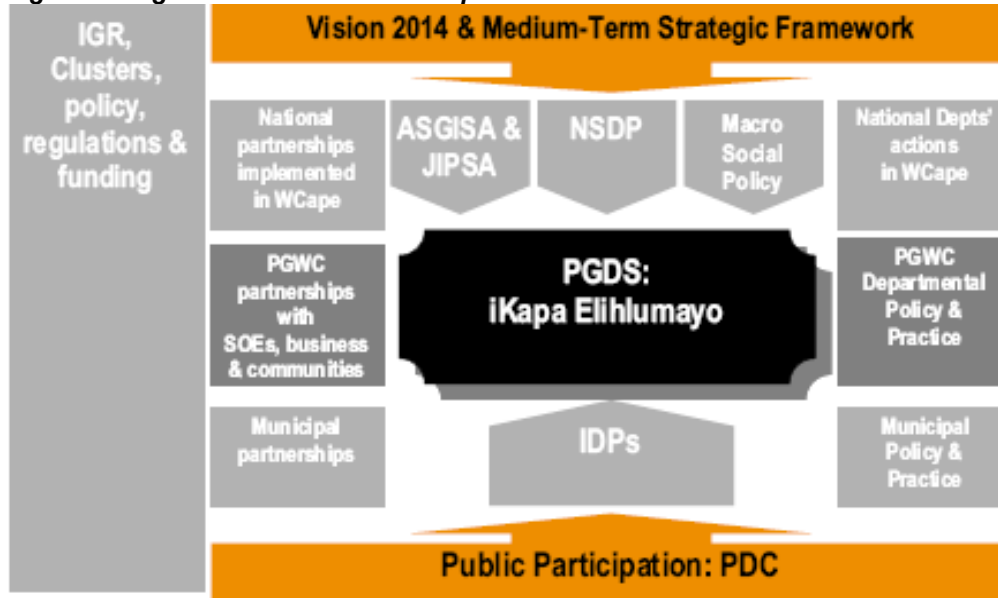
The Provincial Growth and Development Strategy (PGDS) deepens and expands the original growth and development agenda by addressing local imperatives and realities. This is a major attempt by government and its social partners to set an effective development agenda for all the stakeholders to work together to realize the Province's vision.

The key purpose is to grow the economy of the Western Cape including the Cape Agulhas area through catalytic socio-economic interventions that will increase wage employment

and per capita income, strengthen sectors, grow new enterprises, raise skills levels, reduce disparities and broaden meaningful economic participation by all.

The strategy also plays a key role in aligning the vision and operation of government across the spheres and will function as a keystone of intergovernmental co-operation on the regional scale as seen in **Figure 1**.

Figure 1: Alignment in the Western Cape

Local government is expected to play a more important role particularly in boosting economic growth through service delivery and better planning, regulation and enforcement.

1.4 Provincial Spatial Development Framework

The Primary goal of the Provincial Spatial Development Framework (**PSDF**) is to ensure an integrated and effective approach to economic and social development that Government's infrastructure investment and development spending has better spatial outcomes than is currently being achieved.

Die Provinsiale Ruimtelike Ontwikkelingsraamwerk, wat gedeeltelik ook gebaseer is op die groei potensiaal van dorpe in die Wes-Kaap (2005) rig die geïntegreerde sosiale en ekonomiese en omgewingsraamwerk vir die toekoms van die Wes-Kaap. Dit lei ook beide

die provinsiale infrastruktuur en mikro-ekonomiese strategieë. Gevolglik skakel dit baie nou in met die **NSDP**.

1.5 Provincial Integrated Development Plan Assessment

The previous IDP of Cape Agulhas was subjected to an assessment process by Provincial government. Many concerns were raised in terms shortages and the content of the IDP. Specific attention were drawn to the following aspects:

- Information on the socio-economic profile of the Cape Agulhas area as well as ward-based profiling
- More information on human development as one of the key priorities or focus areas for the municipality as set out by the previous council
- Development actions for the natural resource base
- Integrated Human settlements approach
- Long term Infrastructure provision in terms of when, where and who the beneficiaries will be
- Completion of the Service Delivery and Budget Implementation Plan (**SDBIP**) and clear performance indicators
- Internal skills and capacity in terms of driving and managing the IDP and economic development processes
- Engagement with provincial and national sector departments

Each of the shortcomings and comments will be dealt with in this IDP to the best of the municipality's limited capacity. In general, most of the issues of concern raised by Provincial government were improved on.

1.6 Alignment with National and Provincial programmes

Table 1 shows how Cape Agulhas Municipality responds to the guidelines as set out by the National and Provincial government to improve growth and development. It is clear that much has already been accomplished, but there is still room for improvement and development in many areas.

Table 1: Cape Agulhas Municipality's response on National and Provincial guidelines for growth and development

NATIONAL SPATIAL DEVELOPMENT PERSPECTIVE	IKAPA ELIHLUMAYO PERSPECTIVE / PROVINCIAL GROWTH AND DEVELOPMENT STRATEGY	OVERBERG DISTRICT	CAPE AGULHAS MUNICIPALITY RESPONSE
General Outcome Goals/Key Objectives	General Outcome Goals/Key Objectives	General Outcome Goals/Key Objectives	General Outcome Goals/Key Objectives
Provide a framework within which to discuss the future development of the national space economy by reflecting the localities of severe deprivation and need, of resource potential, of infrastructure endowment and of current and potential economic activity by describing the key social, economic and natural resource trends and issues shaping the national geography	A complete potential study of towns in the Western Cape	All the municipalities in the Overberg work collectively, together with the provincial sector departments, within the agreed Overberg space economy "picture" of shared areas of impact	Identification of areas of shared impact in the Cape Agulhas municipal area
Act as a common reference point for national, provincial and local governments to analyse and debate the comparative development potentials of localities in the country by providing a national mapping of potential	A complete Provincial Spatial Development Strategy	A combined map of Overberg potential	Identification of areas with resource potential
Identify key areas of tension and/or priority in achieving positive spatial outcomes with government infrastructure investment and development spending	A complete Strategic Infrastructure Plan	The provision of services and infrastructure to the best possible level, but with an infrastructure development focus in the shared areas of impact (high potential areas)	The provision of basic services and infrastructure to the best possible level
	Reducing geographic and socio-economic inequality	Human development to enable people to develop to their full potential	Human development to enable people to develop their full potential
	Providing a sustainable social safety net		
	Increasing economic growth	Economic development with full participation to all and with focus on both the First and Second Economies	Sustainable Economic development that satisfy the needs of the current generation without compromising the capacity of future generations to satisfy their own needs
	Increasing employment and economic participation		

NATIONAL SPATIAL DEVELOPMENT PERSPECTIVE	IKAPA ELIHLUMAYO PERSPECTIVE / PROVINCIAL GROWTH AND DEVELOPMENT STRATEGY	OVERBERG DISTRICT	CAPE AGULHAS MUNICIPALITY RESPONSE
General Outcome Goals/Key Objectives	General Outcome Goals/Key Objectives	General Outcome Goals/Key Objectives	General Outcome Goals/Key Objectives
		To provide effective and efficient corporate support services with regard to human resources, legal services, administration and communication	To provide effective and efficient corporate support services with regard to human resources, legal services, administration and communication
		Management and control of the financial functions of the municipality in such a manner that the present and future effectiveness of Council's services, programmes and activities are ensured in a sustainable manner	Management and control of the financial functions of the municipality in such a manner that the present and future effectiveness of Council's services, programmes and activities are ensured in a sustainable manner
Economic growth is a prerequisite for the achievement of other policy objectives, key amongst which would be poverty alleviation	The Micro-Economic Strategy	The District Economic Development Framework, together with the following strategies and policies:-	
		Sustainable environmental management (non-negotiable) (Environmental policy)	Local Economic Development Strategy for the municipality
		Job creation by means of the eradication and control of alien vegetation	Poverty alleviation strategy
		Rehabilitation of the natural and urban environment	
		Continuous district growth and development planning and implementation	
		Planning for infrastructure and information development to enhance economic growth	
		Land Reform Strategy	

NATIONAL SPATIAL DEVELOPMENT PERSPECTIVE	IKAPA ELIHLUMAYO PERSPECTIVE / PROVINCIAL GROWTH AND DEVELOPMENT STRATEGY	OVERBERG DISTRICT	CAPE AGULHAS MUNICIPALITY RESPONSE
General Outcome Goals/Key Objectives	General Outcome Goals/Key Objectives	General Outcome Goals/Key Objectives	General Outcome Goals/Key Objectives
		SMME development and training	SMME development and training
		Development of and/or assistance with individual economic development projects	
		Tourism Development Strategy	Tourism Development Strategy
		Tourism Marketing Strategy	Tourism Marketing Strategy
		District Crime Prevention Strategy (non-negotiable)	
		Development of National Parks and Nature Reserves (Support role)	
		Promotion of bio-diversity conservation	Sustainable environmental management based on bio-regional planning objectives
Government spending on fixed investment, beyond the constitutional obligation to provide basic services to all citizens, should therefore be focused on localities of economic growth and/or economic potential	Strategic infrastructure investment	Revision of Water Services Development Plans and a holistic needs approach, management and planning i.r.o. the provision of water	Overarching needs approach, management and planning in relation to water supply and purification
		Provision of housing	Provision of housing
		Development and proper maintenance of the roads network	Provision, upgrading and maintenance of roads, streets, pavements and storm water systems
		The commercialization and upgrading of the TFTS airport at Bredasdorp as tourism/cargo airport for the region	The commercialization and upgrading of the TFTS airport at Bredasdorp as tourism/cargo airport for the region
		Upgrading of the harbours and boat slipways in the region	

NATIONAL SPATIAL DEVELOPMENT PERSPECTIVE	IKAPA ELIHLUMAYO PERSPECTIVE / PROVINCIAL GROWTH AND DEVELOPMENT STRATEGY	OVERBERG DISTRICT	CAPE AGULHAS MUNICIPALITY RESPONSE
General Outcome Goals/Key Objectives	General Outcome Goals/Key Objectives	General Outcome Goals/Key Objectives	General Outcome Goals/Key Objectives
		The provision of fire fighting and disaster management services	
		Promotion of public transport	Promotion of public transport
		Provision of Integrated Waste Management Plan and the promotion of regional regulation	
		Attention to cemeteries	Attention to cemeteries
		Effective and efficient management of Council's resorts in order to promote tourism development	
		Effective and efficient management of funding for infrastructure development in the whole of the Overberg Region	
Efforts to address past and current social inequalities should focus on people not places	Building social capital with an emphasis on youth	A complete Youth Development Strategy	
	Building human capital with an emphasis on youth	A complete HIV/Aids Strategy	
		Community Care Strategy	
		Support of vulnerable groups in the community	Support and special provision for vulnerable groups in the community
		A complete and fully inclusive human development strategy, focusing on increasing the Index of Human Development of all inhabitants	
		Provision of environmental health services in order to protect inhabitants and make a contribution to economic development	

NATIONAL SPATIAL DEVELOPMENT PERSPECTIVE	IKAPA ELIHLUMAYO PERSPECTIVE / PROVINCIAL GROWTH AND DEVELOPMENT STRATEGY	OVERBERG DISTRICT	CAPE AGULHAS MUNICIPALITY RESPONSE
General Outcome Goals/Key Objectives	General Outcome Goals/Key Objectives	General Outcome Goals/Key Objectives	General Outcome Goals/Key Objectives
		A complete Human Rights Strategy	
		Development of a District Cultural Heritage Strategy	
In order to overcome the spatial distortions of apartheid, future settlement and economic development opportunities should be channelled into activity corridors and nodes that are adjacent to or link the main growth centres	Provincial Spatial Development Framework	Approved District Spatial Development Framework (to be revised according to NSDP and PSDF)	Approved Spatial Development Framework
	Co-ordination and Communication	Corporate Services-goal underpinned by the following strategies:-	
		Deliver general services to the organization in order to optimize the day-to-day functioning thereof	Deliver general services to the municipality in order to improve the developmental role there-of
		Facilitate and promote personnel matters and training in order to increase the internal capacity of the organization optimally	Facilitate and promote personnel matters and training in order to increase the development of human resources and internal capacity
		Communication Strategy	Communication Strategy
	Improving financial governance	A Financial Services-goal underpinned by the following strategies:-	
		To execute accounting services in accordance with national policy and guidelines	
		Income management through the registration of levy-payers, levies, delivery of levy returns and the reconciliation and management of debtors	Effective management of income to provide efficient linkage between planning and budgeting
		To control and manage expenditure within budgetary limits and to ensure that creditors are paid in a timely fashion	Manage expenditure within budgetary limits in order to improve municipal investments through effective allocation of resources
		Control and manage all Council's IT networks, with special reference to the central processing unit (main frame)	

CHAPTER 2

STRUCTURES OF THE MUNICIPALITY

On 1 March 2006 municipal elections took place throughout South Africa and new Councils were constituted shortly thereafter. The new Council of Cape Agulhas Municipality has been constituted on 24 March 2006 in the Community Hall of Bredasdorp. Cape Agulhas Municipality is governed by an Executive Mayoral system, which include the ward committee system.

Die struktuur van die munisipaliteit is verdeel in drie kategorieë wat op 'n geïntegreerde wyse met mekaar skakel:

- Politieke Komponent
- Administratiewe Komponent
- Publieke Deelname

2.1 Politieke Komponent

In die 2000 munisipale verkiesing, het die African National Congress (ANC) 2 of 40% van die vyf wyke in Kaap Agulhas gewen. Die Demokratiese Alliansie (DA) het 3 of 60% van die wyke wat die meerderheid wyke in Kaap Agulhas was gewen. Die 2006 munisipale verkiesing het 'n verandering in politieke regering in Kaap Agulhas teweeg gebring. Die ANC het 4 of 80% van die wyke in die verkiesing gewen teenoor die 1 wyk of 20% van die totale wyke in Kaap Agulhas wat deur die DA gewen was. **Tabel 2** toon die verandering in die politieke regering in Kaap Agulhas aan.

Tabel 2: Kaap Agulhas, veranderinge in politieke regering tussen 2001 en 2006

Kaap Agulhas Plaaslike Munisipaliteit	Munisipale Verkiesing 2000			Munisipale Verkiesing 2006		
	Totale wyk setels	Wyk setels gewen	Persentasie gewen	Totale wyk setels	Wyk setels gewen	Persentasie gewen
African National Congress	5	2	40%	5	4	80%
Demokratiese Alliansie	5	3	60%	5	1	20%
Onafhanklike Demokrate	5	x	x	5	x	x

Source: Provincial Treasury Socio-Economic Profile: Overberg District 2006

Source: www.iec.org.za

Die **Raad** van Kaap Agulhas Munisipaliteit bestaan uit die volgende 10 lede.

Eve Catherine Marthinus	ANC
Dr Johan Adam Coetzee	DA
Richard Gordon Mitchell	DA
Dirk Jantjies	ANC
Michael Ralph Dennis	ANC
Johan Carel Lochner	ACDP
Johannes Gerhardus Albertus Nieuwoudt	DA
John October	ANC
Margaret Elizabeth Smal	ANC
Tania Thiel	DA

Die **Uitvoerende Burgemeesters komitee** bestaan uit:

Uitvoerende Burgemeester:	Eve Marthinus	ANC
Uitvoerende Onder Burgemeester:	Richard Mitchell	DA
Speaker:	Dr Attie Coetzee	DA
Raadslid:	Dirk Jantjies	ANC

Die politieke bestuursliggaam van die munisipaliteit word gelei deur:

- Die Uitvoerende Burgemeester en komitee
- Die Raad
- 4 x Portefeulje Komitees
- 5 x Wykskomitees
- Kaap Agulhas Munisipale Advies Forum

Tabel 3 dui die politieke verteenwoordiging van wyksraadslede aan.

Tabel 3: Politieke verteenwoordiging van Wyksraadslede

WYK	RAADSLID	AREA	POLITIEKE PARTY
1	John October		ANC
2	Margaret Smal		ANC
3	Dirk Jantjies		ANC
4	Johan Nieuwoudt		DA
5	Michael Dennis		ANC

Proporsionele Raadslede:

Raadslid E Marthinus	ANC
Raadslid J A Coetzee	DA
Raadslid R G Mitchell	DA
Raadslid J C Lochner	ACDP
Raadslid T Thiel	DA

Raadslede wat op Portefeulje komitees dien:**Tabel 4: Raadslid verteenwoordiging op Portefeulje en sub - komitees**

PORTEFEULJE KOMITEE	RAADSLID	HOEDANIGHEID
Finansiële Dienste	Rdsl. J Nieuwoudt Rdsl. M Dennis Rdsl. J October Rdsl. M Smal Rdsl. J Lochner Rdsl. J.A Coetzee Rdsl. D Jantjies	Voorsitter Onder Voorsitter
Gemeenskapsdienste	Rdsl. R Mitchell Rdsl. D Jantjies Rdsl. M Dennis	Voorsitter
Publieke Werke	Rdsl. D Jantjies Rdsl. T Thiel Rdsl. J October	Voorsitter Onder Voorsitter
Masakhane Werkgroep	Rdsl. D Jantjies Rdsl. R Mitchell Rdsl. M Smal	
Gelyke Indiensneming	Rdsl. J Lochner Rdsl. M Smal	
Opleiding en Ontwikkeling	Rdsl. J Lochner Rdsl. M Smal	
Arbeidsforum	Rdsl. J A Coetzee Raadslid J October	Onder Voorsitter
Menslike Hulpbronne en Ontwikkeling	Rdsl. J A Coetzee Rdsl. J October	
Werkplek- en Dienste Herstrukturering	Rdsl. J A Coetzee Rdsl. J October	
Basiese Diensvoorwaardes	Rdsl. J A Coetzee Rdsl. J October	
Veiligheid	-	
Taxi skakelkomitee	Rdsl. J October	
Bewaringskomitee	Rdsl. J October	
L'Agulhas Nasionale Parkeraad (Loodskomitee vir werk vir water)	Rdsl M Dennis	
PROVCOM/ PROVTECH	Rdsl. D Jantjies	
Suidpunt Toerismeburo	Rdsl. J Nieuwoudt Rdsl. M Smal	

Trusteeraad vir Bredasdorp Museum	Rdsl. D Jantjies	
Kommunikasie	Rdsl. M Dennis	
Kaap Agulhas Sportforum	Rdsl. D Jantjies	
Mediese Hulpfonds vir Plaaslike Owerhede	Rdsl J A Coetzee	
SALGA Bedingingsraad	Rdsl. E Marthinus	
Polisie Gemeenskapsforum	Napier: Rdsl J October Bredasdorp: Rdsl. M Smal Struisbaai: M Dennis	

2.2 ADMINISTRATIEWE KOMPONENT

Die administratiewe komponent van Kaap Agulhas Munisipaliteit bestaan uit die Kantoor van die Munisipale Bestuurder en vier departemente. Die vier departemente in Kaap Agulhas Munisipaliteit bestaan uit:

- Korporatiewe Dienste
- Finansiële Dienste
- Gemeenskapsdienste
- Siviele Ingenieursdienste
- Elektromeganiese Dienste en

Die Makro- organogram van die munisipaliteit met die eerste vlakke van rapportering word in **Figuur 2** geïllustreer.

2.2.1 Funksionering Van Departemente

Al die departemente binne die munisipaliteit is gesamentlik verantwoordelik vir plaaslike ekonomiese ontwikkeling en die integrasie van take wat verrig word om geïntegreerde ontwikkeling intern sowel as ekstern te bevorder.

Kantoor van die Munisipale bestuurder:

In **Figuur 2** word die verskillende oorhoofse funksionele areas in die kantoor van die Munisipale Bestuurder aangedui. Hierdie funksies sluit onderskeidelik die volgende verantwoordelikhede in:

- Strategiese bestuur en beplanning van die organisasie deur:
 - toepaslike wetgewing te implementeer en na te kom;
 - ondersteuning te bied aan die departementshoofde;
 - GOP prosesse te ko-ordineer;
 - prestasiebestuur te ko-ordineer;
 - die monitering van die Dienste Lewering en Begrotings Implementering Plan (*Service Delivery and Budget Implementation Plan*)
 - Plaaslike Ekonomiese Ontwikkeling te dryf.

- Kommunikasie te bevorder deur:
 - doeltreffende en effektiewe kommunikasie meganismes intern en ekstern in plek te stel en te bevorder;
 - Inter-Regerings skakeling en verhoudings te bevorder.

- Kliëntediens te bevorder deur:
 - te verseker dat publieke deelname prosesse en strukture in plek is (bv. Wykskomitees);
 - effektiewe publieke deelname meganismes in plek te stel (bv. Imbizo's);
 - gereelde skakeling met die publiek en terugvoering vanaf die publiek te ontvang om probleem areas effektief aan te spreek (bv. Klagtestelsel).

- Monitering van die administrasie van die Organisasie deur:
 - monitering van vorderingsverslae volgens SDBIP;
 - monitering van korrespondensie;
 - afhandeling en implementering van Raadsbesluite.

Departement Finansiële Dienste

Die departement is verdeel in drie afdelings wat onderskeidelik die volgende funksies insluit:

- Finansiële hulpdienste wat die volgende insluit:
 - opstel van finansiële state asook die Raad se begroting;
 - begrotingsmonitering en verslagdoening volgens die Munisipale Finansiële Bestuurswet;
 - die toepassing van wetgewing, beleid en regulasies;
 - verwerking van finansiële data ;
 - die bateregister op datum te hou en te bestuur;
 - effektiewe informasie tegnologiese dienste en stelselonderhoud te bevorder

- Inkomste bronne te bestuur wat die volgende insluit:
 - alle transaksies en handeling met betrekking tot belasting en bouklousules effektief te hanteer
 - die toepassing van die kredietbeheerbeleid
 - te verseker dat kontrolemaatreëls by kassierepunte, buite betaalpunte en kleinkasmaatreëls nagekom word
 - om effektiewe beheer uit te oefen oor registers en kontantvloei
 - die heffings van dienste en dienstipes te kontroleer en moniteer

- Uitgawes te bestuur wat die volgende insluit:
 - begrotingsbeheer oor bedryfs- en kapitaal uitgawes te moniteer;
 - betalings van krediteure te moniteer;
 - beheer en kontrolemaatreëls toe te pas oor voorradestoor en magasynvlakke
 - die toepassing van voorsieningskanaalbestuursregulasie en –beleid
 - effektiewe beheermaatreëls oor personeelrekords vir salaris en loon betalings en aftrekkings.

Departement Korporatiewe Dienste

Korporatiewe dienste sluit die volgende afdelings in wat elk spesifieke funksies verrig:

- Menslike hulpbronne bestuursdienste wat verantwoordelik is vir onder andere opleiding en ontwikkeling, gelyke indiensneming, arbeidsverhoudinge, personeeladministrasie en risikobestuur.

- Regsondersteuningsdienste is tans 'n vakante pos binne die munisipaliteit wat vir die doel daargestel is om te verseker dat die munisipaliteit op hoogte is van toepaslike wetgewing en om regsopinies vir die munisipaliteit te formuleer.
- Administratiewe ondersteuningsdienste in hierdie departement is saam met die ander funksies 'n hoof funksie. Dit sluit in ondersteuningsdienste aan raadslede, argief dienste en komiteedienste.
- Biblioteekdienste in die verskillende dorpe is 'n belangrike funksie van die departement aangesien dit veral skoolkinders daarby baat vind.
- Beskermingsdienste in die departement sluit die funksies van rampbeheer, verkeer en wetstoepassing in om 'n veilige omgewing vir die gemeenskap en besoekers te skep.

Uitdagings

Uitdagings vir hierdie departement is redelik dwarsleggend aangesien dit personeel en raadslede in die hele organisasie raak.

- Personeel tekorte is een van die grootste uitdagings van hierdie departement. Agterstande by verkeersdienste / motorregistrasies, behuising en eiendomstransaksies asook komiteedienste word direk beïnvloed deur die tekort aan personeel.
- Ander uitdagings sluit in tegnologiese vooruitgang in terme van 'n verbeterde argiefstelsel wat die aantal, verspreiding en monitering van pos kan hanteer. 'n Gerekenariseerde stelsel word voorgestel asook 'n verbeterde klagtestelsel.

Departement Gemeenskapsdienste

Hierdie departement is verdeel in vyf afdelings waaronder die volgende funksies ressorteer:

- Stadsbeplanning om te verseker dat alle stad en streeksbeplanning funksies binne die toepaslike wetgewing en ROR van die munisipaliteit toegepas word.
- Boubeheer om toepaslike wetgewing, regulasies en beleide binne stadsbeplanningsvereistes toe te pas.
- Publieke dienste sluit 'n verskeidenheid van dienste in wat dierebeheer / skutmeester dienste, parke, oorde, begraafters, natuurtuin, sportgronde asook die

instandhouding en skoonmaak van munisipale geboue en eiendomme insluit. Behuisingsafdeling om behulpsaam te wees met die identifisering, prioritisering en implementering van behuising, grond vir behuising en verwante behuisingsprojekte en -aspekte.

- Die departement word ondersteun deur 'n goeie administratiewe onderbou.

Uitdagings

- Uitdagings in die stadsbeplannings afdeling sluit in die ROR van die munisipaliteit wat hersien moet word asook die skemaregulasies.
- In terme van Boubeheer sluit die uitdagings die monitering van aanbouings en oprigting van geboue ook in die landelike areas in.
- Fondse vir die opgradering van chalets in oorde en die opgradering van sportgronde asook fondse vir die instandhouding van geboue is van die grootste uitdagings vir publieke dienste.
- In terme van die Behuisingsafdeling is van die grootste uitdagings die tekort aan personeel asook kundige personeel om die behuisingsprosesse te dryf en te implementeer.

Departement Siviele Ingenieursdienste

Die departement van Siviele Ingenieursdienste se hoof funksies sluit hoofsaaklik die volgende in:

- Bestuur en beplanning van waterbronne vir die voorsiening en suiwering van water en riool. Belangrike funksies in die afdeling sluit in die toets van drinkwater en riool en die beheer van waterkwaliteit.
- Algemene konstruksie, instandhouding en opgradering van strate en stormwater volgens standarde, prosedure en spesifikasies. Dit sluit ook in die hantering van gespesialiseerde toerusting vir konstruksie en onderhoudswerk
- Voorsiening en opgradering van vullisverwydering en vaste afval dienste deur gereelde verwydering van tuin / huisvullis en herwinningsdienste te lewer. Die skoonmaak van oop ruimtes, kanale en publieke vullishouers asook die vee van strate en opvangputte is belangrike funksies van die afdeling.

Uitdagings:

- Huidiglik is 'n personeel te kort en vakante poste een van die grootste uitdagings in die departement. In die afgelope vyf jaar het 'n groot aantal kundige personeel in die departement bedank en is 'n groot leemte van kundige tegniese personeel gelaat.
- Ander uitdagings sluit in die goedkeuring van Provinsie vir *Expanded Public Works Programme (EPWP)* projekte,
- die probleem om 'n Elim waterdienste ooreenkoms te sluit
- die lang prosesse wat gevolg moet word voordat dienste gelewer kan word as gevolg van wetgewing en die Verkrygingsbeleid.

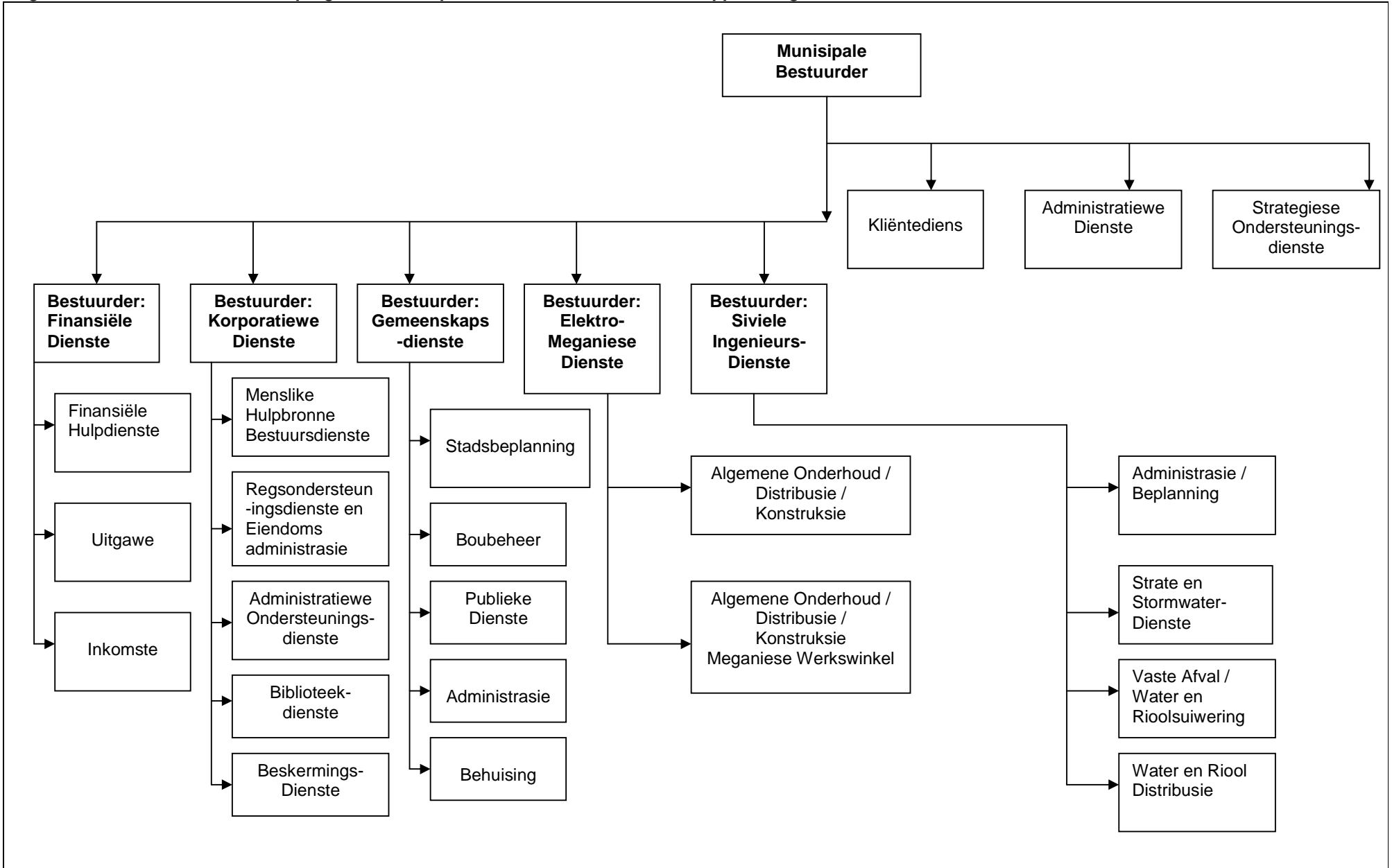
Departement Elektro-Meganiese Dienste

Die departement is verdeel in twee afdelings en is hoofsaaklik verantwoordelik vir:

- Die verspreiding en aansluiting van elektrisiteit asook die bestuur van elektro-meganiese instandhouding en konstruksie.
- Die werksaamhede van die meganiese werkswinkel is ook 'n funksie wat deur die departement bestuur word.

Hierdie departement het die minste personeel binne die munisipaliteit en personeel te kort is problematies.

Figuur 2: Makro struktuur van Kaap Agulhas Munisipaliteit met die eerste vlak van rapportering

2.3 PUBLIC PARTICIPATION

Representative democracy as well as development without public participation is weak. Public participation legitimises government decisions and actions. It also improves the quality of decisions and creates space for public opinion in the policy making process. It enhances people centred democracy.

Participation is about narrowing the gap between government and the people, involving and empowering the people and ensuring that government addresses the needs of the people. A key challenge is that public participation is sometimes seen as the solution for all problems in relation to development. In addition, the time factor and other costs are sometimes seen as reasons to limit participation.

In Cape Agulhas we believe that public participation is the key to ensure that government understands the needs of the people and makes decisions that will meet those needs in the best possible way. We also believe that government alone cannot build a better life and that communities, community organisations, faith based organisations, business and all other sectors of our society have to be the partners of government. The different mechanisms like imbizo, road-shows and community meetings, must work together to ensure participation.

Die publieke deelname proses van Kaap Agulhas Munisipaliteit word hoofsaaklik gedryf deur die wykskomitees en Kaap Agulhas Munisipale Advies Forum (**KAMAF**). Wykskomitees is ingestel om deelname te fasiliteer en te bevorder asook om die band tussen die Raad en die gemeenskap te versterk.

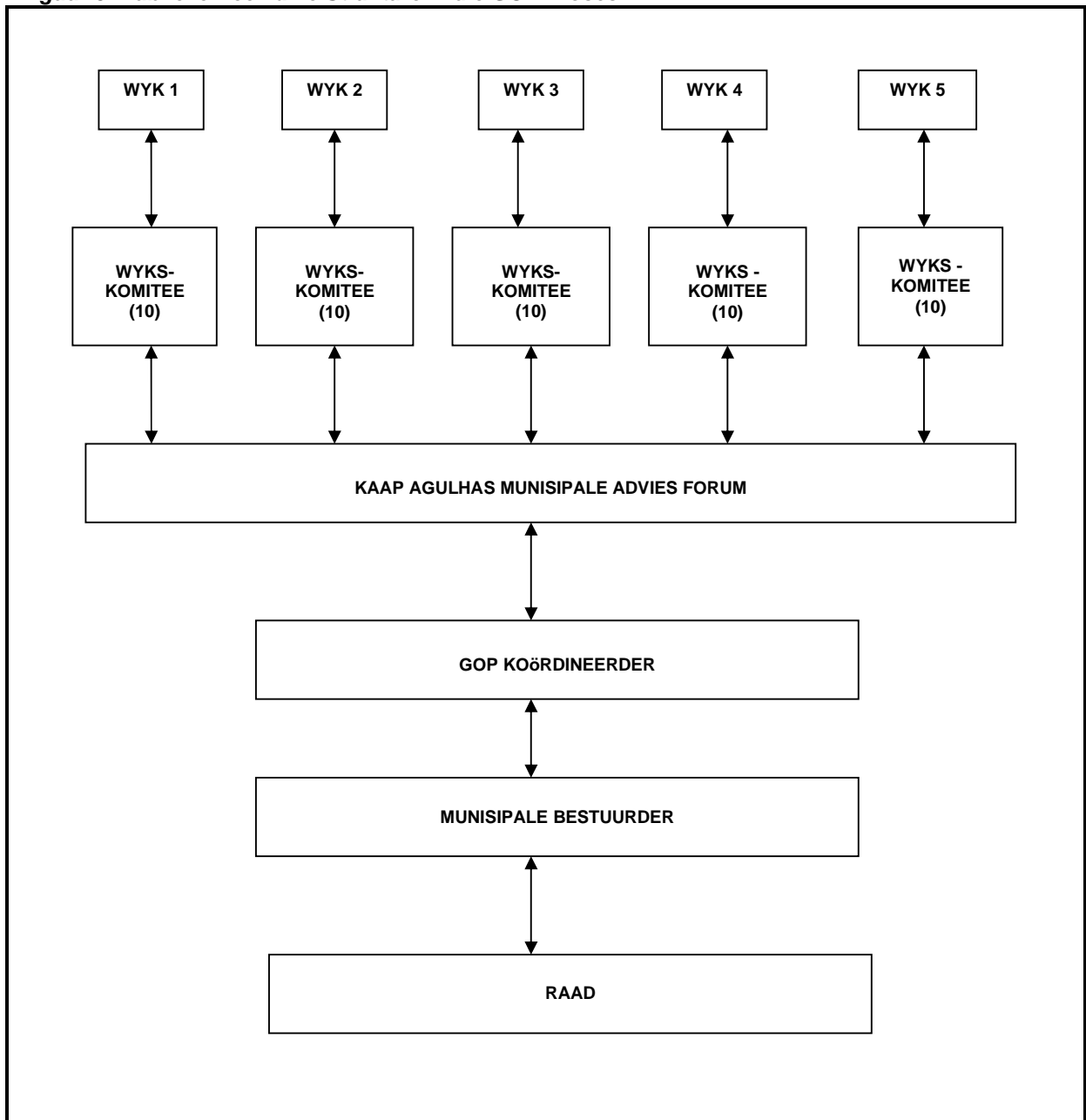
Die Raad beseft dat wykskomitees nie die antwoord op alle publieke deelname en kommunikasie probleme is nie. Wykskomitees is nie ingestel as die enigste manier van kommunikasie met die publiek nie en ook nie die enigste manier wat gebruik word om die publiek betrokke te maak by prosesse nie. In **hoofstuk 7** word die verskillende meganismes vir kommunikasie in die Raad volledig bespreek. Hierdie meganismes is ingestel om, onder andere, geslagskwessies, persone met gestremdhede en fisiese tekortkominge asook om persone wie nie kan lees en skryf nie se behoeftes te akkommodeer.

Geleentede vir publieke deelname is nie slegs vir behoefte bepaling in die prosesse van die raad ingebou nie, maar dien ook as 'n meganisme vir monitering en hersiening van implementering.

Cape Agulhas recognises the importance of public participation for good governance and development. Good governance is an effective state that involves civil society in policy making and allows the private sector to play a productive and independent role in the economy. It also needs transparency, accountability, representation, participation, responsiveness, legitimacy, partnership and equity.

Figuur 3 dui die publieke deelname strukture in die GOP proses aan:

Figuur 3: Publieke Deelname Strukture in die GOP Proses

CHAPTER 3

CURRENT REALITY AND DEVELOPMENT SITUATION

This chapter provides an overview of the current realities in the municipal area with an overview of the towns and a special focus on the analysis of the socio-economic profiles of the municipal area. It attempts to highlight the current development situation, update some of the relevant facts and define some of the challenges, which the municipality faces in order to meet its defined goals.

Correct and sound data is the foundation of any analytical and strategic planning process. A constant follow of the latest relevant data between provincial and local government should be regarded as a non-negotiable. However, this is one of the major challenges that local municipalities and provincial government face.

The Census 2001 will be used as a basis to illustrate patterns where no other updated statistics are available. This chapter will also make use of a variety of more updated statistics derived from more recent sources to illustrate the development patterns of the municipality.

3.1 Background

Cape Agulhas Municipality can be seen as the southernmost local municipality in Africa. Its coastline is surrounded by the Atlantic and Indian oceans which meet at the most southern town in Africa, named L'Agulhas. The geographical area consist of approximately 2 411 km².

Kaap Agulhas munisipaliteit val binne die jurisdiksie van die Overberg Distriksmunisipaliteit. Die gebied sluit 'n groot aantal landelike gebiede in asook die volgende dorpe, wat meer volledig in die 2002 Geïntegreerde Ontwikkelingsplan van Kaap Agulhas Munisipaliteit beskryf word:

Bredasdorp:

Bredasdorp is geleë by die kruising van die N2 en die R316 roete vanaf Caledon tot by Arniston en op die R319 roete vanaf Struisbaai / L'Agulhas na Swellendam. Ten spyte van die feit dat 'n tipiese plattelandse atmosfeer op die dorp heers, is noodsaaklike en belangrike dienste soos 'n hospitaal, kliniek, polisiestasie, landdroshof en 'n redelike sakekern beskikbaar. Die ontstaan en stigting van OTB, Denel se missieltoetsbaan en die Suid-Afrikaanse Lugmag se Toets, Vlieg en Ontwikkelingsentrum (TVOS) naby Waenhuiskrans / Arniston asook die Overberg Distriksmunisipaliteit se verskuiwing na Bredasdorp, het die dorp 'n groot ekonomiese inspuiting gegee. Ander groot toeriste attraksies is die Skeepswrakmuseum en Kapula kerse, 'n kersfabriek wat produkte ook na die buiteland uitvoer. Die Heuningberg Natuurreserveaat in die bergarea suid van Bredasdorp is ook 'n groot aantrekking van die gebied. Meer as 270 spesies, waarvan 30 inheems is en slegs in hierdie area voorkom word in die reserveaat aangetref. Ten minste ses spesies soos byvoorbeeld die Bredasdorpplie (Cynrtanthus guthriei) en die "pincushin" leucospermum kan slegs in die Heuningbergreeks gevind word.

Napier

Napier is geleë tussen Caledon en Bredasdorp op die R316 roete. Die dorp bestaan uit 'n aantal klein besighede met Landbou as die dominante ekonomiese aktiwiteit in die gebied. Die rustige atmosfeer van die gebied gee aan Napier die karakter van 'n gewilde aftreeplek. Verskeie feeste word jaarliks hier gehou asook musiek en kultuuraande. Inwoners wat bekende kunstenaars, skrywers en akteurs insluit het die inisiatief geneem om verskeie oorspronklike geboue van die 19de eeu te restoureer. Straat markte is ook 'n

algemene verskynsel in die dorp veral op Saterdag wat deel van die kultuur en karakter vorm van die oud-wêreld sjarme van die dorp.

Waenhuiskrans / Arniston

Waenhuiskrans of Arniston is heel waarskynlik die enigste dorp in Suid-Afrika met twee erkende name. Die vissersdorp is ongeveer 24km van Bredasdorp op die R316 roete geleë. Waenhuiskrans is so vernoem na 'n grot in 'n krans by die see wat so groot soos 'n waenhuis is en wat slegs met laagwater bereik kan word. Die naam Arniston is ter nagedagtenis van die Britse skip, die HMS Arniston wat in 1815 tydens 'n hewige storm daar gestrand het en die lewens van 372 slagoffers geëis het. Die Kolonel Geils monument wat opgerig is ter nagedagtenis van sy vier seuns wat 'n die tragedie omgekome het, kan steeds gesien word op die rotse voor die Arniston hotel. 'n Groot toeriste attraksie is die skilderagtige vissersnederstelling, Kassiesbaai wat hoofsaaklik bestaan uit nie-blanke inwoners. Kassiesbaai is een van die laaste oorblywende ongerepte vissersnedersettings in die land en is as 'n nasionale monument verklaar. Die "Southern Right" walvis is ook 'n groot toeriste attraksie van die area wat veral baie besoekers tussen die Winter en Lente maande lok om dit te aanskou. Die ryk seelewe is een van die vernaamste bronne van inkomste vir inwoners asook die plaaslike hotel en die naby geleë restaurante.

Struisbaai

Struisbaai is in 2006 bekroon as dorp van die jaar. Die gebied is bekend vir sy 14km wit seesand strand. Die langste ononderbroke wit strand in die suidelike halfronde. Die stranddorp is 'n gewilde vakansiedorp wat regdeur die jaar besoekers lok. Dit is baie gewild vir watersport. 'n Baie gerieflike hawe voorsien aan booteienaars die weelde van diepsee visvang. Groot toeriste attraksies is die Hot-agter-klip kompleks wat bestaan uit nege wit historiese vissershuisies. Hierdie gebied het monument status. Die Kalksteen Kerk wat ook monument status het is ook 'n groot toeriste aantreklikheid in die gebied. Molshoop is 'n uitbreiding in Struisbaai naaste aan Bredasdorp wat sy ontstaan gekry het nadat die destydse Afdelingsraad die eerste 40 sub-ekonomiese huise in die gebied voltooi het. Die area staan vandag bekend as Struisbaai-Noord is het vele uitbreidings intussen aangebring wat onder andere meer wooneenhede, 'n biblioteek, 'n kliniek, gemeenskapsaal en verskeie huiswinkels insluit.

L'Agulhas

L'Agulhas is die mees suidelikste dorp in Afrika. Die legendariese punt van Afrika word omring deur beide die warm Indiese Oseaan en die koue Atlantiese Oseaan wat by die suidpunt ontmoet. Die amptelike posisie van die mees suidelikste punt in Afrika word deur 'n baken aangetoon. In 1948 is die hoeksteen van die eerste vuurtoring gelê en is dit later vervang deur nuwe vuurtoring vervang. Die eerste vuurtoring met sy wit en rooi strepe is gerestoureer en tot 'n nasionale monument verklaar. Hierdie vuurtoring is die tweede oudste vuurtoring in Suid – Afrika.

Suiderstrand

Hierdie stranddorp is ongeveer 5km vanaf L'Agulhas geleë. Suiderstrand is 'n vakansiedorp en is gestig om in die behoefte wat ontstaan het vir vakansiehuise met 'n landelike karakter te voorsien.

Elim

Elim is 'n geskiedkundige Morawiese sendingstasie met monument status. Van spesiale belang is die sendingkerk wat in 1834 gebou is, die pastorie van 1796 en die ou opstal in die middel van die dorp. Die kerkklok in Elim is die oudste werkende klok in Suid Afrika. Elim spog ook met 'n Slawe monument wat opgedra is aan die emansipasie van slawe op 01 Desember 1938. Die dorpskern is as 'n Nasionale Monument verklaar en is geïdentifiseer as 'n plek met historiese waarde. Elim kan beskou word as een van die bes bewaarde Morawiese sendingstasies in Suid-Afrika. Ander attraksies sluit in die Geelkop natuur reservaat en die ou watermeule wat in 1828 gebou is en wat die grootste watermeule wiel in Suid Afrika is.

Klipdale en Protem

Beide die twee landelike dorpie het hulle ontstaan en groei te danke aan die spoorweë wat die treinspoor daar gebou het asook aan BNK wat die graansilo's opgerig het. Met voltooiing van die spoorlyn vanaf Kaapstad na Bredasdorp via sir Lowry's Pass is 'n takspoor gebou vanaf Klipdale na 'n stasie wat Protem genoem is. Dit is 'n spoorweghalte in funksie en Protem oftewel "*pro tempore*" beteken eintlik "vir eers of tydelik". Die idee was om die spoorlyn verder te verleng na ander dele in die Overberg, maar hert dit steeds nie gerealiseer nie.

Die munisipale area is verdeel in vyf (5) wyke wat uit die volgende areas bestaan:

- Wyk 1: Napier, Elim, Haasvlakte en omliggende plase
- Wyk 2: De Heide, Klipdale Proteem en omliggende plase
- Wyk 3: Toetstasie, Metropolitan Kerk
- Wyk 4: Gemeenskapsaal
- Wyk 5: Aniston, Struisbaai, L'Agulhas, Suiderstrand, Struisbaai en omliggende plase

3.2 Demographic Details

In order for the Cape Agulhas Municipality to do future planning in accordance with the principles of the National Spatial Development Perspective three overarching questions should be asked in judging our current situation and defining some of the challenges we face. These questions are:-

- Where does the most people in the Cape Agulhas municipal area live?
- Where does the poorest segment of the population live?
- Where are the best potential for any intervention to stimulate growth and development to be successful in the municipal area?

In order to clearly define all the challenges, it is important to note the population growth and the development levels of the municipality. The integrated planning process must take cognisance of the following tendencies as illustrated in **Table 5** and **Figure 4**. These projections will form the basis for all development and planning activities in the area.

Table 5: Population growth, 2001 – 2010

Population Growth rates	Cape Agulhas Municipality		Overberg District Municipality	
2001 – 2006	26 715 – 29 762	2,1%	205 945 – 232 590	2,5%
2006 - 2010	29 762 – 31 742	1,7%	232 590 – 251 201	19%

Source: Provincial Treasury Socio-Economic Profile: Overberg District 2006

Source: Centre for Actual Research, 2005 (Population projections for the Western Cape 2001-2025)

Between 2001 and 2006, Cape Agulhas Municipal area recorded the second lowest population growth rate of 2,1% in the Overberg district with Theewaterskloof Municipality at a projected annual growth rate of 1,9% as the lowest for the same period. The

projected population of 29 672 for the Cape Agulhas municipal area for 2006, constituted only 12,8% of the total population in the Overberg district. This makes Cape Agulhas the smallest municipality in terms of population size. Interesting to note is that Theewaterskloof, the municipality with the majority population, constitutes a projected population total of 101 798 which is three times more than the total population of Cape Agulhas.

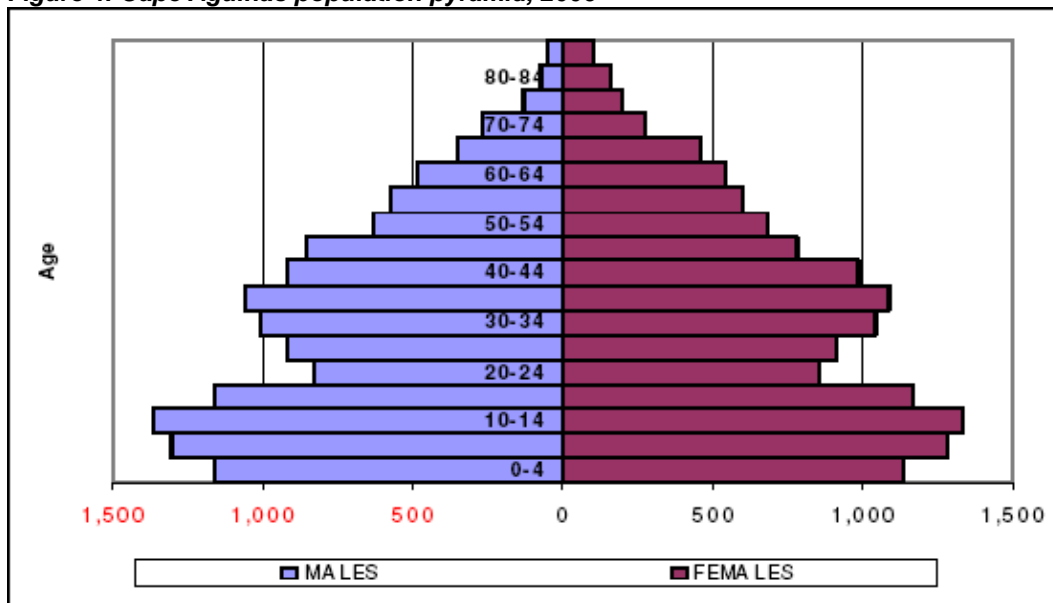
The following aspects pertaining to the racial composition should be noted:

- The projected population of the Cape Agulhas local municipality (**LM**) for 2006 is predominantly Coloured (67,0%) which also include the Asian and Indian population.
- Whites constitute the second highest population at 29,0%, whereas the Black population are in the minority at 4,0%.
- Cape Agulhas has the highest concentration of Coloured people and least proportion of Black Africans in the Overberg District.

In terms of the rural-urban split in Cape Agulhas LM the figures are as follow:

- Households are predominantly urban and constitutes 83,2% with only 16,8% classified as rural households.
- Cape Agulhas has the second largest proportion of urban households in the Overberg district after Overstrand with 92,8% of urban residents.

Figure 4: Cape Agulhas population pyramid, 2006

Source: Provincial Treasury Socio Economic Profile: Overberg District 2006
 Source: Centre for Actuarial Research, 2005 (Population projections for the Western Cape 2001-2005)

Table 6: Age Composition of the Cape Agulhas population, 2001

Age Group	Persons	%
0-1	880	3,4
2-5	1 811	6,9
6-14	4 575	17,5
15-17	1 544	5,9
18-35	6 765	25,8
36-65	8 611	32,9
66+	1 997	7,6
Total	26 183	100

Source: Statistics South Africa, Census 2001
(Only use to illustrate patterns)

- In 2006 it is estimated that 72% of the population of Cape Agulhas Municipality are aged between 39 years and younger. This indicates that Cape Agulhas Municipality has a fairly young population. The median age is 30 years.
- The normal age dependent ratio for the Cape Agulhas Municipality for 2001 is 56,4%, which was the highest in the Overberg District. The dependent ratio
= $\frac{\text{Total number of 0-14 year olds plus 65+ year olds}}{\text{Working age population, i.e. number 15-64 year olds}}$
- The dependency ratio for 2006 was projected to decline substantially to 52,9% and to further decline marginally to 52,3 percent below the district average of 53,1% by 2010.
- This implies that the dependency ratio over the entire period can be regarded as very high. More than half of the people living in Cape Agulhas Municipality can be regarded as either too young or too old to be employed.
- This places a huge burden on the working-age population of Cape Agulhas as well as on the people living in the area's dependency on social grants.

3.3 Development Levels of the Municipality

The development levels of the municipality were measured in terms of the two most important tools used in a study by the Department of the Premier to measure the state of the Province namely the City Development Index (**CDI**) and the Human Development Index (**HDI**). The CDI is a measure of human development, similar to the HDI but with additional dimensions particularly to urban populations. The HDI is a summary of human

development. It gives an internationally accepted measure of the wellness (quality of life) of the population of the area.

The **CDI** is an average of the following indices:-

- Infrastructure (water, sewerage, telephone and electricity available)
- Waste (solid waste removal available)
- Health (life expectancy divided by infant mortality)
- Education (adult literacy and gross enrolment ratio)
- Income (mean household income)

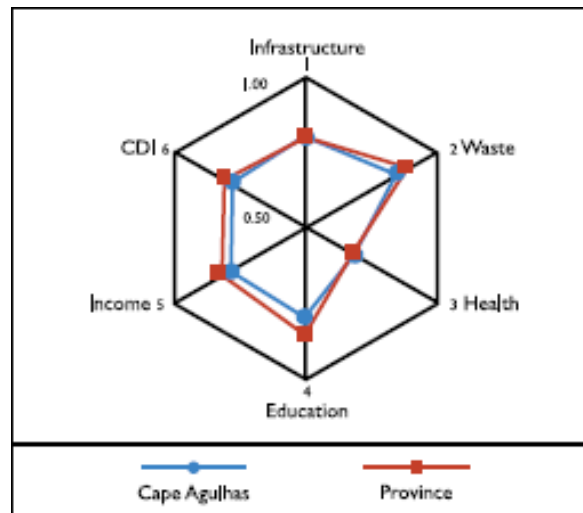
In terms of the study done by the department of the Premier, the CDI of Cape Agulhas municipality in relation to the Western Cape Province scored as follows:

Table 7: Local municipal CDI figures, 2005

Municipal area	Infrastruc- ture	Waste	Health	Education	Income	CDI
Cape Agulhas	0.80	0,84	0,70	0,80	0,78	0,78
Province	0,79	0,89	0,68	0,86	0,82	0,81

Source: Department of the Premier, Measuring the state of development in the Province of the Western Cape, 2005

Figure 5: Cape Agulhas Municipal CDI, 2005

Source: Department of the Premier, Measuring the state of development in the Province of the Western Cape, 2005

The following aspects pertaining to the CDI figures as shown in **table 7 and figure 5** should be noted:

- Cape Agulhas are in most of the CDI measured areas on par with the provincial situation.
- The biggest difference in the CDI measured areas between Cape Agulhas Municipality and Province is Education. This is a worrying factor particularly in the light of high levels of illiteracy and functional illiteracy as shown in **table 10** in the area.
- The Waste category shows the second biggest gap between provincial and the local municipal situation. This can have a negative impact on human development and especially on the sensitive natural environment of Cape Agulhas.
- The infrastructure is relatively in line with Province. However, there is room for improvement in the Cape Agulhas area as this contributes to varying levels of human and economic development.
- The income category shows the second biggest gap between provincial and the local municipal situation. This is indicative of the poverty pockets in the area.
- With respect to Health it is noticeable that Cape Agulhas out-performed the Province.

The Human Development Index as illustrated in **table 8 and figure 6** is an average of the following indices:

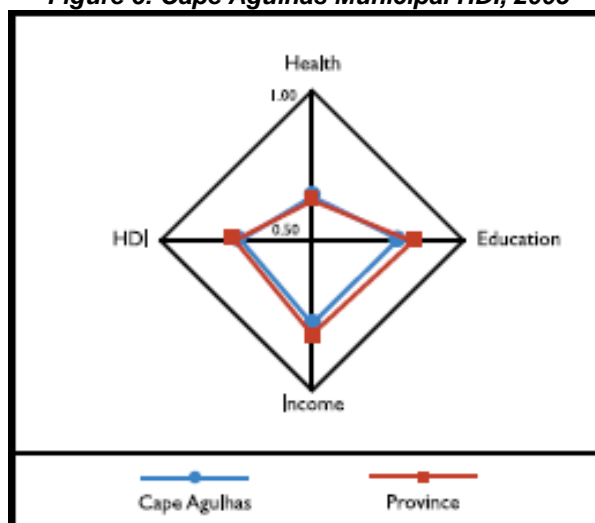
- Health (based on life expectancy)
- Education (based on adult literacy and gross enrolment indices)
- Income (mean household income)

Table 8: HDI figures Cape Agulhas Municipality, 2005

Municipality	Health	Income	Education	HDI 2005
Cape Agulhas	0,67	0,78	0,60	0,69

Source: Department of the Premier, Measuring the state of development in the Province of the Western Cape, 2005

Figure 6: Cape Agulhas Municipal HDI, 2005

Source: Department of the Premier, *Measuring the state of development in the Province of the Western Cape, 2005*

- A worrying factor for Cape Agulhas LM is that it has the lowest HDI as measured in 2005 in the Overberg District.
- Cape Agulhas LM is classified in the category of municipalities, which compare poorly with the Provincial Education, Income and general **HDI** indices.
- In the same category of municipalities Cape Agulhas LM is one of the municipalities that compare better in terms of Health and Income. However, there is room for improvement especially in the income section as this is indicative of the levels of poverty that exists.
- The challenge for the municipality in this regard lies with education as this HDI indice scored the lowest by far in the district.

3.4 Well-being of Households

Various measures of the quality of life of the residents of Cape Agulhas LM are discussed in this section. This includes education attainment, income poverty, labour force participation, unemployment, access to basic services such as water, sanitation, energy and refuse removal. City and Human development as discussed in 3.3 above also contribute to the well-being of households. In addition, health status indicators such as HIV / AIDS- related deaths and projected prevalence as well as infant mortality rates are also reviewed. This section also has a special focus that deals with farmworkers and their well-being based on a study done by the Overberg District Municipality (**ODM**).

Tabelle 9 tot 14 met die meegaande figure bevestig die realiteite soos geïllustreer in die bostaande CDI en HDI tabelle en figure. Die data wat hier gereflekteer word het 'n direkte impak op die welsyn van huishoudings in Kaap Agulhas. By die gebrek aan meer onlangse statistieke in verskeie van die afdelings wat bespreek gaan word is die 2001 Sensus statistieke gebruik om sekere neigings en tendense aan te dui.

Dit is belangrik vir die munisipaliteit om kennis neem van die volgende inligting in terme van **onderwys**:

Tabel 9: Onderwys

Onderwys	Kaap Agulhas Munisipaliteit	Overberg Distriks-Munisipaliteit
Aantal skole (primêre en sekondêre skole)	12	77
Onderwyser-leerder ratio	37	37
Persentasie van ongeletterde persone bo 14 (minder as graad 7 / standerd 5)	24%	27%

Source: Provincial Treasury Socio-Economic Profile: Overberg District 2006
Source: Western Cape Education Department, 2005

- Kaap Agulhas Munisipaliteit het 'n geraamde 12 (15,6%) van die 77 skole in die Overberg Distrik in ag genome dat ongeveer 12,8% van die populasie van die Overberg woonagtig is in Kaap Agulhas.
- Die onderwyser-leerder ratio per klas is 37 en is in lyn met die van die Overberg wat ook 'n gemiddelde van 37 leerders per onderwyser is. Groot getalle van leerders het gewoonlik tot gevolg dat individuele aandag aan leerders wat swakker presteer as ander nie geredelik beskikbaar is nie.
- 'n Kommerwekkende faktor is die ongeletterdheidsvlak van persone bo 14 jarige ouderdom met minder as graad 7 (standerd 5) opvoeding. Dit het 'n direkte invloed op die menslike en ekonomiese ontwikkelingsaspek veral met betrekking tot vaardigheidsontwikkelingsvlakke van persone en werkseleenthede vir persone in die lae-bekwame kategorie .

Tabel 10: Kaap Agulhas geletterdheid verwerf vir persone van 20 jarige ouderdom en meer,2001

Onderwys vlakke	Wes-Kaap	Overberg Distrik	Kaap Agulhas LM
Geen Skool	5,7%	7,3%	6,2%
Gedeeltelike Primêre opleiding	15,2%	21,9%	20,2%
Primêre opleiding voltooi	7,9%	10,0%	11,0%
Gedeeltelike Sekondêre opleiding	36,5%	32,8%	31,7%
Graad 12 / Standerd. 10	23,4%	19,4%	19,4%
Hoër	11,2%	8,7%	11,6%

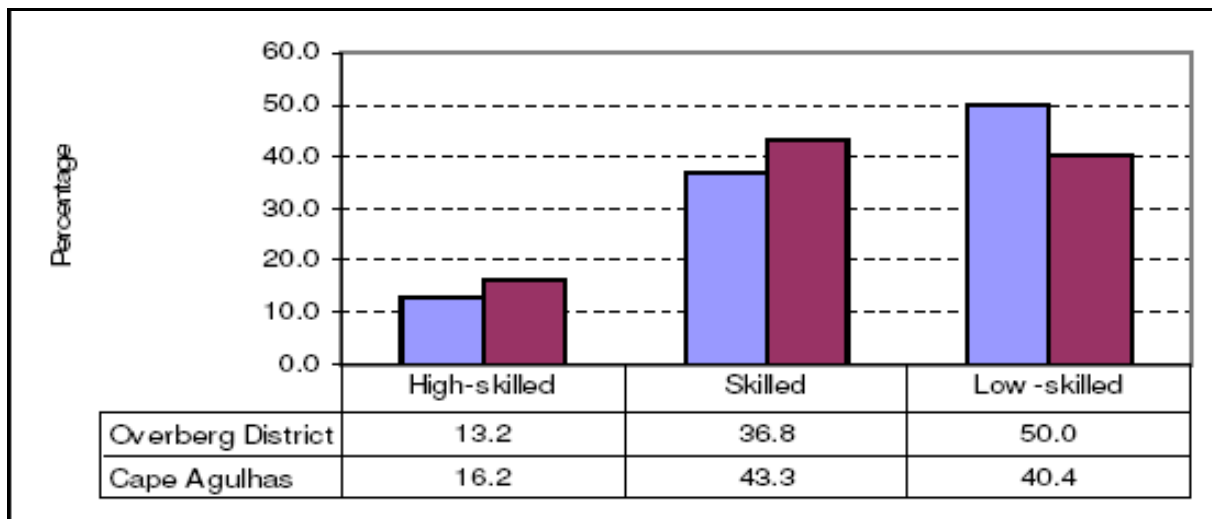
Source: Provincial Treasury Socio-Economic Profile: Overberg District 2006

Source: Statistics South Africa, 2001

Bovermelde statistieke in **tabel 10** bevestig die raming in terme van lae **geletterdheidsvlakke** in Kaap Agulhas.

- Ongeveer 6,2% van persone bo 20 jarige ouderdom in Kaap Agulhas het geen skoolastiese opleiding nie.
- 'n Geraamde 37,4% van persone in Kaap Agulhas het geen sekondêre opleiding nie met 'n lae 11,6% wat 'n hoër kwalifikasie as graad 12 het. Dit het 'n direkte impak op die vlakke van vaardigheid en ontwikkeling van persone.

Figuur 7: Kaap Agulhas vs Overberg Distrik bekwaamheid distribusie, 2001

Source: Provincial Treasury Socio-Economic Profile: Overberg District 2006

Source: Statistics South Africa, Census 2001

- Volgens statistieke soos gesien in **figuur 7** word 'n groot persentasie van persone van tot 40%, in die lae-bekwame kategorie geklassifiseer.

- 'n Redelike hoë persentasie van 43,3% word as bekwaam geklassifiseer en 16,2% as hoogs bekwaam. In beide gevalle is dit hoër as die gemiddelde bekwaamheidsvlakke van die Overberg, maar die hoë syfer van lae-bekwame persone in Kaap Agulhas is steeds kommerwekkend en moet aandag geniet.
- 'n Verdere bydraende faktor tot die lae bekwaamheid syfer in Kaap Agulhas is die feit dat hier geen tersiêre opleiding instansies in die munisipale area bestaan nie. Skoolverlaters en andere van die area steun swaar op hoër onderwys instansies in die Boland en die Kaapse Skeireiland vir verdere hoër kwalifikasies. Dit impakteer negatief op bekwaamhede en vaardigheidsontwikkeling in die area.

In terms of the **labour force** the following should be noted:

Table 11: Labour force participation, employment and unemployment, (1996-2001)

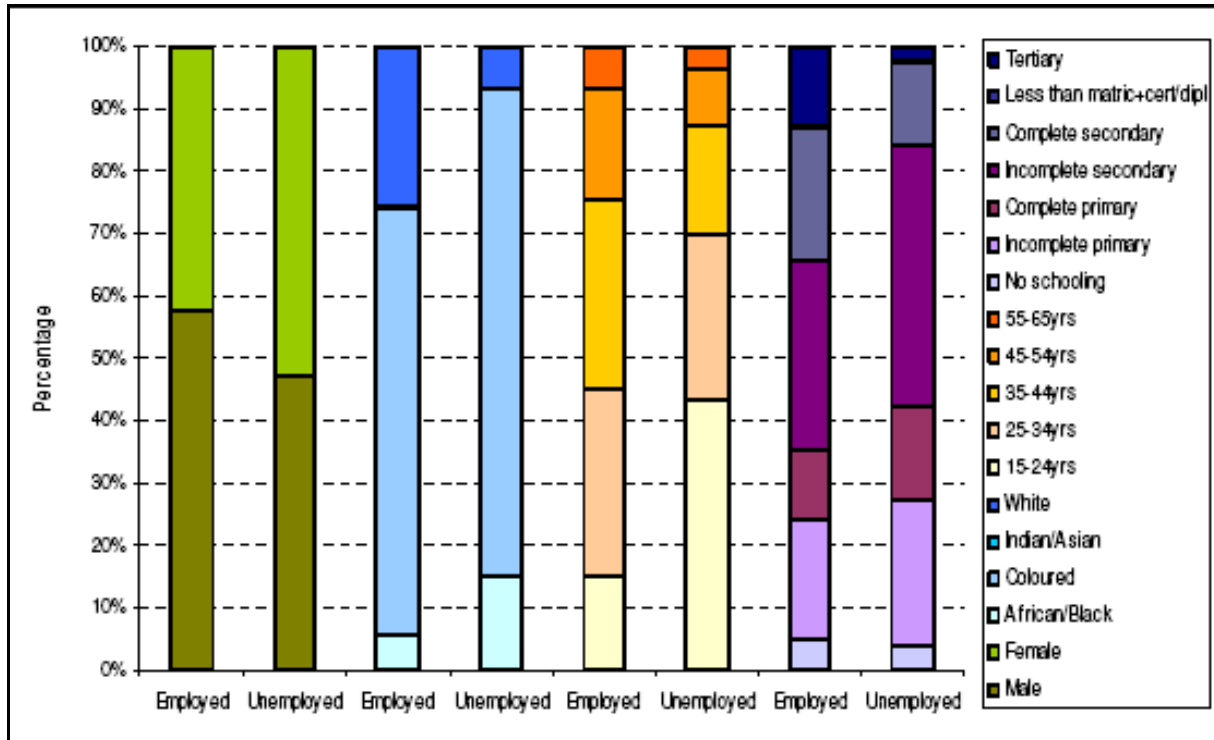
Cape Agulhas	Employed	% Employed	Unemployed	% Unemployed	Labour Force	Labour Force participation ratio	Not Economically active	Total Population 15-65
1996	7 765	91,1%	759	8,9%	8 524	64,0%	4 800	13 324
2001	8 738	85,8%	1 445	14,2%	10 183	60,2%	6 736	16 920

Source: Provincial Treasury Socio-Economic Profile: Overberg District 2006

Source: Statistics South Africa, Census 1996, 2001

- Statistics as presented in **table 11** shows that between 1996 and 2001 about 138 new jobs were created in Cape Agulhas LM. **Table 11** shows that employment creation did not keep up with the labour force growth, which increased from 8,9% in 1996 to 14,2% in 2001. This has important implications for the standard of living of the people living in Cape Agulhas since the unemployment gap increased.
- The labour force participation ratio declined from 64,0% to 60,2% during the same period. The worrying factor about this is that employment growth (2,4%) lagged behind growth in unemployment (13,7%).

Figure 8: Composition of employment and unemployment, 2001

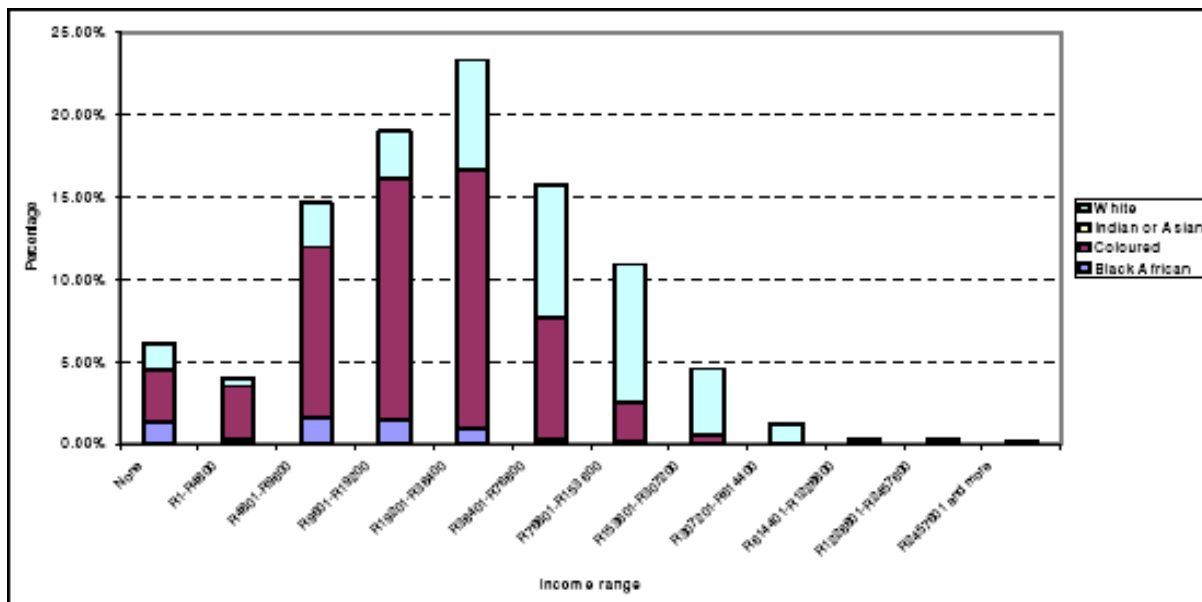
Source: Provincial Treasury Socio-Economic Profile: Overberg District 2006
 Source: Statistics South Africa, Census, 2001

- **Figuur 8** illustreer dat persone tussen die ouderdomme van 15 – 34 'n persentasie van 70,0% van die werkloos in Kaap Agulhas verteenwoordig. Dit is duidelik op 'n geweldige groot persentasie van werkloosheid onder die jeug wat terselfdertyd 'n negatiewe implikasie het op die sosiale kapitaal van die plaaslike munisipaliteit.
- Werkloosheid onder vroue is ook hoër in vergelyking met die mans. Een van die redes kan wees die hoë persentasie voorskoolse kinders.
- Persone met onvoltooide primêre en sekondêre opvoeding is betreklik meer aanwesig in die werkloosheid kategorie. Dit bevestig weer eens die dringendheid van aandag aan die geletterdheidsvlakke van persone in Kaap Agulhas.
- In terme van ras verdeling toon die Kleurling bevolking, wat 67,0% van die Kaap Agulhas populasie in 2006 vorm, die grootste indiensneming en werkloosheid syfer. Blankes is meer verteenwoordigende in die indiens kategorie as in werkloosheid kategorie. Swartes, wat die kleinste bevolkingsgroep in Kaap Agulhas verteenwoordig, het meer werkloos as persone wat in diens is.

Dit is ook wenslik om die volgende inligting in terme van die **abeidsmark** in 2001 in aanmerking te neem:

- Die grootste diensverskaffers in Kaap Agulhas was Landbou met 'n persentasie van 19,9%, gemeenskaps-, sosiale- en ander dienste met 'n persentasie van 19,4% en groot- en kleinhandelaars met 'n persentasie van 17,8%.
- Seisoenale werk in die landbou is een van die grootste bydraende faktore tot die hoë syfer van werkloosheid. 'n Skerp afname van 25,8% in 1996 tot 19,9% in 2001 was sigbaar grootliks as gevolg van die stygende kapitaal investerings van landbou aktiwiteite.
- Die vervaardigheids sektor het nie enige noemenswaardige inname in die arbeidsmark gemaak nie ten spyte van die feit dat dit een van die grootste bydraers tot die Bruto Binnelandse Produk (**BBP**) van die streek was. Slegs 7,3% van die totale arbeidsmark was indiens van die vaardigheidsektor in 2001.
- Die waarskynlikheid is dat beleggings in arbeids-intensiewe sektore die gewenste vermindering in werkloosheid in Kaap Agulhas te weeg sal bring.

Figure 9: Income distribution by population group, 2001

Source: Provincial Treasury Socio-Economic Profile: Overberg District 2006
 Source: Statistics South Africa, Census, 2001

If one look at the **income distribution/ poverty** in Cape Agulhas the following can be noted from **figure 9**:

- The White population dominates the higher income levels while Black Africans are disproportionately represented in the lower income brackets and basically non-existent in the higher income brackets.

- The Coloureds are predominantly in the middle-income categories ranging from R4 801 to R 76 800.

The **Multiple Deprivation Index** as published by the Human Science Research Council (HSRC) in 2006, refers to a ward based measure of relative levels of deprivation and highlighted the existence of multi-faceted deprivation in Cape Agulhas LM. The index is compiled of five main types of domains measuring deprivation ranging from income and material deprivation, employment, health and education to the living environment deprivation. Within in the number of wards surveyed in the Western Cape, signs of multifaceted deprivation are found within some of the wards in Cape Agulhas. However, more households fall in the higher income categories of income and less fall in the lower income brackets than in the rest of the Overberg.

Table 12: Socio-Economic Indicators (employment, unemployment and income)

Socio-Economic Indicators	Cape Agulhas Municipality	Overberg District Municipality
GDP 2004	470 million	3,3 billion
Unemployment Rate 2001	14,2%	18, 6%
Number of unemployed 2001	1 446	16 359
Portion of households with no income (2001)	6,06%	9,71%
Number of households with no income (2001)	457	5 686

Source: Provincial Treasury Socio-Economic Profile: Overberg District 2006

Source: Statistics South Africa, Census 2001

- In general income poverty in Cape Agulhas is relatively low in comparison to the Overberg district average. In 2001 about 6,1% of the households earned no income, in comparison with the 9,7% average in the district. This resulted in Cape Agulhas, having the second lowest proportion in the district.

It is also important for the municipality to take cognisance of the **poverty pockets** that have been identified by the Department of social development in co-operation with the various municipalities and communities as a special focus on poverty alleviation and eradication in order to meet the National target. The identified poverty pockets as amended by councillors from their own specific perceptions of poverty pockets in their respective wards are as follow:

- **Bredasdorp**
 - Zwelitsha
 - Kleinbegin
 - Self Build area
 - Queenstown
 - Volstruiskamp
 - Riverside

- **Napier**
 - Nuwerus
 - Deurgangskamp

- **Struisbaai**
 - Struisbaai Noord
 - Rondomskrik

- **Arniston / Waenhuiskrans**
 - Kassiesbaai
 - Self Built area
 - RDP Housing area

- **Rural Areas**
 - Ouplaas
 - Elim
 - Haasvlakte
 - Klipdale
 - Protem
 - Rûens

Additional socio-economic indicators that have an impact on the well-being of the population of Cape Agulhas are illustrated in **tables 13** and **14**.

Table 13: Health

Health	Cape Agulhas Municipality	Overberg District Municipality	
Number of Medical facilities	8	47	17%
Nurse-patient ratio (National target: 34)	33	29	
Percentage of births under 2,5kg (National target: <10%)	23%	16%	
Proportion under 1 with 1 st measles immunisation (National target: 90%)	77%	75%	
TB prevalence rate (2005)	617	1 142	
TB cure rate % (National target: 85%)	73%	74%	
HIV / AIDS prevalence rate (2005)	2,1 %	4,1%	
Projected HIV / AIDS prevalence rate (2010)	2,7%	4,9%	
Number of HIV / Aids deaths (2005)	327	2 527	12%
Projected HIV / AIDS deaths (2010)	382	3 108	12%

Source: Provincial Treasury Socio-Economic Profile: Overberg District 2006

Source: Department of Health, 2005

- Die Kaap Agulhas gebied besit 17% van alle publieke gesondheidsfasiliteite in die Overberg. Die persentasie werkslading van 33 pasiënte per verpleegkundige is redelik hoog in vergelyking met die Overberg, maar is laer as die nasionale mikpunt van 34.
- In terme van gesondheid het Kaap Agulhas beter gevaar as die distrik en ander munisipaliteite met betrekking tot eerste masels immunisasie. Die prestasie is egter baie minder as die nasionale mikpunt van 90%.
- Die algemene voorkoms van Tuberkulose per 100 000 persone in Kaap Agulhas is die laagste in die Overberg. In teenstelling met dit is die herstel koers steeds minder as die van die distrik en die nasionale mikpunt. Dit dui op verskerpte aandag wat in hierdie verband geskenk moet word om stygings te bekamp.
- 'n Styging van 2,7% in HIV / Vigs gevalle word voorspel by 2010 asook 'n toename in HIV / Vigs sterfgevalle. Die styging het 'n impak op die arbeidsmag, gesondheidsdienste en ekonomiese ontwikkeling as gevolg van die vermindering van die werkende ouderdom populasie en verlies van produktiwiteit.

Table 14 : Reported Crimes

Crime Reported	Cape Agulhas Municipality	Overberg District Municipality	
Number of Police Stations (2004/2005)	2	13	15%
Total number of cases reported (2004/2005)	725	15 294	4%
Number of murders (2004/2005)	7	118	5%
Number of rapes	11	272	4%
Drug related crimes (2002/2003)	75	843	8,9%
Drug related crimes (2004/2005)	131	1 976	6,6%

Source: Provincial Treasury Socio-Economic Profile: Overberg District 2006

Source: SAPS, 2005

Tabelle 14 en **15** bevat die volgende kommerwekkende inligting in verband met **misdad** in Kaap Agulhas:

- Die getal sake wat gerapporteer was vir moord, verkragtings, gevalle van verwaarlosing en swak behandeling van kinders was stabiel.
- 'n Kommerwekkende faktor is die dwelm verwante misdade wat verdubbel het gedurende 2002/2003 en 2004/2005. Alhoewel die groeikoers van die misdade die laagste in die Overberg was, het dit steeds ernstige implikasies vir sosiale ontwikkeling in Kaap Agulhas . Die uitdagings wat die munisipaliteit het in die verband sluit aan by jeugontwikkeling en rekreasie fasiliteite en aktiwiteite.

Table 15 : Crime statistics, 2002-2005

Crime Measures (number of cases reported)	2002/2003	2003/2004	2004/2005
Murder	34	36	31
Rape	66	60	74
Neglect and ill-treatment of children	10	2	1
Drug-related crime	176	248	459

Source: Provincial Treasury Socio-Economic Profile: Overberg District 2006

Source: SAPS, 2005

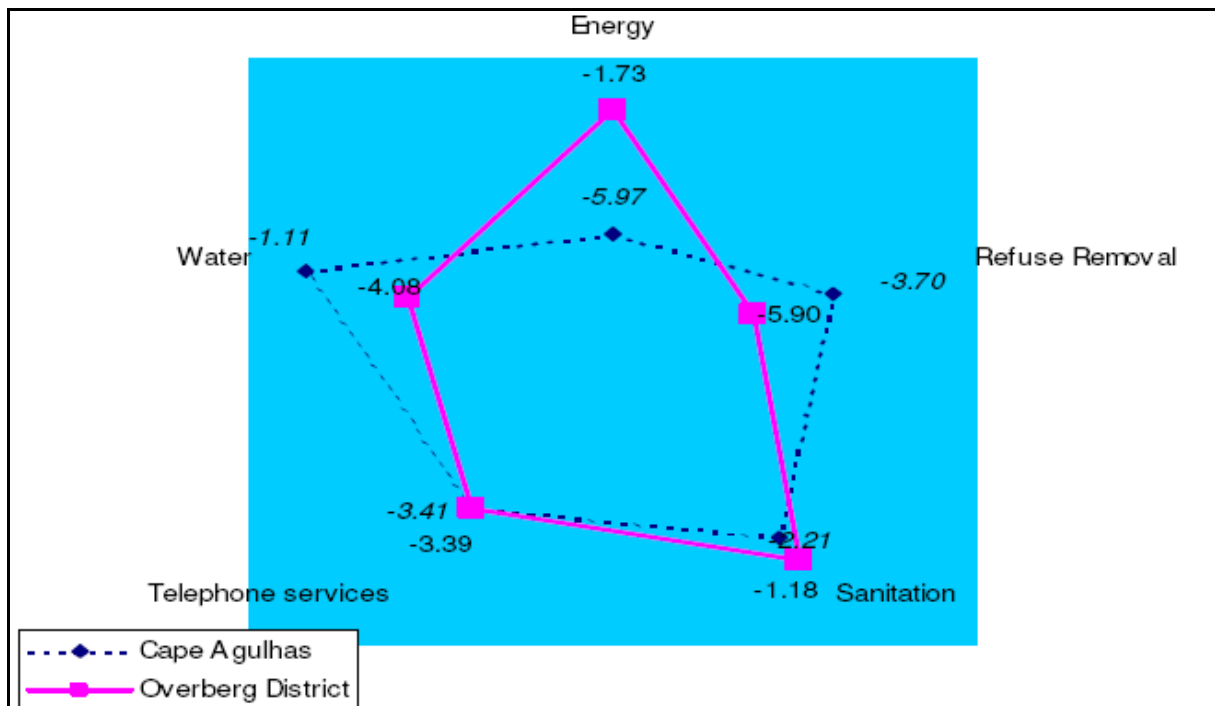
In terme van die lewering van **basiese dienste** het die Kaap Agulhas Munisipaliteit 'n mandaat om water, elektrisiteit, sanitasie en vullisverwydering dienste aan die inwoners te lewer.

- Uit 'n geraamde totaal van 7 424 huishoudings in Kaap Agulhas, 6 943 huishoudings ontvang gratis basiese water, 6 079 huishoudings ontvang gratis elektrisiteit en 1 149 begunstigdes ontvang gratis sanitasie.

Figuur 10 toon Kaap Agulhas se prestasie in vergelyking met die Overberg met betrekking tot die lewering van basiese dienste wat insluit elektrisiteit, water, vullisverwydering, sanitasie en telefoondienste.

- Kaap Agulhas het beter as die provinsie gevaar met betrekking tot die vermindering van huishoudings wat nie toegang het tot basiese dienste in terme van elektrisiteit en sanitasie nie.
- In die geval van lewering van water en vullisverwydering het Kaap Agulhas swakker as die distrik gevaar.
- Die lewering van telefoondienste in die area is min of meer dieselfde in die Overberg as in die Kaap Agulhas gebied.

Figure 10: Change in households with below basic access to services, 1996 and 2001

Source: Provincial Treasury Socio-Economic Profile: Overberg District 2006

Source: Statistics South Africa: Census 2001, DBSA Community profile database

Table 16: Changes in access to basic services, 1996 and 2001

	Energy	Refuse Removal	Sanitation	Telephone Services	Water
• Percentage change in portion of households	-5,97	-3,7	-2,2	-3,4	-1,1
• Number of households affected	165	95	72	151	48

Source: Provincial Treasury Socio-Economic Profile: Overberg District 2006

Source: Statistics South Africa: Census 2001, DBSA Community profile database

- In die tydperk tussen 1996 en 2001 was daar 'n afname van 2,2% in huishoudings wat nie toegang gehad het tot basiese sanitasie nie asook 'n 6,1% afname vir huishoudings sonder elektrisiteit en 3,7% in vullisverwydering. Die afnames dui op 'n verbetering in dienslewering in die Kaap Agulhas gebied.
- Ander basiese dienste soos water en telefoondienste dui ook op verbetering in kleiner mate in die gebied.
- Die uitdaging vir Kaap Agulhas Munisipaliteit is in spesifieke areas soos die waterskaarste in Waenhuiskrans, riool probleme in Struisbaai en die vullisverwydering probleme in Struisbaai en Elim.

Cape Agulhas provide **water** services to 7 437 consumer units within its area of which 7 263 are inside the yard, 88 at a distance less than 200m from the yard and 86 at a distance more than 200m from the yard. One of the major challenges for the municipality with regard to water are the water scarcity in Arniston.

Tabel 17: Waterbronne vir die onderskeie dorpe in Kaap Agulhas Munisipaliteit

Dorpe	Waterbronne
Napier, Struisbaai, L'Agulhas, Suiderstrand	<ul style="list-style-type: none"> • Slegs Boorgate
Bredasdorp	<ul style="list-style-type: none"> • Boorgate • Uitvlucht-bron (fontein) • Sanddrifdam • (Vleikloofdam is slegs 'n opgaardam)
Waenhuiskrans	<ul style="list-style-type: none"> • Overberg Water • Seisoentye word gebruik gemaak van KAM se boorgate • Water word ook verkry vanaf OTB om volumes aan te vul • 'n Pyplyn gaan aangelê word om water vanaf Bredasdorp aan Waenhuiskrans te voorsien.

Water, riolering, stormwater en vullisverwydering word in alle dorpe in KAM gelewer.

Vordering en probleme op die gebied sluit in:

- Sekere gedeeltes in die informele nedersettings is nie gediens nie.
- Sommige dorpe ondervind, grotendeels gedurende seisoentye, probleme met watergehalte en beskikbaarheid.
- 'n OntsoTINGSaanleg is reeds in Suiderstrand daargestel.
- Die waterpyplyn na Waenhuiskrans gaan ook eersdaags daargestel word.
- Die ondersoek van bronne vir Struisbaai en Napier is 'n dringendheid.
- Tans word daar nog samesprekings gehou met Elim opsienersraad oor die moontlikheid van 'n dienste ooreenkoms om waterdienste namens Kaap Agulhas te behartig, maar op die raad se voorwaardes.
- Verskeie konsultante/raadgewende ingenieurs is aangestel vir verskeie water en sanitasie aangeleenthede - fondse is vanaf Masibambane ontvang vir die doel.
- 'n Ondersoek na sanitasie agterstande in landelike gebiede word tans onderneem deur konsultante.
- Stormwatermeesterbeplanning word ook tans deur konsultante gedoen.
- Meesterbeplanning van Waenhuiskrans en Struisbaai is reeds voltooi.

Electricity are provided to 7 057 consumer units of which 6 834 are provided by the municipality and 223 by the service provider, Eskom. At the end of June 2006 a total of 2 258 pre-paid meters for electricity were installed.

Verdere opmerkings in terme van elektrisiteit in Kaap Agulhas is dat:

- Die voorsiening van elektrisiteit in die Kaap Agulhas gebied is baie naby aan 100%
- Huidiglik is die munisipaliteit in die proses om elektrisiteit in die deurgangskampe te installeer en sal dit eersdaags klaar wees. Die grootste probleem is egter die nuwe hokke wat oornag opgeslaan word wat verhoed dat elektrisiteitsvoorsiening 'n 100% lewering aan alle inwoners kan bereik.

The municipality provide services with regard to **sewerage and sanitation** to 8 102 consumer units of which 4 798 units have flush toilets that are connected to a public sewerage system, 3 302 have flush toilets that are connected to a septic tank and 272 make use of a ventilated improved pit latrine toilet system. Struisbaai is the area with the

most severe problems regarding sewerage and sanitation. Major challenges in terms of refuse removal also exist in Struisbaai and Elim.

Free basic services are provided to all consumer units of the municipality. The indigent policy of the Council makes provision for support services in terms of water, electricity, sewerage and sanitation and solid waste. A number of 1 620 households benefit from the indigent support.

Housing in terms of delivery capacity in the Cape Agulhas municipal area moving at a slow pace. Statistic of the municipality indicates that the housing backlog in Cape Agulhas is \pm 3 323 units. The numbers of people on the waiting list for low cost houses in Bredasdorp are 1133, in Struisbaai 267, in Napier 237, in Waenhuiskrans 159, in Protem 45 and in Klipdale 33. This can be directly linked to the growth in the population as referred to in chapter 3, **table 5**. The informal housing areas shows backlogs of 1 320 for Bredasdorp, 90 for Napier, 4 for Protem and 35 for Struisbaai. From the backlog total 175 houses are planned for Napier and a total of 300 for Bredasdorp. With regard to government's target of eradicating all informal housing it is clear that Cape Agulhas will need the best capacity to deliver on housing projects. A more detailed discussion on the housing plan for integrated human settlements is outlined in **Chapter 5**.

In terms of the well-being of households in Cape Agulhas it can be concluded that unemployment is relatively low in the municipality with regard to other areas in the district. However, for it remains priority for the unemployed people living in this area. Low levels of formal education and job experience amongst the unemployed present a challenge for the local socio-economic welfare. In terms of the delivery of basic services, challenges that need to be addressed in some areas are water scarcity, sewerage problems and refuse removal problems.

Rural and Farm Areas

In November 2005 the ODM conducted a study on the well-being of farmworkers in the Overberg. Based on this study the following information was contained:

According to the study Cape Agulhas has 105 farms in its area with the smallest **population** of ± 723 people living on the farms. A total of 1 223 people are permanently employed on these farms of which ± 500 employees are transported to the farm on a daily basis. This can be as a result of people preferring to stay in the nearest town to be closer to schools, medical facilities and other services.

Die woonomstandighede van werkers op plase tydens die opname het getoon dat 94% van die werkers in baksteenhuse woon met meer as die helfte van die **huise** wat uit vier vertrekke bestaan.

Die beskikbaarheid van **water** is as volg:

- Binne die huis 52%
- Buite die huis 32%
- Binne en Buite 11%
- Nie beskikbaar 5%

Waar daar nie water beskikbaar is nie het persone aangedui dat water aangedra word vanaf 'n dam of 'n gemeenskaplike tenk. Omtrent 60% het aangedui dat **toiletgeriewe** binne die huise beskikbaar is en slegs 6% het aangedui dat geen toiletgeriewe binne of buite beskikbaar is nie. Die wat geen toiletgeriewe het nie, het aangedui dat hulle van die omliggende bosse gebruik maak.

Die **werksomstandighede** van plaaswerkers wat hoofsaaklik buite werk het aangedui dat toiletgeriewe gereedlik beskikbaar is. Voordele wat werkers geniet is hoofsaaklik 'n uniform, vervoer dorp toe en / of een of ander vorm van rantsoen (bv. Hoender, meel, vleis, melk). Medies en pensioen voordele was slegs by 30% van alle plaaswerkers aangedui.

In terme van **beroepsgesondheid en veiligheid** het 58% aangedui dat daar geen opgeleide veiligheidsverteenvoorder op die plaas is nie, maar dat beserings wel aangemeld word. 40% het getoon dat daar 'n opgeleide veiligheidsverteenvoorder is en dat beserings wel aangemeld word. Slegs 2% van alle opnames in die streek het aangedui dat daar geen opgeleide veiligheidsverteenvoorder op die plaas is nie of dat beserings gerapporteer en hanteer word nie.

In terme van **kommunikasie** het 20% aangedui dat die werkers mekaar bel om inligting te bekom. 80% het aangedui dat inligting deur die voorman of eienaar in die oggend voor werk aan hulle oorgedra word.

In terme van **skolastiese opleiding** het die grootste groep plaaswerkers aangedui dat hulle graad 7 (standerd 5) en minder het.

Behoeftes wat deur plaaswerkers gelys was is, as volg:

- Voordele (soos pensioen) waarvoor hulle nie hoef te betaal nie
- Beter en groter behuising vir elke gesin
- Beter geriewe in terme van toilette en die aanlê van water
- Elektrisiteit
- Opleiding in noodhulp
- Vervoer
- Beter salarisse vir lang ure se harde werk
- Opleiding vir kinders en volwassenes
- Werksgeleenthede vir vroue
- Beter dissiplinêre behandeling
- Gereelde besoek van die tandarts
- Beter verhouding tussen die eienaar en die werkers
- Selfoonontvangs. Ongeveer 30% het aangedui aan dat dit nie 'n behoefte is by hulle nie.

Daar was ook werkers wat genoem het dat hulle trots is om deel van die plaas te wees en dat die boer en sy vrou goed omsien na die werkers.

Probleme wat deur werkers uitgewys is sluit die volgende in:

- Drankmisbruik van werkers
- Arbeidsprobleme
- Lang werksure (In baie gevalle is dit Maandag tot Vrydag vanaf 06h00 tot 21h00)
- Betaal datum is in baie gevalle nie dieselfde

CHAPTER 4

THE CAPE AGULHAS ECONOMIC PROFILE

4.1 Introduction To Local Economic Development

In terms of the Constitution of 1996 local government must promote and give priority to economic development of the community. However, local economic development (LED) in total is not a clear function of local government. LED planning must inform the IDP and the IDP must serve LED.

Many definitions regarding LED exist. Cape Agulhas LM has adopted the following view on LED:

- LED is the process by which public, business and non-governmental sector partners work collectively to create better conditions for economic growth and employment generation in pursuit of a better life for all.
- LED is about people working together to achieve sustainable economic growth that brings economic benefits and quality of life improvements for all in the community.

Cape Agulhas also acknowledge the fact that successful private enterprises and productive public private partnerships create wealth in local communities. Private enterprise, however, depends upon favourable local business conditions to achieve prosperity. The role of local government in this regard is to facilitate economic development through the provision of physical infrastructure, establishment of regulatory environment, funding specific anchor initiatives, ensuring public safety and supplying various support services. Cape Agulhas LM therefore takes cognisance of the fact that local government has an essential role to play in creating a favourable environment for business success.

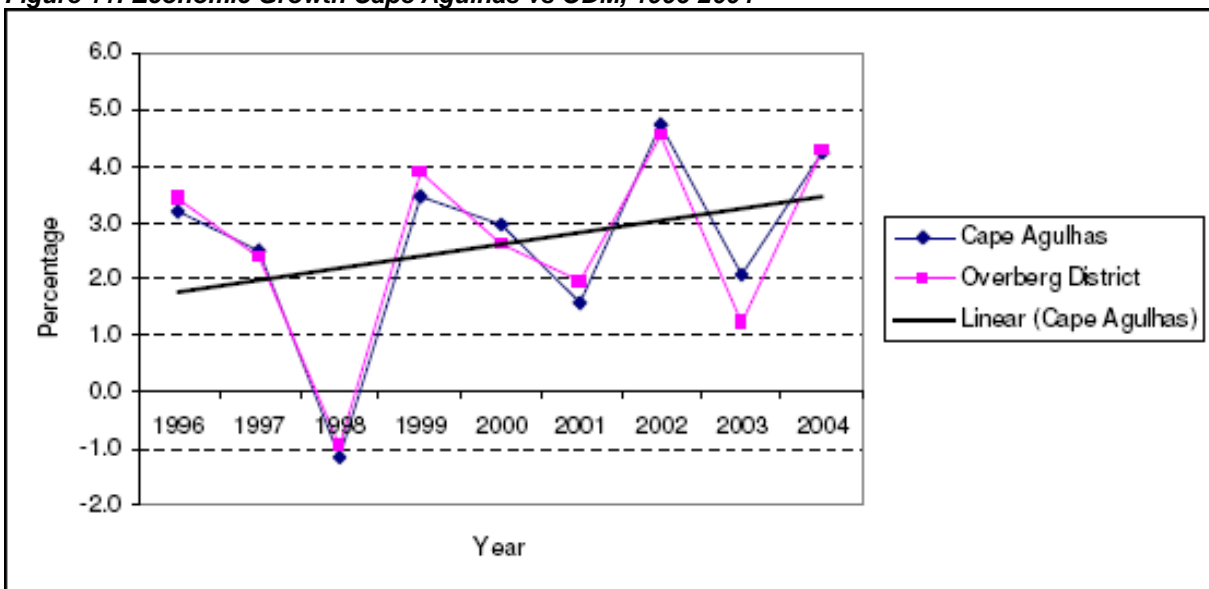
In summary it can thus be concluded that LED in Cape Agulhas is a partnership between local government, business and community interests. It is not a thing that Cape Agulhas Municipality does but rather a way it does things.

4.2 Economic Profile

In order to do future economic development planning it is important for Cape Agulhas LM to take cognisance of and to link the economic trends with the population and development levels of the people in the area. This will also give an indication of the effect it will have on future growth.

The indication is that the total contribution of Cape Agulhas LM to the Overberg District Municipal economy was 14,1% in 2004. The annual average economic growth rate between 1995 and 2004 was 2,6% of the Regional Gross Domestic Product (GDPR), which refers to the total value of final goods and services produced within a particular region. **Figure 11** below shows a positive and upward growth trend for the Cape Agulhas area

Figure 11: Economic Growth Cape Agulhas vs ODM, 1996-2004

Source: Provincial Treasury Socio-Economic Profile: Overberg District 2006, Provincial Treasury: Calculations based on Quantec Research Data

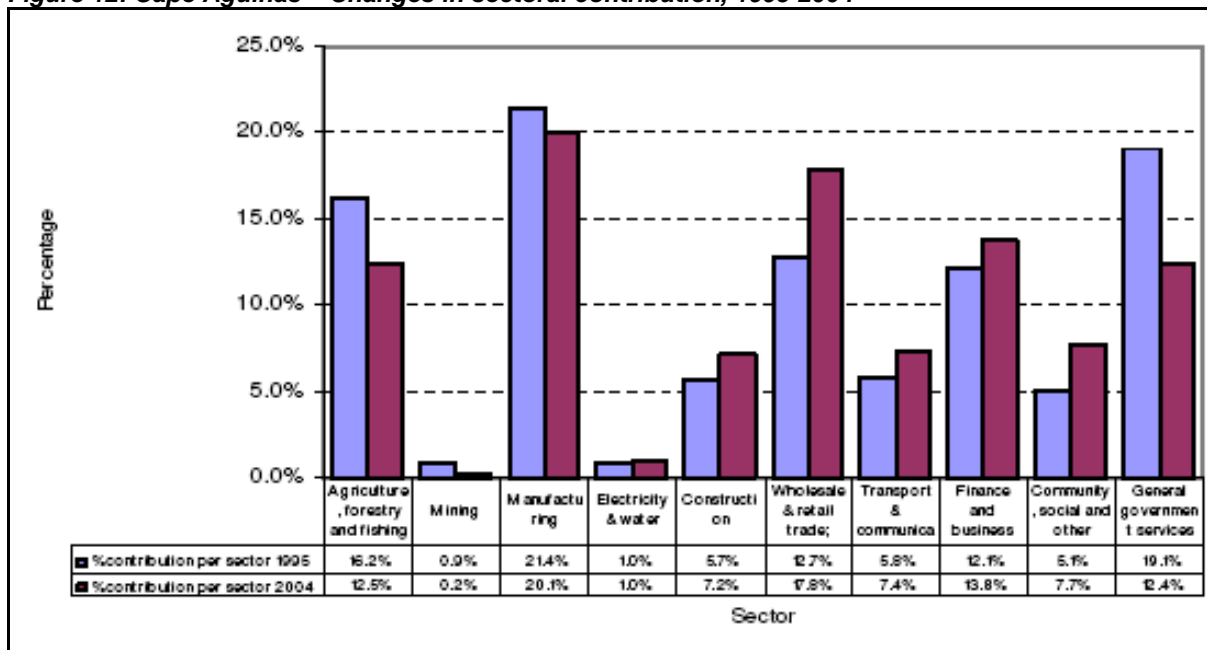
The main active sectors in the Cape Agulhas area include agriculture, hunting, forestry and fishing, community and social services, wholesale and retail trade as well as tourism.

Figure 12 shows the contributions of the different sectors in the area.

- The largest contributors to the GDPR for Cape Agulhas LM between the 1995 and 2004 period were manufacturing at 20,1% and wholesale and retail trade together with catering and accommodation at 18,0%.

- The manufacturing sector contribution in Cape Agulhas are stronger compared to the district average of 15,1%. However, there was a marginal decline in the manufacturing sector in Cape Agulhas.
- The finance and business services, which mainly comprise of life insurance, pension funding and commercial banking activities is another important sector which contributed 13,8% for the same period.
- Agriculture, forestry and fishing at 12,5% and general government services at 12,4% follow closely and show a marginal decline.
- The agricultural activities in Cape Agulhas mainly consist of mixed farming, which include animals and crops and forestry. **Figure 12** below shows the sharp decline in the agricultural contribution.
- The general government services also experienced a sharp decline for the same period
- The sectors that make a very small contribution to the Cape Agulhas economic output are Electricity and water (1,0%) and the mining sector (0,2%).

Figure 12: Cape Agulhas – Changes in sectoral contribution, 1995-2004

Source: Provincial Treasury Socio-Economic Profile: Overberg District 2006, Provincial Treasury: Own Calculations based on Quantec Research Data

- Sectors contributions that improved were Wholesale and retail trade by 5,1%, Community, social and other services by 2,6%, Finance and business by 1,7%, Transport and Communication by 1,6% and Construction by 1,5%.

- Whilst the Cape Agulhas area has a well-diversified economy, with long established manufacturing, agricultural and fishing sectors, the area has been characterised by a gradual shift away from agriculture towards a service-oriented economy. Each of the former mentioned sectors shows a decline.
- The downward shift in manufacturing, agricultural and the general government activities can be largely attributed to the underlying macro-economic environment, monetary policy and fiscal policy changes between 1995 and 2004.

4.3 Differensiële Groei- en Ontwikkelingsbenadering

Ten einde die groei en ontwikkeling op 'n gekoördineerde basis te laat geskied, word 'n differensiële groei benadering voorgestel. Die doelwit van so 'n benadering is om selektief te wees in die besluite rondom **waar** en **watter** tipe ontwikkeling gestimuleer moet word. Investering moet gebaseer wees op die vergelykende voordeel wat 'n dorp bo ander dorpe het en die bestaande sterkpunte van die ekonomie en hulpbronne.

Verder is dit ook belangrik om in ag te neem dat ekonomiese groei nie noodwendig vir alle dorpe die wenslike strategie is nie, omdat die sterk punte van dorpe verskil soos byvoorbeeld een dorp se sterk punt kan geleë wees in sy bestaande karakter terwyl die menslike behoefte en vaardigheidsontwikkeling groter prioriteit in 'n ander dorp behoort te geniet.

Ten einde die ontwikkeling van dorpe met 'n bewese ontwikkelingspotensiaal te stimuleer met in agneming van die **NSDP** riglyne moet die volgende aandag geniet:

- Bepaal die vergelykende voordeel wat 'n dorp se ekonomie het met betrekking tot ander dorpe asook die dorp se toekomsvisie en kanaliseer ontwikkeling vir die dorp op 'n wyse wat die spesifieke voordele beklemtoon.
- Die ontwikkelingstrategie behoort selektief te wees deur ontwikkelingshulp te verhoog in dorpe waar menslike ontwikkelingsbehoefte die hoogste is en dorpe waar ontwikkelingspotensiaal die hoogste is
- 'n Groeistrategie moet vir elke dorp bepaal word wat nie alleenlik gebaseer is op die historiese bevolkingsgroei koers tendense nie, maar ook op die toekomsvisie, unieke eienskappe, ekonomiese realiteite en omgewingsindikatore (erfenis, natuurlike elemente, landskapeienskappe, ens.)

4.4 Tourism

Tourism in the Cape Agulhas area has a large potential for growth and development. Cape Agulhas is well known for its unique diversity of communities, cultures and natural resources, which has large potential for sustainable tourism. The coastal areas offer large tourism potential. Cape Agulhas with the Southernmost Tip of Africa as an international focal point on the African continent is arguably one of South Africa's most untapped tourism resources.

Die onder ontwikkeling van die area as 'n toeriste destinasie kan toegeskryf word aan 'n reeks faktore insluitende infrastruktuur, bemaking, akkommodasie en die beeld van die area. Ten einde oplossings te vind om die toerisme potensie van die area te ontsluit en volhoubare ekonomiese ontwikkeling te bevorder kan die Raad fokus op intervensies wat die volgende insluit:

- Infrastruktuur vir toerisme – verbandhoudende sektore sowel as vir ekonomiese ontwikkeling
- Ontsluiting van geleenthede wat die kuslyn bied
- Ontwikkeling van mees suidelikste punt in Afrika
- Ontsluiting van munisipale grond vir ekonomiese ontwikkelingsdoeleindes
- Bevordering van Elim as 'n nasionale gedenkwaardigheid
- Opgradering van die pad tussen Gansbaai en Bredasdorp en maksimaliseer die effek wat dit op die plaaslike ekonomie kan hê deur opnames te doen en programme en projekte te inisieer wat dit kan bevorder.

4.5 Sukses Faktore vir Ekonomiese Ontwikkeling

Kritiese sukses faktore vir die bevordering en ontwikkeling van die ekonomiese en toerisme groei in die Kaap Agulhas gebied sluit die volgende in:

- Ekonomiese Ontwikkelings Plan
Insette van al die rolspelers soos vroeër in die hoofstuk genoem is, moet deel uitmaak van die inhoud. Die Minister van Ekonomiese Ontwikkeling en Toerisme het tydens 'n Plaaslike Ekonomiese Ontwikkelings inligtingsessie met al die munisipaliteite 'n spesiale taakspan beskikbaar gestel om Kaap Agulhas Munisipaliteit in die verband te ondersteun.

- **Visie**
Die visie moet uitvoerbaar wees en moet duidelik aandui waarheen die Raad op pad is in terme van ekonomiese ontwikkeling en hoe die Raad daar wil uitkom. Sterk leiereienskappe is nodig om die visie te laat realiseer en rigting te gee.
- **Politieke wil, -inkoop en ondersteuning**
Ekonomiese ontwikkeling kan tot 'n groot mate gestrem word indien daar nie 'n politieke wil, -inkoop en ondersteuning is nie. Dit sluit in:
 - Begrip vir die sosio-ekonomiese voordele wat verkry kan word deur ekonomiese ontwikkeling
 - Verbintenis tot die ontsluiting van ekonomiese potensiaal deur beplande volhoubare ekonomiese ontwikkeling
 - Uitklaring van rolle en verantwoordelikhede in die publieke sektor
 - Inisieëring en bestuur van spesifieke programme en projekte wat ekonomiese ontwikkeling kan bevorder
 - Ondersteuning van die hele ekonomiese ontwikkelingsproses deur magtigings regulasies, voorsiening van riglyne, befondsing ensovoorts te verskaf.
- **Bewaring van die natuurlike omgewing**
Volhoubare en verantwoordelike integrasie van die natuurlike omgewing wat die berge, wilde diere, biodiversiteit en die ongerepte skoonhede van die natuur insluit. Kenmerkende pogings is reeds in terme van bewaring gedoen deur onder ander andere die stigting van die Agulhas Nasionale Park en die De Hoop Natuur en Marine reservaat asook die beheer van toegang vir 4 x 4 voertuie op strande en ander voortgesette projekte soos die Agulhas Biodiversiteit Inisiatief.
- **Maksimaliseer kulturele potensiaal in die gebied**
Die Kaap Agulhas gebied het uitsonderlike kulturele hulpbronne wat nie almal tot hul volle reg ontgin is nie, maar wat enorme potensiaal het vir toerisme en ekonomiese ontwikkeling. Dit sluit in:
 - Argeologiese terreine soos die historiese vissers afvalhope en die visstrikke wat waardevolle insig bied in die lewens van die tradisionele Khoi mense wat vroeër die gebied bewoon het.
 - Museums, monumente en ander gedenkwaardige terreine wat die Skeepswrak museum in Bredasdorp en Skepe begraaftplaas langs die Agulhas kus insluit.

- Die vissershuisies by Struisbaai en Waenhuiskrans
 - Die sendingstasie, Elim
 - Die historiese lighuis in Agulhas
 - Victoriaanse argitektuur soos gevind by die Melkkamer en opstal by Potberg in die De Hoop Natuur Reserwaat
 - Verskillende feeste wat in die gebied gehou word soos die Geelstert fees en die jaarlikse Agri-Mega landbouskou
- Toegang

Een van die belangrikste fokuspunte vir volhoubare ekonomiese ontwikkeling is toegangsmoontlikhede tot 'n sekere gebied. Dit sluit in gemaklike toegang tot verskillende gebiede, attraksies, toerisme produkte van die omgewing asook 'n verbintenis met omliggende besienswaardighede en ander gebiede wat aansluit by die Kaap Agulhas gebied. Die padprojek tussen Gansbaai en Bredasdorp wat in die proses is om geteer te word, ontsluit 'n groot moontlikheid van toerisme en ekonomiese potensiaal vir die gebied. Huidiglik verloor die Kaap Agulhas gebied toerisme en ander ekonomies bevorderlike geleenthede as gevolg van die kwaliteit van paaie na en binne die gebied.
 - Ander sukses faktore vir volhoubare ekonomiese ontwikkeling wat die Raad onderneem om te ondersteun deur 'n fasiliterende en insisieërende rol te speel, sluit in:
 - Die sluit van vennootskappe soos met die gedeeltelike kommersialisering van die lugmagbasis buite Bredasdorp wat tans in proses is.
 - Voorsiening van akkommodasie
 - Bestreiding van seisoenaliteit met die klem op volhoubare werkskeppingsinisiatiewe
 - Sektorale ondersteuning

4.6 Projects for Economic Growth and Development

Cape Agulhas Municipality are involved in various economic activities in the area. Projects include the following:

- Various festivals take place in our area on an annual basis and the municipality supports each and every one.

- Hot – Agter – Klip project, which is a project, is in Struisbaai that provides business opportunities for BEE's and for local people to market and display their arts and craft.
- The provision of small pig farming
- The relocation of live-stock from informal settlement to commonage
- The Napier Agri-Dwala Small farmers project
- Other LED projects in conjunction with ODM, provincial government and other roleplayers e.g. Agri – Mega week, Bredasdorp-Elim-Gansbaai road project, Airport project, development of the harbours in Arniston and Struisbaai.

CHAPTER 5

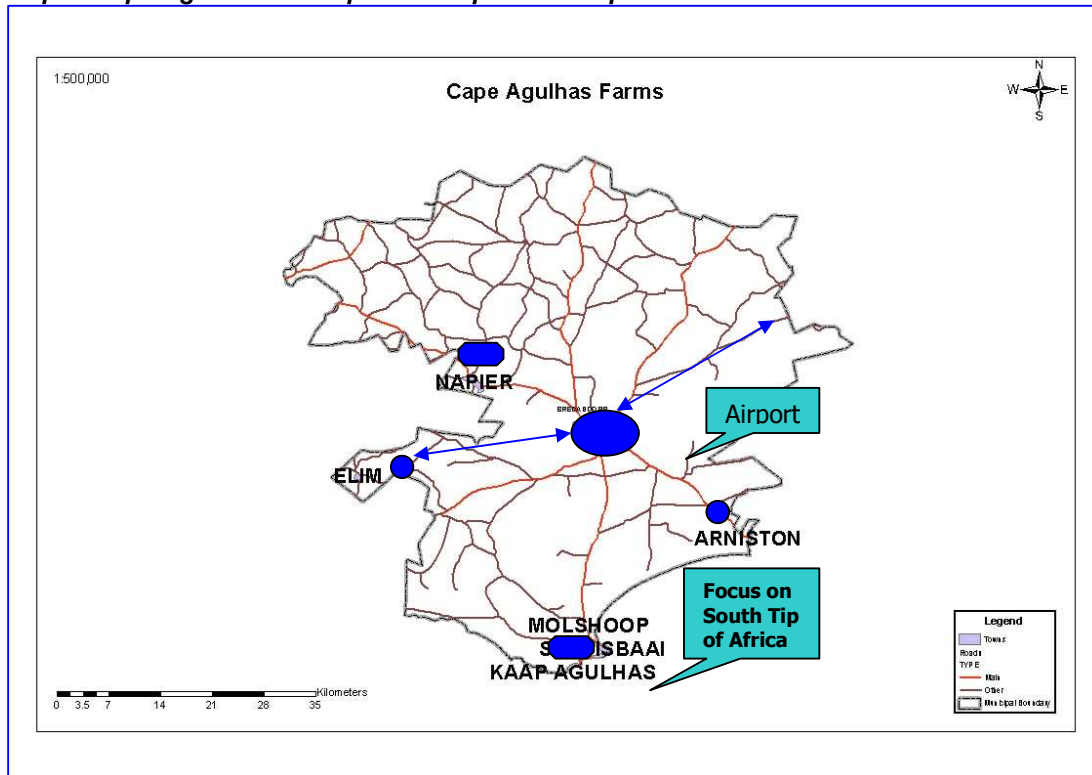
Long Term Growth and Development

5.1 Spatial Perspective

In the previous cycle of Integrated Development Planning (2005-2006), as part of reaching an inter-municipal agreement on future planning focuses and challenges within the broader Overberg District context, each local municipality determined the future development picture for their specific area. **Map 2** indicates the Cape Agulhas focus area for development. The Western Cape Growth Potential of Towns Study also played a role in identifying shared areas of impact and development potential of towns in Cape Agulhas.

It should be kept in mind that the new Council, which was elected in March 2006 did not have time to accept or reject this approach in line with the NSDP principles. This picture of development for Cape Agulhas is therefore only starting to emerge and can be used as a platform for discussion.

Map 2: Cape Agulhas Municipal Development Perspective

5.2 Position of the municipality in the region

Cape Agulhas Municipality agreed that their primary focus would be on Bredasdorp as the town with the highest development potential and the primary service centre of the municipal area.

Struisbaai/Agulhas and Napier were rated as almost even in potential as far as especially tourism orientated development is concerned, whilst Elim and Waenhuiskrans/Arniston is being regarded as smaller towns with limited development potential as a result of their special historical nature. However, both of the latter mentioned towns also do have tourism development potential that can unlock opportunities for the communities living there.

It is furthermore envisaged that on completion of the Gansbaai/Bredasdorp tarred road via Elim it will unlock further development potential along that particular corridor. Should the road project be continued towards Malagas and the Breede River, further development along that node can also be expected.

A special focus on the part-commercialisation of the Air Force Airbase outside Bredasdorp and on the development of the southern most tip of Africa and the Agulhas lighthouse enclave as a particular tourism focal point.

5.3 Infrastructure Development

The municipality have **infrastructure** to provide water, electricity, sewerage and sanitation as well as solid waste management. However, the provision of adequate infrastructure in all of the above mentioned areas still remains a priority. Council must adopt a long term infrastructure roll-out plan for the next 15-20 years.

In terme van **grootmaatdienste** word daar ingevolge die differensiële groeistrategie benadering voorsien dat die hoogste groeikoers en toename van bevolking in die dorpe Struisbaai, Bredasdorp, L'Agulhas en Napier sal wees met laer verwagte aanvraag na dienste in die dorpe Arniston, Elim en Suiderstrand. Die voorsiening van grootmaatdienste moet dus dienooreenkomstig beplan word. Die Raad kan die volgende oorweeg vir implementering:

- Meesterbeplanning vir 'n 15-20 jaar tydperk vir snelgroeïende dorpe in terme van water en riool asook 'n waterdienste ontwikkelingsplan vir 'n 5 jaar termyn vir stadig groeiende dorpe moet opgestel word.
- Die formalisering van alle vaste afval stortingsterreine moet voltooi word.
- In terme van stormwater moet vloedlynbeplanning voltooi word en die verskuiwing van gesinne waar nodig moet beplan en deurgevoer word. Vloedlyn toepassings moet streng toegepas word en nuwe dorpsontwikkelings moet streng volgens vloedlyne goedgekeur word.

Infrastruktuur ontwikkeling ten opsigte van **pad, spoor, lug, openbare vervoer en hawens** moet ook aandag geniet. Die padvervoer infrastruktuur is relatief goed ontwikkel binne Kaap Agulhas gebied.

- Die opgradering van die Gansbaai - Elim – Bredasdorp pad sal die integrasie en toeganklikheid binne streeksverband verhoog, toerisme ontwikkeling stimuleer en bydra tot die ontwikkeling van Struisbaai as 'n primêre kUSDorp van die Suid-Kaapse streek.
- Geleenthede bestaan ook vir hawens ontwikkeling in Struisbaai en Arniston wat toerisme ontlokking verder sal stimuleer en die plaaslike arbeidsmag kan verbeter.

Die rol van vervoer veral ten opsigte van toerisme-ontwikkeling moet voorkeur geniet by toekomstige ontwikkeling- en beplanningsinisiatiewe. Ten einde uitvoering te gee aan die bogenoemde voorstelle moet die Raad:

- Geleenthede ondersoek om toeganklikheid vir toeriste te verhoog via pad-, spoor- en lugverbindings.
- Waar moontlik moet voorsiening gemaak word vir publieke toegang tot die kussone.
- Die potensiaal van die hawens by Arniston en Struisbaai vir kommersiële visvang en toerisme –ontwikkeling ondersoek.
- 'n Toegangsbestuursplan opgestel wat voorstelle bevat oor toegangsroetes, publieke parkeerareas, voertuig beperkingsones, ens vir veral die kussone.

5.4 Integrated Human Settlements

In terme van **geïntegreerde menslike nedersettings** maak die Ruimtelike Ontwikkelingsplan van die munisipaliteit voorsiening vir die volgende inligting vir die Raad om te oorweeg:

Strategie: Herstrukturering van die ruimtelike ontwikkelingspatroon deur die integrasie van voorheen benadeelde gemeenskappe, die uitwis van behuisingsagterstande en die toewysing van grond vir hoog, middel en lae inkomste behuising op die basis van die differensiële groeistrategie benadering.

Groepsgebiedebeplanning en die tekort aan ruimtelike integrasie van die stedelike raamwerk op die ligging van besigheidsgroenbruik het die volgende ongelykhede veroorsaak in KAM:

- Langer stapafstande vir die armes na die sentrale sakekern (**SSK**)
- Die ontstaan van tuisondernemings in voorheen-benadeelde gemeenskappe
- Die onbekostigbaarheid vir ontluikende besighede binne die SSK
- Die impak van onwettige sake (bv. Shebeens) binne voorheen benadeelde woonbuurte
- Die ontstaan van informele handelsgebiede in liggings wat onwenslik is weens gesondheids-en veiligheidsrisiko's

Ten einde uitvoering te gee aan die strategie vir geïntegreerde menslike nedersettings moet die Raad die voorstelle soos in die ROR uiteengesit oorweeg:

- Prioriteit moet verleen word aan die voorsiening van behuising vir voorheen benadeelde gemeenskappe op gebiede wat integrasie met verskillende gemeenskappe sal bewerkstellig.
- Residensiële gebiede moet pro-aktief geïdentifiseer word binne die stedelike grens vir alle inkomste groepe.
- Die tempo van ontwikkeling moet bestuur word deur middel van 'n grondvrystellingsbeleid wat daarop gemik word om behuising te voorsien in ooreenstemming met die groeistrategie vir elke dorp soos in **punt 4.3** hierbo genoem.

- Terwyl die meerderheid van die behuisingsagterstande in die lae inkomste kategorieë voorkom, moet middel en hoër inkomste behuisingsgebiede ook beskikbaar gemaak word as deel van 'n geïntegreerde strategie om:
 - Mense met hoër vaardigheidsvlakke te lok
 - Die belastingbasis te vergroot
 - **Voorheen benadeelde gemeenskappe te akkommodeer op publieke eiendom wat integrasie sal bewerkstellig, veral naby bestaande besigheidsgebiede en ander publieke fasiliteite**
 - Gemengde gebruikareas te voorsien
 - Om vir 'n verskeidenheid behuisingstipes, insluitende groepbhuising, skakelhuse, ryhuse, woonstelle en enkel woonhuse voorsiening te maak

During the month of February 2007 Cape Agulhas Municipality hosted a housing summit for the development of an integrated housing plan. A SWOT analysis as indicated by **table 18**, was done which identified the internal **strengths** and **weaknesses** as well as the external **opportunities** and **threats** with regard to housing development in the Cape Agulhas municipal area.

Table 18: SWOT Analysis with regard to Housing development

Internal Strong points	<ul style="list-style-type: none"> • Enough land available for housing development • SDF in place – indicating land for housing • Bulk services master plans completed • Housing service provider – contracted and expertise
Internal Weaknesses	<ul style="list-style-type: none"> • SDF needs updating • Funding for services • Manpower / capacity shortage in housing department • Planning period takes long vs delivery • No time frames are set • Contract of housing service provider has already expired
Opportunities	<ul style="list-style-type: none"> • Housing can create jobs and skills • Access to housing for GAP market • Land alienation to fund services for housing development • Better planning for integrated human settlements
Threats	<ul style="list-style-type: none"> • Not enough funding to eradicate backlogs • Environmental Impact Assessment (EIA) processes are cumbersome • NIMBY effects (many objections to low cost housing developments) • Municipal Infrastructure Grant (MIG) • Ever increasing building costs • Migration

Strategies identified to minimise the impact of the SWOT analysis on housing development are available in the Cape Agulhas Housing Plan. Proposed areas for integrated housing settlements are also identified in the housing plan.

5.5 Landbou Ontwikkeling

Die landbou sektor is een van die grootse bronne van werksgeleenthede binne die Kaap Agulhas munisipale gebied. 'n Behoeftes aan riglyne vir grondgebruikbestuur bestaan binne plaaslike regering om besluite aangaande grondgebruikverandering vanaf landbougebruik na nie-landbougebruik te rig. Die departement van Landbou vereis dat 'n grondgebruikbestuursbeleid opgestel word om waardevolle landbougrond te beskerm en te bewaar in die nastreef van volhoubare landbou.

- Die identifisering en kartering van primêre en unieke landbou gebiede kan daartoe bydrae om waardevolle landbou produksie areas te beskerm.
- Die volhoubare gebruik van landbou grond en hulpbronne moet bevorder word. Die landbousektor moet in ooreenstemming met die beginsels van “Land Care” natuurlike hulpbronne vir grondgebruik produksie doeleindes op 'n volhoubare manier aanwend met spesiale verwysing 'n watergebruik, weiding, verbouing en grondpotensiaal.
- Benewens die munisipale meent van Bredasdorp en Napier is daar geen noemenswaardige gebiede geïdentifiseer wat geskik is vir die inkorporering van **opkomende boere** nie.
- Die ontwikkeling van landbou-hoewes ('agri-holdings') kan 'n belangrike bydrae lewer tot plaaslike ekonomiese ontwikkeling vir landelike gemeenskappe tesame met die skep van geleenthede vir opkomende boere. Die Raad kan 'n rol in die fasilitering van die ontwikkeling van opkomende boere op landbou hoewes.
- Die implementering van 'n strategie vir opkomende boere moet gedoen word in ooreenstemming met die drie strategiese doelwitte van die Departement van Grondsake vir die Overberg Streek, naamlik:
 - Oordrag van 30% landbougrond aan voorheen benadeelde gemeenskappe
 - Verblyfreg vir plaaswerkers
 - Beplanning en ondersteuning
- Die onderverdeling van landbou-eenhede moet gerig word deur die volhoubaarheid van daardie eenhede. Ekonomiese landbou-eenhede moet behou word.

5.6 Natuurlike Omgewing

Die beskerming en bestuur van KAM se natuurlike omgewing en hulbronne is 'n groot prioriteit vir die Raad. 'n Opsomming KAM se siening ten opsigte van die natuurlike omgewing en hulbronne word hieronder beskryf:

- **Omgewingsbewaring**

Met betrekking tot beskermde gebiede moet alle natuurgebiede gekonsolideer word in 'n aaneenlopende bewaringsgrondeenheid ten einde biodiversiteit te beskerm asook die voorsiening van gemeenskapsondersteunende ekosisteedienste te bevorder.

- **Natuurlike Hulpbronne**

Die erkenning en bewaring van natuurlike hulpbronne as 'n fundamentele vereiste om volhoubare ontwikkeling binne KAM te verseker.

- **Water**

Die erkenning van die belangrikheid van water as hulpbron deur sinvolle bestuur van waterbronne en die effektiewe gebruik ten einde alle lewe in stand te hou en om voldoende water binne KAM te verseker.

- **Fauna en Flora**

Die behoud en uitbreiding van lewensvatbare skaars en bedreigde endemiese spesies en versekering dat die aksies binne CAPE / Agulhas Bio-Initiative (ABI), die aksies van die Wes-Kaap Natuursbewaringsraad, Suid-Afrikaanse Nasionale Parke en ander bewaringsinstansies doeltreffend in die streek gereël en ondersteun word.

- **Kulturele Historiese Erfenisse**

Erken en bewaar kulturele hulpbronne as fundamentele skakel met die verlede wat as basis dien vir die beplanning en vorming van toekomstige landelike en stedelike omgewings.

- **Landelike en Stedelike Ontwikkeling**

Die vestiging van 'n veilige, gesonde en estetiese aangename landelike en stedelike omgewing, met 'n argitektoniese en ruimtelike karakter wat die historiese en kulturele agtergrond van die streek in ag neem.

CHAPTER 6

GOOD GOVERNANCE

In order for any municipality to perform its functions in the best possible way there need to be a culture of good governance. Good governance can be seen as an approved way of governing that includes accountability, responsibility, transparency, efficiency, effectiveness and respect for the rule of law. Furthermore it is regarded as an effective state that involves civil society in policy making and allows the private sector to play a productive and independent role in the economy.

6.1 Good Governance Practices

Figuur 13 dui die belangrikste karaktertrekke van goeie regering aan. Dit verseker dat:

- korrupsie geminimaliseer word
- die sienswyse van minderheidsgroepe in ag geneem word
- die opinies van die mees kwesbare groepe in die samelewing gehoor word en
- daar op 'n simpatieke en deelnemende manier op die huidige en toekomstige behoeftes van die gemeenskap gereageer word.

Figure 13: Characteristics of Good Governance

Table 19 shows the Cape Agulhas Municipality's response to the characteristics of Good Governance

Tabel 19: Kaap Agulhas se reaksie op Goeie Regering

KARAKTEREIE SKAPPE VAN GOEIE REGERING	KAAP AGULHAS MUNISIPALITEIT
<p>Publieke Deelname</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deelname en publieke deelname van mans en vroue in die hele gemeenskap is die sleutel rugsteun van goeie regering. • Deelname kan plaasvind deur direkte skakeling met rolspelers en aandeelhouers of deur regmatige afgevaardigdes van verskillende strukture en instansies. • Deelname aan prosesse moet onderbou wees met goeie inligting 	<ul style="list-style-type: none"> • Wykskomitees is verkies en funksioneer in elke wyk deur maandelikse vergaderings te hou om insette te lewer en inligting te ontvang. • Kwartaallikse wyksvergaderings vind plaas in elke wyk. • Gereelde Imbizo's vind deur die jaar plaas om terugvoering te gee en insette te kry vir die GOP en Begrotingsprosesse.
<p>Rule of Law</p> <ul style="list-style-type: none"> • Goeie regering vereis regverdige wetlike raamwerke wat onpartydig afdwingbaar is. 	<ul style="list-style-type: none"> • Voldoening aan alle relevante wetgewing
<p>Effektiwiteit en Doeltreffendheid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Goeie regering beteken dat prosesse en instansies die beste moontlike resultate lewer in die behoeftes van die gemeenskap met die hulpbronne wat beskikbaar is. • Dit sluit ook die volhoubare gebruik van natuurlike hulpbronne en die beskerming van die omgewing in. 	<ul style="list-style-type: none"> • Effektiewe aanwending van personeel om personeel te kort te spreek in die afwesigheid van beskikbare fondse vir vakante poste asook die volhoubare gebruik van natuurlike hulpbronne om in die behoeftes van die gemeenskap te voorsien.
<p>Gelykheid en Ingeslotenheid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Die welsyn van 'n gemeenskap sluit in dat alle lede van die gemeenskap voel hulle het 'n deel in die gemeenskap en nie uitgesluit word van die hoofstroom nie. • Dit vereis dat alle groepe, maar veral die mees kwesbare groepe die geleentheid het om hul welsyn te verbeter of te onderhou. 	<ul style="list-style-type: none"> • 'n Omvattende publieke deelname proses word in KAM gevolg. • Verskeie geleenthede word aan die gemeenskap gebied om insette te lewer en bydraes te maak wat sal lei tot verbeterde dienslewering in KAM. • Kwesbare groepe word op verskillende maniere betrek deur afgevaardigdes asook geleenthede om self insette te lewer deur die bywoning van wyksvergaderings, media berigte, nuusbriewe ens. • Die insluiting van plaasgemeenskappe by die prosesse van die Raad word aangespreek deur wyksvergaderings en wykskomitee vergaderings. 'n Opname oor plaaswerkers was in die area deur ODM gedoen en is inligting oor KAM se landelike area ontvang wat beter beplanning vir die area bevorder. • KAM is ook betrokke by die menslike ontwikkelingsprogramme van die Distriksmunisipaliteit.
<p>Reagerend</p> <ul style="list-style-type: none"> • Goeie regering vereis dat instansies en prosesse alle rolspelers en aandeelhouers binne 'n redelike tyd moet bedien. 	<ul style="list-style-type: none"> • Die opvolg van en reaksie op klagtes is vir KAM 'n prioriteit • Ter verbetering word 'n elektroniese klagtestelsel ondersoek vir implementering
<p>Deursigtigheid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dit vereis dat besluite wat geneem word en die uitvoering daarvan op 'n wyse gedoen word wat reëls en regulasies nakom. • Dit vereis ook dat inligting vrylik beskikbaar is en maklik bekombaar is vir diegene wie direk geaffekteer word deur besluite wat geneem en uitgevoer word. 	<ul style="list-style-type: none"> • Die uitvoering en toepassing van raadsbesluite word noukeurig gedoen • Onafgehandelde raadsbesluite word maandeliks hanteer • Delegasies is in plek • Die kode van goeie gedrag word toegepas • Inligting word vrylik beskikbaar gemaak deur maandelikse raadsagendas en notules op strategiese plekke vir die publiek te plaas. Relevante amptenare en raadslede kan ook vir inligting gekontak word.

<p>Konsensus georiënteerd</p> <ul style="list-style-type: none"> • Goeie regering vereis mediasie in die verskillende sieninge in die gemeenskap om 'n algemene konsensus te bereik oor wat die beste vir die hele gemeenskap sal wees en hoe om dit te bereik. • Dit vereis 'n wye en lang termyn perspektief vir wat nodig is vir volhoubare menslike ontwikkeling. Dit kan slegs bereik word deur die historiese, kulturele en sosiale konteks van die gegewe gemeenskap te verstaan. 	<ul style="list-style-type: none"> • KAM het 'n deelnemende GOP proses wat die hele gemeenskap betrek in die prioritering van behoeftes en projekte. Wykskomitees speel 'n belangrike rol in die verband. • KAM maak gebruik van 'n spesifieke kriteria om behoeftes uit die gemeenskap te prioritiseer • 'n Spesifieke kategorie is toegedeel aan menslike ontwikkeling met 'n spesiale fokus ook op plaaswerkers
--	---

From the above discussion it should be clear that good governance is an ideal, which is difficult to achieve in its totality. However, to ensure sustainable human development and an accountable government, actions must be taken to work towards this ideal with the aim of making it a reality.

6.2 Intergovernmental Relations

Cape Agulhas Municipality together with the other B-municipalities and the district municipality in the Overberg meet on a regular basis through different forums and interactions. These interactions include:

- IDP Co-ordinators Forum
- LED Co-ordinators Forum
- District IDP Forum
- District Co-ordinating Forum

During these interactions many generic issues are discussed and best practices are shared.

Interactions with other spheres of government also take place in the form of regular Local Government Medium Term Expenditure Committee meetings, engagements with provincial and national departments in terms of funding applications and assistance in different service delivery areas.

CHAPTER 7

STRATEGIC PRIORITIES

7.1 VISION AND MISSION

The vision of Cape Agulhas Municipality for the new Council are still relevant and remained unchanged. During a strategic session for Councillors and senior management in February 2007, a different mission was adopted.

Die Visie en Missie van Kaap Agulhas Munisipaliteit is as volg:

VISIE

Om deurlopend volhoubare effektiewe dienste aan alle inwoners en besoekers aan die gebied te lewer ten einde 'n gesonde en veilige omgewing te skep vir gelukkige gemeenskappe.

MISSIE

Ons streef na 'n sosiaal aanvaarbare, veilige en ekonomiese aktiewe omgewing ten einde gelukkige gemeenskappe daar te stel. Ons, Kaap Agulhas Munisipaliteit verbind ons tot:

- 'n goed opgeleide, gemotiveerde en toegeruste personeelkorps
- gedissiplineerde en deursigtige finansiële bestuur
- ontwikkelingsgerigte benadering
- optimale benutting, ontwikkeling en uitbreiding van hulpbronne
- opheffing van mense op alle sosiale vlakke en
- die lewering van bekostigbare en volhoubare dienste op 'n simpatieke wyse aan al ons kliënte

7.2 OVERARCHING DEVELOPMENT GOALS

The IDP Framework for the Overberg District as agreed upon by the five municipalities in the district determines that the IDP process on both district and local level must take cognisance of the existing policies and principles for integrated development in the Overberg. The Council of Cape Agulhas Municipality adopted the Local Government Strategic Agenda as the overarching development goals for their term in office. **Table 20** below depicts the overarching goals that were set and the outcomes to be achieved under each one:

Tabel 20: Oorhoofse Ontwikkelings Doelwitte en Uitkomst

DOELWIT	UITKOMSTE
1. Institutionele Transformasie en Organisatoriese Ontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> • Bevordering van die geïntegreerde implementering van interne beleide strategieë en werkswyse
2. Basiese Dienslewering	<ul style="list-style-type: none"> • Om die hele munisipale gebied op gelyke diensleweringvlakke te bring met spesiale fokus op die verbetering van die lewenstandaard van alle inwoners en besoekers.
3. Ekonomiese Ontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> • Volhoubare ontwikkeling wat gerig is op ontwikkeling wat die behoeftes van die huidige geslag bevredig sonder om die vermoëns van die toekomstige geslagte, om hul eie behoeftes te bevredig, in gedrang te bring.
4. Finansiële Stabiliteit en Lewensvatbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> • Om munisipale finansiële hulpbronne op so 'n wyse te bestuur dat dit die volhoubaarheid van die munisipaliteit se bates en daaglikse aktiwiteite bevorder en te verseker dat finansiële beplanning en begrotingskoppeling effektief uitvoerbaar is
5. Goeie Regering	<ul style="list-style-type: none"> • Om 'n administrasie daar te stel wat publieke deelname op 'n deursigtige en rekenpligtige wyse verseker en inter-owerheidskaking bevorder.

7.3 STRATEGIES TO REACH THE GOALS

The Municipality will achieve the set goals and outcomes through a number of inter – related strategies and projects. During a strategic worksession the strategies in context

with the respective goals were agreed upon. **Table 21** below depicts these goals and strategies:

Tabel 21: Oorhoofse doelwitte en verwante strategieë

GOAL	STRATEGY	STRATEGY
1. Institutionele Transformasie en Organisasoriese Ontwikkeling	I1	Om die interne kapasiteit vandie organisasie te verhoog deur personeel aangeleenthede effektief aan te spreek.
	I2	Die ontwikkeling en hersiening van 'n geloofwaardige GOP vir Kaap Agulhas Munisipaliteit met verwysing na alle sferes van regering se strategieë en perspektiewe.
	I3	Die ontwikkeling en implementering van uitvoerbare en opgedateerde stelsels en beleide .
	I4	Om effektiewe algemene dienste te lewer binne die organisasie wat die dag tot dag funksionaliteit bevorder.
2. Basiese Dienslewering	B1	Om in samewerking met ander sferes van regering kwaliteit huise te lewer wat gebaseer is op geïntegreerde menslike vestigings .
	B2	Volhoubare bestuur en beplanning van waterbronne vir die voorsiening en suiwering van water .
	B3	Voorsiening en opgradering van sanitasie en rioolwerke .
	B4	Voorsiening en opgradering van vullisverwydering en vaste afval dienste.
	B5	Voorsiening, opgradering en instandhouding van paaië en strate
	B6	Voorsiening, opgradering en instandhouding van stormwater met spesiale fokus op die verbetering van die standaard van die lewensgehalte van alle inwoners in die gebied.
	B7	Voorsiening, opgradering en instandhouding van sypaadjies .
	B8	Volhoubare en bekostigbare bestuur van elektrisiteits verspreiding in alle dorpe en landelike gebiede
	B9	Die lewering van algemene dienste binne die gebied om sosiale en ekonomiese ontwikkeling te bevorder.
3. Ekonomiese Ontwikkeling	E1	Ekonomiese beplanning vir die gebied
	E2	Bevordering van toerimse
	E3	Bevordering van ontwikkelingsprojekte en waardetoevoegende bedrywe
	E4	Volhoubare omgewingsbestuur wat gebaseer is bio-streeksverwante beplanning
	E5	Bewaring, ontwikkeling en rehabilitasie van die natuurlike en verstedelike omgewing
	E6	Sosiale en menslike ontwikkeling vir ekonomiese groei
4. Finansiële Stabiliteit en Lewensvatbaarheid	F1	Om bekostigbare en volhoubare finansiële dienste te lewer in terme van wetgewing
	F2	Om inkomste bronne effektief te bestuur en in te vorder ten einde positiewe kontantvloei te verseker..

	F3	Om uitgawes effektief binne begrotingsperke te bestuur ten einde GOP doelwitte te bereik
5. Goeie Regering	G1	Om publieke deelname prosesse daar te stel om deursigtigheide en demokrasie te bevorder
	G2	Om interne en eksterne kommunikasie met alle rolspelers te bevorder
	G3	Om goeie verhoudinge en skakeling met alle regerings sfere te bevorder.

7.3 PROJECTS FLOWING FROM THE VARIOUS STRATEGIES:

In order for the strategies to be implemented it is important to identify projects within the particular framework to underpin the policy and guidelines described by them. As a result of the various changes during the new IDP cycle and to align with government strategies it is important to take cognisance of the different projects identified by the public to give effect to the overarching goals and strategies of the council.

Tabelle 22 - 26 toon die behoeftes aan soos deur die verskeie wykskomitees geprioritiseer is in elke wyk gedurende die publieke deelname prosesse in 2006. Verskeie van die prioriteite soos geïdentifiseer deur die gemeenskap het dieselfde gebly soos geïdentifiseer in vorige GOP publieke deelname prosesse. Dit dien as 'n aanduiding dat die probleem steeds bestaan of dat dit voortdurend groei.

Tabel 22: Wyk 1, Prioriteitsbehoefte geïdentifiseer deur wykskomitee

BEHOEFTE	AREA	PRIORITEITE 6= HOOGSTE, 1= LAAGSTE
Voorsiening van genoegsame water: Spanjaardskloof (fase2), Napier (bou van dam), Elim (Boorgatpomp)	Spanjaardskloof, Napier, Elim	6
Teer en opgradeer van Strate: Ford-, Geel-, Hertzogstraat, Krag-, Eskom-, Nu-unie-, Jan van der Byl-, Swart- en Tradestraat, landelike paaie tussen Spanjaardskloof na Boskloof en Elim, asook tussen Elim, Kersgat, Spanjaardskloof en Boskloof	Wyk 1,	5
Stormwater: Ford-, Geel-, Hertzog-, Krag-, Eskom-, Nu-unie-, Jan van der Byl-, Swart- en Tradestraat	Napier	4
Elektrisiteit: Spanjaardskloof, Donkerkollie in Elim vlak tussen Nuwestraat en Elim Te Huis en algemene opgradering in die hele Wyk	Wyk 1, Spanjaardskloof, Elim	3

Busskuilings en taxistaanplekke by elke plaas veral vir skoolkinders wat opgelaai moet word	Haasvlakte	2
Riolering: Uitbreiding en voorsiening van rioolnetwerk in Napier en Spanjaardskloof	Napier	1

(Geprioritiseer deur wykskomiteede van wyk 1 op 06 November 2006)

Wyk 1 se prioriteite is hoofsaaklik gerig op basiese dienste. Hierdie wyk sluit 'n groot landelike gebied in wat steeds gebuk gaan onder 'n gebrek aan infrastruktuur vir die lewering van veral water, behoorlike riolering en elektrisiteit.

- Die opgradering en instandhouding van strate in die area is een van die grootste uitdagings vir die Raad. Die hoë koste verbode aan strate strem vinnige en effektiewe dienslewering in die verband.
- Die Raad spandeer jaarliks 'n groot gedeelte van die kapitaalbegroting op strate in die hele Kaap Agulhas Munisipaliteit, maar as gevolg van beperkte finansiële bronne word daar jaarliks slegs aandag gegee aan 'n beperkte aantal strate.

Tabel 23: Wyk 2, Prioriteitsbehoefte geïdentifiseer deur wykskomitee

BEHOEFTE	AREA	PRIORITEITE 6= HOOGSTE, 1= LAAGSTE
Identifisering van grond vir Behuising in Wyk 2 in Bredasdorp	Bredasdorp	6
Teer van ingangspad na skemahuse op Protem	Protem	5
Teer van toegangspad na Klipdale	Klipdale	4
Spoedwalle in Rivier-, Skool-, Golf-, en Ou Meulestraat (tussen Skool- en Rivierstraat) asook 'n voetorgang tussen die Windmeul en Best Price Store in Ou Meulestraat	Bredasdorp	3
Alle sypaadjies in Wyk 2 moet opgegradeer word en spesifiek Parkstraat	Wyk 2	2
Voorsiening van suigtenke vir die onderste ry huise in Klipdale om die bou van badkamers moontlik te maak.	Klipdale	1

(Geprioritiseer deur wykskomiteede van wyk 2 op 23 Oktober 2006)

- Tydens die prioritisering van behoeftes in wyk 2 het dit duidelik geblyk dat **behuising** in Klipdale en Protem 'n baie hoë prioriteit vir die wyk is aangesien daar verskeie huisgesinne is wat in een klein huisie saam woon. Dit benadruk die probleem van behuising en lei ook tot verskeie sosiale en maatskaplike probleme. Inwoners van Klipdale en Protem is die enigste in die Kaap Agulhas munisipale gebied wat nog nie

selfbouhuise of laekoste behuising ontvang het nie. Inwoners in die gebied woon in skakelhuse en huise wat aan die ko-operasie behoort.

- Volgens die ruimtelike ontwikkelingsraamwerk van Kaap Agulhas munisipaliteit is rol van Klipdale en Protem binne 'n oorhoofse Munisipale perspektief die van 'n landelike nedersetting met beperkte residensiële funksie wat ook 'n rol kan speel in die beoordeling van huise wat in die verskillende dorpe geallokeer word.
- Daar ook 'n baie sterk aanvraag vir laekoste behuising in Wyk 2 in die Bredasdorp area. Dit verskaf vir die raad 'n goeie aansluitingspunt om met geïntegreerde menslike nedersettings te begin aangesien laekoste behuising in die Bredasdorp area slegs in een spesifieke wyk (wyk 3) verskaf word.
- Die raad is tans in die proses om badkamers aan te bou vir persone wat in skemahuise woon en wat buite toilette het. Inwoners van Klipdale wil ook graag in aanmerking kom vir die projek, maar as gevolg van die gradiënt wat te skuins is bemoeilik dit die rioolaansluiting. 'n Moontlike oplossing is om elke huis van 'n afsonderlike suigtenk te voorsien of om 'n gemeenskaplike suigtenk te hê waar al die huise se riool kan aansluit.

Tabel 24: Wyk 3, Prioriteitsbehoefte geïdentifiseer deur wykskomitee

BEHOEFTE	AREA	PRIORITEIT 6= HOOGSTE, 1= LAAGSTE
Bou van 'n brug oor die Droërivier tussen Golfstraat en Baadjesstraat vir vinniger toegang tydens noodsituasies en om veiligheid te bevorder	Selfbou, Volstruiskamp	6
Verskuiwing van die waterpyplyn tussen huise in Hibiscuslaan na sypaadjie om skade aan huise wat veroorsaak word deur gedurige waterpyp brekasies te voorkom.	Volstruiskamp	5
Teer van strate vir nuwe uitbreiding in Zwelitsha	Zwelitsha	4
Maspale met spreiligte vir beligting van donkerkollie by die sokkerveld agter die slagpale , tussen die brug by die Droërivier en die substasie voor die naderende kersseisoen	Kleinbegin, Selfbou	3
Vier Houers ('Containers') - een in elke deel van die wyk om tuinvullis in te sit	Wyk 3	2
Spoodwalle in Bell-, Padiachy-, Meyer-, Langstraat en in Zwelitsha	Selfbou, Volstruiskamp, Zwelitsha	1

(Geprioritiseer deur wykskomitee van wyk 3 op 07 November 2006)

Met die uitsondering van die houers vir vullis is die behoeftes van wyk 3 soos geprioritiseer almal reeds voorheen tydens GOP prioriteringsprosesse geïdentifiseer. Verskeie spoedwalle is aangebring, alhoewel daar steeds paaie is wat onveilig is.

- Inwoners het baie sterk gereageer op die behoefte aan 'n brug oor die Droërivier soos uitgewys in die prioritisering. Die behoefte is al verskeie kere onder die raad se aandag gebring en raak die behoefte toenemend dringender.
- Die teer van strate en spoedwalle is 'n algemene verskynsel in byna al die wyke.
- Veiligheid van inwoners is 'n hoë prioriteit vir die wyk en is voorstelle ingedien om moontlike gevaarsones veiliger te maak. Die beligting van donkerkolle, die brug oor die Droërivier en die spoedwalle speel 'n belangrike rol in die verband.

Tabel 25: Wyk 4, Prioriteitsbehoefte geïdentifiseer deur wykskomitee

BEHOEFTE	AREA	PRIORITEIT 6= HOOGSTE, 1= LAAGSTE
Vergroting van Ons Huis met 4 slaapkamers, stoep en sitkamer		6
Opgradering en behoorlike instandhouding van bestaande munisipale publieke toilette		5
Lay-buys met aftrekplek		4
Toerbus parking (bv parkie langs elektrisiteitsdepartement)		3
Informele smousarea met fasiliteite		2
Teer van grondpad in industriële gebied		1

(Geprioritiseer deur wykskomitee van wyk 4 op 23 November 2006)

Wyk 4 het 'n sterk fokus op ekonomiese ontwikkeling getoon in die prioritisering van die wyk se behoeftes.

- Die informele smousarea soos geïdentifiseer kan 'n groot aanwinst wees vir kleinskaalse ekonomiese aktiwiteite en handel.
- In terme van toeganklikheid vir bejaardes en gestremdes en ander inwoners van Ons Huis is die opgraderingsprojek van die tehuis 'n sprekende voorbeeld om menslike en sosiale ontwikkeling te bevorder.

Tabel 26: Wyk 5, Prioriteitsbehoefte geïdentifiseer deur wykskomitee

BEHOEFTE	AREA	PRIORITEIT 6= HOOGSTE, 1= LAAGSTE
Teer en opgradering van strate in Arniston (Roman- en Huxhamstraat, Dorpstraat), Struisbaai Noord (lae koste behuisingarea en alle ander paaie), Struisbaai (Mosselstraat en toegangspad na tennisbaan) en Suiderstrand (Vleilaan en Seemansweg), Gruitpad tussen Arniston en Bredasdorp (Wyk 5)	Wyk 5 - Arniston, Struisbaai Noord, Struisbaai, Suiderstrand	6

Stormwater in Arniston (lae koste behuisingsarea, laagliggende gebiede) en Struisbaai Noord (3de-, 5de, 6de Laan, Seemeeusingel, Dikkop-, Fisantstraat, Andrewsteeg en hoek van Seemeeusingel en Vinkstraat)	Arniston, Struisbaai Noord	5
Diens van erwe in Kassiesbaai	Arniston	4
Watervoorsiening: Verbetering van waterdruk en gehalte van drinkwater in hele wyk	Wyk 5 - Arniston, Struisbaai Noord, Struisbaai, L'Agulhas Suiderstrand	3
Verskuiwing van rioolstasie weg van residentiële area	Struisbaai Noord	2
Voltooiing van Krag aansluiting op erwe	Suiderstrand	1

(Geprioritiseer deur wykskomiteede van wyk 5 op 02 November 2006)

Wyk 5 het 'n baie sterk fokus op basiese dienslewering in terme van strate, stormwater en watervoorsiening in die hele gebied.

- Strate en stormwater probleme in veral Struisbaai-Noord en Arniston veroorsaak toenemende probleme vir inwoners en is hoog op die prioriteitslys van behoeftes wat aangespreek moet word. Soos tevore genoem is dit 'n algemene probleem vir die raad en prioritiseer die raad jaarliks om met die beperkte hulpbronne verligting te bring aan die probleem.
- Die diens van erwe in Kassiesbaai is as 'n hoë prioriteit deur die wyk gelys aangesien grootmaat infrastruktuur vir die lewering van basiese dienste ontbreek. Kassiesbaai is egter private grond wat dienslewering deur die munisipaliteit aan die area in 'n groot mate strem.

Verskeie behoeftes was deur beide die gemeenskap en die verskille departemente binne die gemeenskap geïdentifiseer tydens die publieke deelname proses vir die GOP en Begroting. 'n Volledige lys van behoeftes wat deur die publiek en bestuur geïdentifiseer was word getoon in **Addenda A en B**. Tydens die KAMAF vergadering het verteenwoordigers van die onderskeie wykskomitees al die gemeenskapsprojekte wat in die wyke geprioritiseer is, soos aangedui in **tabelle 22-26** verder geprioritiseer. **Tabel 27** dui die prioriteitsbehoefte aan soos deur KAMAF lede geprioritiseer is. Die prioriteringsmetode en kriteria wat gebruik was dien as 'n goeie aanduiding vir die Raad ten opsigte van doeltreffende belyning tussen die begroting, behoeftes van die gemeenskap en oorhoofse doelwitte van die Raad.

Tabel 27: KAMAF Prioritiserings, 29 November 2006

Wyk	Basiese Dienste: BEHUISING	AREA	BERAAMDE BEGROTING	PRIORITEIT 6= HOOGSTE 1= LAAGSTE	TOTAAL - WYK 1	TOTAAL - WYK 2	TOTAAL - WYK 3	TOTAAL - WYK 4	TOTAAL - WYK 5	GROOT TOTAAL
2	Identifisering van grond vir Behuising in Wyk 2 in Bredasdorp	Bredasdorp		6	30	36	26	34	26	152
5	Watervoorsiening: Verbetering van waterdruk en gehalte van drinkwater in hele wyk	Wyk 5 - Arniston, Struisbaai Noord, Struisbaai, L'Agulhas Suider-strand	Struisbaai Reservoir =R173600 Sbaai Hooftoevoer = R256 500 L'A Versagting = R40 000 L'A Hooftoevoer = R641 000 Suiderstrand Bron = R150 000	3	24	33	36	26	36	155
5	Verskuiwing van rioolstasie weg van residentiële area	Struisbaai Noord	Osoon R 150 000	2	25	32	36	25	36	154
1	Voorsiening van genoegsame water: Spanjaardskloof (fase2), Napier (bou van dam), Elim (Boorgatpomp)	Spanjaardskloof, Napier, Elim	SPJ - R213 026 EIA Nap - R35000, Dam Nap = R5000000, Elim = R30 000	6	26	30	34	28	34	152
2	Voorsiening van suigtenke vir die onderste ry huise in Klipdale om die bou van badkamers moontlik te maak.	Klipdale	Suigtenke= R 160 000	1	23	32	34	13	34	136
4	Opgradering en behoorlike instandhouding van bestaande munisipale publieke toilette			5	25	25	30	25	30	135

5	Stormwater in Arniston (lae koste behuisingsarea, laagliggende gebiede) en Struisbaai Noord (3de-, 5de, 6de Laan, Seemeeusingel, Dikkop-, Fisantstraat, Andrewsteeg en hoek van Seemeeusingel en Vinkstraat)	Arniston, Struisbaai Noord	WHK Selfbou = R180 000 Struisbaai 3de, 5de = R2 900 000	5	19	24	35	17	35	130
5	Teer en opgradering van strate in Arniston (Roman- en Huxhamstraat, Dorpstraat), Struisbaai Noord (lae koste behuisingsarea en alle ander paaie), Struisbaai (Mosselstraat en toegangspad na tennisbaan) en Suiderstrand (Vleilaan en Seemansweg), Gruispad tussen Arniston en Bredasdorp (Wyk 5)	Wyk 5 - Arniston, Struisbaai Noord, Struisbaai, Suider-strand	Romanstr = R400000 Huxhamstr = R60 000 Dorpstr = R285 000 Sbaai Noord = R1 200 000 Mosselstr = R90 000 Tennisbaan = R195 000 Vleilaan = R140 000 Seemansweg = R550 000	6	22	24	35	12	35	128
5	Voltooiing van Krag aansluiting op erwe	Suider-strand	R 500 000	1	22	20	31	23	31	127
4	Vergroting van Ons Huis met 4 slaapkamers, stoep en sitkamer			6	25	24	21	31	21	122
1	Riolering: Uitbreiding en voorsiening van rioolnetwerk in Napier en Spanjaardskloof	Napier	Fase 3 = R2,603 000	1	18	25	28	21	28	120
3	Maspale met spreiligte vir beligting van Donkerkollie by die sokkerveld agter die slagpale, tussen die brug by die Droërivier en die substasie voor die naderende kersseisoen	Kleinbegin, Selfbou	R 150 000	3	24	21	29	16	29	119
2	Spoedwalle in Rivier-, Skool-, Golf-, en Ou Meulestraat (tussen Skool- en Rivierstraat) asook 'n voetgang tussen die Windmeul en Best Price Store in Ou Meulestraat	Bredasdorp	R 48,000.00	3	18	32	20	24	20	114
5	Diens van erwe in Kassiesbaai	Arniston		4	22	19	35	3	35	114

3	Bou van 'n brug oor die Droërivier tussen Golfstraat en Baadjesstraat vir vinniger toegang tydens noodsituasies en om veiligheid te bevorder	Selfbou, Volstruis-kamp	Brug = R1 500 000 Pad = R850 000 Pad 2 = R365 000	6	28	19	25	12	25	109
1	Teer en opgradeer van Strate: Ford-, Geel-, Hertzogstraat, Krag-, Eskom-, Nu-unie-, Jan van der Byl-, Swart- en Tradestraat, landelike paaie tussen Spanjaardskloof na Boskloof en Elim, asook tussen Elim, Kersgat, Spanjaardskloof en Boskloof	Wyk 1	Fordstr = R480 000 Geelstr =R810 000 Hertzogstr = R 1 600 000 Kragstr = R1 600 000 Eskomstr = R1 600 000 Nu-uniestr = R670 000 V/d Bijlstr = R 758 000 Swartstr = R1 200 000 Tradestr = R600 000	5	22	24	23	15	23	107
1	Stormwater: Ford-, Geel-, Hertzog-, Krag-, Eskom-, Nu-unie-, Jan van der Byl-, Swart- en Tradestraat	Napier	Fordstr =R60 000 Geelstr =R80 000 Hertzogstr = R 160 000 Kragstr =R160 000 Eskomstr = R160 000 Nu-uniestr = R67 000 V/d Bijlstr = R120 000 Swartstr = R120 000 Tradestr = R600 000	4	19	20	26	14	26	105
3	Teer van strate vir nuwe uitbreiding in Zwelitsha	Zwelitsha	R 1,200,000.00	4	22	21	26	10	26	105
1	Elektrisiteit: Spanjaardskloof, Donkerkolle in Elim vlak tussen Nuwestraat en Elim Te Huis en algemene opgradering in die hele Wyk	Wyk 1, Spanjaardskloof, Elim	R 25 000	3	22	27	20	14	20	103
2	Teer van ingangspad na skemahuise op Protém	Protém	R 610,000	5	19	32	20	11	20	102
2	Teer van toegangspad na Klipdale	Klipdale	R 530 000 + R 980 000	4	19	30	20	11	20	100

2	Alle sygaardjies in Wyk 2 moet opgegradeer word en spesifiek Parkstraat	Bredasdorp	Parkstr =R450 000	2	18	30	17	14	17	96
3	Vier Houers ('Containers') - een in elke deel van die wyk om tuinvullis in te sit	Wyk 3	R 260,000.00	2	14	18	29	5	29	95
4	Informele smousarea met fasiliteite			2	10	21	19	25	19	94
3	Verskuiwing van die waterpyplyn tussen huise in Hibiscuslaan na sygaardjie om skade aan huise wat veroorsaak word deur gedurige waterpyp brekasies te voorkom.	Volstruis-kamp	Jakarandalaan = R94 000 Hibiscuslaan = R95 000 Rivierstr = R76 000 Dennelaan = R94 000	5	28	20	18	8	18	92
3	Spoedwalle in Bell-, Padiachy-, Meyer-, Langstraat en in Zwelitsha	Selfbou, Volstruis-kamp, Zwelitsha	Spoedwal = R 40 000	1	22	17	17	15	17	88
1	Busskuilings en taxistaanplekke by elke plaas veral vir skoolkinders wat opgelaai moet word	Haasvlakte		2	19	26	19	0	19	83
4	Teer van grondpad in industriële gebied	Bredasdorp		1	17	20	14	11	14	76
4	Toerbus parkering (bv parkie langs elektrisiteitsdepartement)		Parkering grond = R100000 Aftrekplek =R 150 000	3	10	21	12	12	12	67
4	Inligtingsborde met parkeer plekke vir toeriste om stil te hou om inligting te bekom. Besighede kan spasies op die bord koop.			4	10	21	3	12	3	49

7.5 PROGRESS WITH SECTOR PLANS

Cape Agulhas Municipality have a number of sector plans that are available at the office of the Municipal Manager. **Table 28** shows the progress that has been made in terms of sector plans

Table 28: Progress with sector plans

SECTOR PLAN	PROGRESS MADE
Five Year Financial Plan	<ul style="list-style-type: none"> • Compliance with all relevant legislation • Provision has been made for the implementation of GAMAP • Several policies and procedures have been introduced to ensure financial health of the municipality.
Performance Management	<ul style="list-style-type: none"> • Tenderers have been invited to make presentations for the implementation of an all inclusive performance management system. • The tender will be awarded shortly and the process will include individual performance measurements.
Spatial Development Framework	<ul style="list-style-type: none"> • Completed. Needs to be reviewed
Local Economic Development	<ul style="list-style-type: none"> • Currently no LED strategy for CAM exists. During a provincial road show in February 2007, the MEC for Local Economic Development and Tourism committed a task team from her office to assist CAM with LED.
Water Services Development Plan	<ul style="list-style-type: none"> • Completed. Acts as a regulating and monitoring device to ensure efficient water and sanitation services according to appropriate standards.
Employment Equity	<ul style="list-style-type: none"> • Policy completed as well as appointment policy
HIV / Aids	<ul style="list-style-type: none"> • Policy completed for employees. Review of the policy needs to be done in order to include the whole community
Integrated Environmental Program	<ul style="list-style-type: none"> • The specific aspects are covered in detail in the SDF of the municipality
Disaster Management Plan	<ul style="list-style-type: none"> • Completed and functioning in CAM. Fire brigade services were functionally placed to the District Municipality.

7.6 PERFORMANCE MANAGEMENT AND SERVICE DELIVERY AND BUDGET IMPLEMENTATION PLANS

The municipality started out with E-perform as an electronic system to assist with performance management. The system did not work well as a result of insufficient training and lack of capacity.

The municipality recently invited tenderers to do a presentation on performance management. The process is in an advanced stage and the tender will be awarded shortly. Inclusive in the performance management system will be the performance measurement of institutional as well as individual performances.

One of the major challenges with performance management is the capacity to drive the system. In the presentations, some of the tenderers include a year long implementation and maintenance of the system. This will allow the municipality to provide and build the necessary capacity.

As a low capacity municipality, Cape Agulhas are obliged to complete its Service Delivery and Budget Implementation Plan in new financial year. This will also assist greatly with the measurement of performances.

7.7 KOMMUNIKASIE

Terugvoering aan en kommunikasie met die publiek vind op 'n gereelde basis plaas. Die volgende metodes dui die vorm van kommunikasie met die publiek aan:

- **Weeklikse** munisipale nuus en advertensies word in die plaaslike koerante geplaas.
- Kennisgewings en ander informasie word **maandeliks** saam met die munisipale dienste rekeninge uitgestuur.
- **Maandelikse** wykskomitee vergaderings om kommentaar te lewer op agenda punte vir die Raadsvergadering en om insette te lewer. Insette, kommentare en behoeftes van die gemeenskap word deur die wykskomitee lede na die Raad oorgedra.
- Die Raad beoog om 'n omvattende nuusbrieff **kwartaalliks** uit te stuur.
- **kwartaallikse** wyksvergaderings met alle inwoners van die wyk word gehou.
- Imbizo's word **twee keer per** jaar in al die dorpe in Kaap Agulhas gehou voor die goedkeuring van die begroting in Mei en om GOP insette te kry in Oktober.
- Plaas imbizo's vind **jaarliks** plaas.

Tydens 'n strategiese werksessie in Februarie 2007 is gebrekkige interne sowel as eksterne kommunikasie van die munisipaliteit uitgewys. Die Raad is daartoe verbind om 'n kommunikasie strategie in plek te stel wat die volgende vrae aanspreek:

- Aan wie word gekommunikeer?
- Wat word gekommunikeer?
- Hoe word gekommunikeer?

Verder moet die strategie ook onder andere die volgende aspekte insluit:

- Die korporatiewe beeld handleiding
- 'n Spesifieke leuse wat met Kaap Agulhas geassosieer kan word
- Kommunikasie beleid en raamwerk
- Hantering van eksterne kommunikasie
- Hantering van interne kommunikasie op verskillende vlakke
- Nuusbriewe en 'n foto databasis

Die Raad is daartoe verbind om 'n taakspan saam te stel om interne kommunikasie te hanteer en 'n raamwerk op te stel wat interne kommunikasie sal bevorder. Moontlikhede wat ondersoek sal word sluit in:

- die skep van 'n webtuiste
- Gemeenskapsradio
- SMS'e en telefoonantwoordmasjien dienste om kommunikasie en klagtestelsels te bevorder
- Nuusbriewe via e-pos
- Aanstel van 'n kommunikasiebemapte

7.8 BUDGET ALIGNMENT

In order to give effect to the needs of the community and the entire operation of the municipality the budget must be fully linked to the IDP and the Overarching Goals of the municipality. All line and support functions of the municipality must be included to have a complete IDP. As a result of to the limitations of the municipality's financial capacity one of the major challenges is to give effect to the entire needs of the community and the objectives of the Integrated Development Plan.

Die volgende faktore is in ag geneem tydens die oorweging en goedkeuring van die begroting vir die 2007/2008 finansiële jaar:

Kapitaalbegroting: 2007/2008

Die kapitaalbegroting beloop 'n bedrag van R22 432 000 (toekennings uit die Nasionale Behuisingsprogram uitgesluit). Kapitaalfinansiering uit die Wentelfonds beloop R13 567 000, R7 608 000 uit ander Reserwes en ad hoc-projekte uit eksterne befondsing beloop R1 257 000. Die voorgestelde kapitaalbegroting beloop $\pm 25\%$ van die bedryfsbegroting

Dit is van kardinale belang om, afgesien van ander faktore, te verseker of KAM oor die kapasiteit beskik om kapitaalprojekte van etlike miljoene Rand in 'n betrokke boekjaar, sal kan afhandel. Die gevolglike druk wat bateskeppings op die instandhoudingskoste van sodanige bates plaas, moet ook in die besluite oor die omvang van die kapitaalbegroting, verreken word.

Die tendens van kapitaalvoorsiening uit eie befondsing aan verskillende departemente/dienste sedert die 2002/2003- tot 2006/2007-boekjaar, is as basis gebruik om 'n toedeling te maak aan die verskillende departemente/dienste vir die 2008/09-boekjaar (R22 233 000) en 2009/10-boekjaar (R23 344 000) se kapitaalbegrotings (as 'n aanduidende kapitaalbegroting vir die twee boekjare).

Tabel 29 dui die goedgekeurde kapitaalbegroting aan.

Tabel 29: Kapitaalbegroting – 2007/2008

Bedryfsbegroting: 2007/2008

Die 2007/2008-konsepbegroting maak op hierdie stadium voorsiening vir bedryfsuitgawes van R89 334 000 wat 6,2% meer is as die 2006/07-bedryfsbegroting

Benewens die verwagte normale uitgawes waarvoor voorsiening gemaak is, word enkele items kortliks in **Tabel 30** toegelig:

Tabel 30: Omskrywing van Bedryfsbegroting vir 2007/2008

ITEM	BESKRYWING
<p>Personeeluitgawes</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Salarisse is begroot met 'n aanpassing van 6.5% (ooreenkomstig die 3-jaarooreenkoms wat beding is), insluitend normale kerfverhogings waar dit nog van toepassing is. • Verder is daar voorsiening gemaak vir 'n 18% bydrae (voorheen 12%) tot die Voorsorgfonds teen 'n addisionele koste ongeveer R260 000. • Benewens die voorsiening vir bystanddienste, oortydvergoeding en tydelike-/geleentheidswerkers is daar begroot vir 293 poste. Hierby ingesluit is 16 bykomende kritiese poste teen 'n verwagte koste van R1 694 420. • 'n Bedrag van R297 440 is voorsien vir prestasiebonusse aan Bestuurders in ooreenstemming met die prestasiekontrakte. • Die impak op KAM van die TASK-evaluering is steeds totaal onbekend. 'n Bedrag van R405 000 is egter ingesluit in die personeelbegroting om dispariteite en/of vergoedingsregstellings aan te spreek waar toepaslik. • Die personeel begroting styg gevolglik met 17,8% as gevolg van die bykomende faktore soos hierbo uitgewys.
<p>Algemene uitgawes</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bemarking & ontwikkeling: 'n Bedrag van R235 250 is voorsien vir die bemarking en ontwikkeling van KAM. • GOP- & strategiese prosesse: 'n Bedrag van R30 000 is voorsien vir dié doel met die oog op die hersiening van die GOP en 'n strategiese sessie wat dit vooraf kan gaan. • Ouditkoste (interne): Met die oog op die uitkontraktering van die interne ouditfunksie is daar R260 000 vir dié doel voorsien. Hierdie funksie moet in terme van die MFMA, vanaf die 2007/08-boekjaar in werking gestel word. • Professionele-/konsultasiefooie: R470 000 is voorsien vir die opstel van 'n SDBIP (R70 000), KAM se ROR-implementeringsplan (R250 000) en bestuursondersteuningsprogramme (R150 000) soos onder andere die opstel van die jaarverslag in terme van artikels 121, 127 en 129 van die MFMA.. • Reklame & toerisme (bydrae tot Toerisme Buro): 'n Bedrag van R260 000 (teenoor R220 000 in 2006/2007) is voorsien as 'n bydrae aan die Toerismeburo onderhewig aan die bepalings van artikel 67 van die MFMA. • Donasies & skenkings: Geen voorsiening is gemaak vir enige donasies nie aangesien dié praktyk baie gekompliseer word in terme van voorskrifte vervat in die MFMA en by implikasie, dié praktyk waarskynlik totaal ontmoedig om nie publieke geld te gebruik om donasies/skenkings te maak nie. • Deernistoekennings: R2 795 000 (teenoor R2 217 030 in 2006/07) van die verwagte Gelyke Toedeling van die Staat, is ge-oormerk vir deernistoekennings aan kwalifiserende huishoudings in terme van die betrokke beleid. In terme van die gelyke toedeling word

	<p>deernistoekennings as volg vasgestel vir 2007/2008:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Kategorie A - "Indigent households": 'n Maandelikse huishoudelike inkomste tot R1 740 per maand (insluitend pensioenarisse met 'n maksimum inkomste tot R1 740 per maand) – <i>verhoog</i> word vanaf R159,82 tot R170,54 per maand ten opsigte van basiese dienste; ➤ Kategorie B - "Poor households": 'n Maandelikse huishoudelike inkomste tussen R1 741 tot R2 040 – <i>verhoog</i> word vanaf R79,91 tot R85,27 per maand (m.a.w. 50% van kategorie A) ten opsigte van basiese dienste. <ul style="list-style-type: none"> • Maatskaplike bystand: R100 000 (gedeelte van die verwagte Gelyke Toedeling van die Staat) is ge-oormerk vir maatskaplike bystand in terme van die betrokke beleid. • Publieke kommunikasie/-skakeling: 'n Bedrag van R100 000 is vir dié doel voorsien • Raadstoelaes: Raadsvergoeding is gebaseer op die huidige goedgekeurde perke plus 6,5%. Enige wysiging/verhoging in raadsvergoeding vanaf 1 Julie 2007 is egter onderhewig aan die goedkeuring van die Nasionale en Provinsiale Minister van Plaaslik Bestuur. • Sosio-ekonomiese ontwikkeling: 'n Bedrag van R400 000, wat indirek uit die Gelyke Toedeling gefinansier sal word, is op versoek van die Uitvoerende Burgemeesterskomitee, voorsien • Wykskomitees/publieke deelname: 'n Bedrag van R60 000 is voorsien vir die direkte uitgawes met betrekking tot die funksionering van wykskomitees/publieke deelname. • Ouditgelde (Ekstern): 'n Bedrag van R550 000 is vir dié doel voorsien omdat verwag word dat die eksterne ouditkoste aansienlik sal styg as gevolg van die bykomende ouditering as gevolg van die oorskakeling na GAMAP/GRAP. • Rekenaardienste & lisensiegelde: Voorsiening is gemaak vir die styging in kostes vir lisensiegelde, programontwikkelings, ens. vir die finansiële stelsel (waarvoor die Raad 'n kontrak met NDS het). Daar is ook voorsiening gemaak word vir die koste van eksterne IT-spesialisdienste omdat 'n voltydse IT-bestuurder nie op hierdie stadium bekostigbaar is nie. 'n Bedrag van R100 000 is ook voorsien vir die uitkontraktering van die Supply Chain Management (SCM)-voorsieningsdatabasis soos voorgeskryf in die SCM-regulasies. • Gratis basiese elektrisiteit (GBE): 'n Bedrag van R180 000 (gedeelte van die Gelyke Toedeling vanaf die Staat) is voorsien vir GBE (50 kWh per maand vir aansluitings tot maksimum 60 Amp in terme van die Nasionale riglyne) aan huishoudings in Eskom se verspreidingsgebied. <i>Die huidige ooreenkoms met Eskom vir dié doel, is nog geldig tot 30 Junie 2009.</i> • Huurgelde (kantoorakkommodasie): Geen voorsiening is op hierdie stadium gemaak vir verdere kantoorhuur nie aangesien die moontlikheid van bykomende gehuurde kantoorruimte, na verwagting eers vanaf die 2008/09-boekjaar, 'n effek op die begroting sal hê.
<p>Herstel & onderhoudskoste</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 'n Bedrag van R5 900 460 (teenoor R7 345 100 in 2006/07) is voorsien vir instandhoudingswerk op geboue, masjinerie en voertuie. Die daling is hoofsaaklik omdat daar nie weer vir die herstel van stormskade (van 2005) uit reserwes voorsien word nie. • Ingesluit by bogemelde bedrag is 'n R250 000 ingesluit waaruit die toeganklikheid van raadsgeboue vir gestremdes gedoen moet word; 'n R400 000 is voorsien vir die opgradering van die kus-erosie; R80 000 is voorsien vir die verslag van die konsultante in dié verband en R360 000 vir instandhouding/opgradering van die vakansie-oorde.
<p>Rente en kapitaaldelging</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Die rente en delging op bestaande lenings (eksterne en interne) tot 30 Junie 2008, nadat lenings wat afgelos het in berekening gebring is, beloop R7 401 000 (teenoor R6 870 290 vir 2006/07).

Bydrae tot kapitaalbesteding	<ul style="list-style-type: none"> • Dié uitgawes is beperk tot die aankoop van roerende bates met 'n aankoopwaarde wat nie R11 000 per bate-item sal oorskry nie. Roerende bates met 'n aankoopwaarde minder as R11 000 (itemwaarde) word as Inventaris-items onder Algemene Uitgawes voorsien. Hierdie lynitem sal verval na die omskakeling na GAMAP/GRAP
Bydraes tot Fondse en Reserwes	<ul style="list-style-type: none"> • In die lig van die oorskakeling na GAMAP/GRAP in die 2007/08-boekjaar, is geen voorsiening gemaak vir bydraes in dié verband nie. Tydens die oorskakelingsproses, sal 'n nuwe beleid opgestel/aanvaar moet word waarvolgens bydraes na die nuwe Reserwes wat in terme van GAMAP/GRAP mag bestaan. • 55 000 is voorsien as 'n bydrae tot die Voorsiening vir Slegte Skulde • Geen bydrae is voorsien tot die Verlofreserwefonds nie.

Tabel 31 dui die Bedryfsbegroting vir 2007/2008 aan.

Tabel 31: Bedryfsbegroting vir 2007/2008

Inkomste bronne

Kaap Agulhas munisipaliteit se inkomste bestaan uit die volgende inkomste soos geïllustreer in **Tabel 32**

Tabel 32: Inkomste bronne

INKOMSTE BRON	BESKRYWING
Diverse inkomstebronne	<ul style="list-style-type: none"> • Diverse inkomstebronne is voorsien na aanleiding van tendense soos uitgewys gedurende die afgelope boekjaar
Hefbare inkomstebronne	<ul style="list-style-type: none"> • Dié inkomste is gebaseer op verbruikerstatistieke oor die laaste twaalf maande tot Januarie 2007 <ul style="list-style-type: none"> ➢ Elektrisiteitstariewe: Gebaseer op die verbruikerstatistiek vir die twaalf maande tot Januarie 2007, is die beraamde inkomste bereken op tariewe wat met 3,79% sal styg op 'n maandelikse verbruik van 1 000 kWh. ➢ Watertariewe: Gebaseer op die verbruikerstatistiek vir die twaalf maande tot Januarie 2007, is die beraamde inkomste bereken op tariewe wat met 3,35% sal styg op 'n waterverbruik van 30 kiloliter per maand. ➢ Sanitasie-/Rioolfooi: Gebaseer op die statistiek vir die twaalf maande tot Januarie 2007, is die beraamde inkomste bereken op tariewe wat met 5,39% sal styg. ➢ Vullisverwyderings/-verwerking: Gebaseer op die statistiek vir die twaalf maande tot Januarie 2007, is die beraamde inkomste bereken op tariewe wat met 11,58% sal styg. ➢ Eiendomsbelasting en gelikwideerde skadevergoeding (bouklousule): Vir belastingdoeleindes is die nuwe Algemene Waardasierol (met basisdatum 1 Julie 2004), wat vanaf 1 Julie 2005 geïmplementeer is, gebruik. In dié verband is besluit: <ul style="list-style-type: none"> (i) dat die eiendomsbelastingkoers vasgestel word op R0,007290/R. (ii) dat 'n rabat/korting gelykstaande aan 62% op <i>bona fide</i> landbou eiendomme toegestaan word. (iii) Om die bedryfsbegroting te balanseer moet R 22 948 030 uit eiendomsbelasting geïm word. Die korting / rebatte beloop dus 'n bedrag van R2 630 600 (R247 400 vir die R15 000-waardasiekortings, R2 363 700 aan <i>bona fide</i> landbou en R19 500 aan persone bo 60 jaar) wat weer as 'n lynitem in die uitgawebegroting (1/1032/2184) weerspieël word. ➢ Die eiendomsbelastingkoers vir die 2007/08-boekjaar is R0,007140 (teenoor R0,006748 in 2006/07) wat 'n styging van 5,81% verteenwoordig.

Tariewe vir 2007 / 2008 Finansiële Boekjaar

Die tariewe is gebaseer op 'n bedryfsuitgawe van **R89 334 000** en enige bykomende uitgawe of besnoeiing daarop, sal noodwendig onderskeidelik 'n verdere verhoging/verlaging in die voorgestelde tariewe tot gevolg hê.

Gebaseer op die Nasionale Tesourie-modelle 1 en 2, kom die *gemiddelde* tariefverhoging vir 2007/08 (dienste en belasting), dan onderskeidelik te staan op **4,70%** en **4,78%**

CHAPTER 8

OVERBERG DISTRICT MUNICIPALITY

8.1 VISIONS FOR BOTH THE DISTRICT AND THE DISTRICT COUNCIL

The **vision of the Overberg District** was developed through a thorough process of public and local municipal participation as part of the development of the first fully-fledged IDP of 2001/2002. The district vision remains relevant and should add value to the development of the district. The vision reads:-

**The Overberg
Paradise at the southern most tip of Africa –
A *lekker* region that works**

The purpose of the created district vision is to:-

- Inspire
- Focus attention on the region
- Mobilize all individual inhabitants, communities, interest groups, politicians and officials to help realizing the overarching development goals for the Overberg
- Attempt to combine communities, who are still largely separated along the lines of race and wealth distribution, into one power-full human resource that can ensure the future development and growth of the region

Obviously each new Council has its own vision of where it wants to take the particular municipality it is governing. The same applies to the new Overberg District Municipal Council.

During a Executive Mayoral Committee workshop in October 2006 such a **Council vision for the Overberg District Municipality** was adopted. The Committee took the district-wide vision into consideration but then decided that the District Council should adopt a specific and pronounced pro-poor bias within the broader context. They further decided

that the district municipality's development efforts should seek to bridge the divide between rich and poor. They argued that the Overberg can only be a Paradise at the Southernmost Tip of Africa once all of its inhabitants benefit from tourism and infrastructural development.

The Executive Committee was in agreement that Council's vision should therefore incorporate the entire district, should speak to the racial socio-economic divide and should create a district that can be a "Home for All".

The **vision of the Overberg District Municipal Council** was formulated as follows:-

**To bridge the racial socio-economic divide
and to create sustainable livelihoods
and thriving communities within the Overberg District**

The purpose of this particular Council vision is to:-

- Inspire and restore dignity
- Focus on district-wide development
- Drive communities and stakeholders towards integrated development
- Focus on equality and sustainability

The Executive Committee further argued that:-

- The huge disparities of the Overberg district need to be highlighted as a view exists, both nationally and provincially that the region's needs are minimal as opposed to other regions
- The extreme levels of poverty, unemployment, infrastructure imbalances, crime and substance abuse, degradation and indignity, racial intolerance and the mistrust and misunderstanding between different communities should receive specific focus and attention
- By highlighting the Paradise side of the district Council is unintentionally allowing National and Provincial Government to bypass it in the battle for development funding

8.2 District and Council missions

Stemming from the district vision, the following district mission statement was formulated and also remains unchanged. The mission statement reads:-

To create, preserve and further develop paradise through:-

- Sustainable and balanced utilization and development of human and natural resources to the benefit and wealth of all the inhabitants and for the promotion of economic growth and development
- Promotion and sustainable utilization of the region's diversity in different fields
- The preservation of the region's rural character
- Effective crime prevention and combating

To make the region a *lekker* place that works, by:-

- Striving to develop the potential of all inhabitants to the full
- Promoting unison within regional and communal context
- Ensuring that the region's inhabitants and their descendants can continue to live in a healthy natural environment

It is evident that by unpacking the district vision through its accompanying mission statement it also fully underpins the specific Council vision.

Council's vision, however, is also accompanied by a mission statement of which the main elements can be summarized as follows:-

- Promoting and strengthening district-wide pro-poor bias and development
- District lead integration and development
- Promoting and establishing mutually beneficial formal shared resources and services
- Developing a highly skilled and capacitated District Municipal administration
- Refocusing and re-aligning the District Municipality and Council
- Giving practical expression to external developmental work
- Re-prioritizing of local and district needs to emphasize the pro-poor approach of Council

Again the Council's mission statement deepens the district one and is focusing on the practical elements of "how to get there".

8.3 Overarching development goals for Overberg District Municipality

Looking at government's Local Government Strategic Agenda, 2006 – 2011 there are five specific areas that need special focus and attention in all integrated municipal planning.

Table 33 depicts these goals and also shows how Council intends to answer on each one.

Table 33 : Overarching development goals and outcomes for ODM

NATIONAL GOAL/OUTCOME	COUNCIL'S RESPONSE
1. Municipal transformation and organizational development	<ul style="list-style-type: none"> • Restructuring the ODM administration in order to reach both the broader district and Council's vision and mission • Developing a highly skilled and capacitated administration • Ensuring that ODM plays a leading integration and development role • Refocusing and re-aligning the ODM and Council
2. The provision of basic services to the best possible level	<ul style="list-style-type: none"> • Focusing on all infrastructure, but with special emphasize on housing, sanitation, refuse removal, water and electricity • All communities have access to clean water and decent sanitation by 2010 and the bucket system to be eradicated by 2007 • All houses to have access to electricity by 2012 • Focusing on infrastructure development and shared resources that can enhance economic development • Verify backlog statistics • Developing a 20-Year Rolling Infrastructure Plan • Development and completion of all outstanding sector plans • Revision of existing sector plans to comply with Council's vision and mission statement
3. Economic development	<ul style="list-style-type: none"> • Developing the Overberg as a True Paradise and A Home For All • Second Growth and Development Summit early 2007 • Further implementation of the District LED Strategy • Alignment with ASGISA in an effort to halve poverty and unemployment in the Overberg by 2014 • Specific focus on tourism development • Specific focus on part commercialisation of Bredasdorp Test Flight Centre

	<ul style="list-style-type: none"> • Specific focus on development or leasing of Council resorts, e.g. through establishment of Public Private Partnerships • Specific focus on small-scale business development • Specific focus on 2010 World Cup infrastructure development • Specific focus on job creation and poverty alleviation • Specific focus on capacity building for economic development • Specific focus on environmental management as joint responsibility of all municipalities and a non-negotiable factor in economic development • Specific focus on crime prevention as a joint responsibility of all municipalities and a non-negotiable element in economic development
4. Municipal financial viability and management	<ul style="list-style-type: none"> • Establishment of a Supply Chain Management Unit • Improved financial capacity through sharing and retaining of scarce skills • Annual SDBIP completed • Completion of credible annual financial statements
5. Good governance and public participation	<ul style="list-style-type: none"> • Functioning District Coordinating Forum to align integrated development planning throughout the district and between all the municipalities • Functioning and active IDP Representative Forum for purposes of IDP, PMS and budget process participation • IDP Task Teams that focus on specific areas, e.g. Overberg Integrated Conservation Group, Overberg Fire Work Group, etc remain active and functional • Communication Strategy approved • Effective and efficient support services to administration and Council • Special focus on development of internal human resources

Although not part of the national government's agenda for 2006 – 2011, Council has decided to add a further overarching development goal, i.e. human development to enable people to develop to their full potential. The outcomes of this particular goal can be summarized as:-

- Human development actions over the widest possible spectrum, but also with specific focus on small children and the youth
- Health and welfare services
- Poverty alleviation

- Promotion of sport and recreation
- Promotion of language and cultural diversity as an asset
- Strengthening of a human rights culture in the district
- Provision of an environmental health service in order to protect inhabitants and make a contribution to economic development

It is evident that these overarching development goals and outcomes and the priority building blocks identified for reaching them, are completely compatible with the guidelines set by both the NSDP and the PSDF. It will only require a finer planning focus on some issues.

8.2 Strategies to reach the goals

The district will achieve the set goals and outcomes through a number of inter-related strategies. These strategies, in context with the respective goals, are depicted in the following table:-

Table 34: Goals and inter-related strategies, ODM 2007/08

GOAL	STRAT. NR	STRATEGY
1. Municipal transformation and organizational development	T1	The development and constant revision of a credible IDP for the Overberg District Municipality, also encapsulating national, provincial and local municipal policies, strategies and perspectives
	T2	Effective, efficient and timeous response to disasters
	T3	The provision of an effective fire fighting service
	T4	The creation of an efficient, effective, sustainable and developmental orientated ODM equipped to fulfil its constitutional and legislative mandate
2. The provision of basic services to the best possible level	B1	Revision of Water Services Development Plans and a holistic long term needs approach, management and planning i.r.o. the provision of water
	B2	Assistance with and planning for housing delivery and integrated sustainable human settlement
	B3	Development and proper maintenance of the roads network
	B4	The part commercialisation and upgrading of the TFTS airport at Bredasdorp
	B5	Upgrading of the harbours and boat slipways in the region
	B6	Promotion of public transport
	B7	The provision of an Integrated Waste Management Plan and the promotion of regional regulation

GOAL	STRAT. NR.	STRATEGY
	B8	The promotion of refuse recycling
	B9	Attention to the provision and maintenance of cemeteries
	B10	Effective and efficient management of Council's resorts in order to promote tourism development
	B11	Effective and efficient planning for and management of funding for infrastructure development in the whole of the Overberg Region
3. Economic development	E1	Sustainable environmental management based on bio-regional planning objectives and the introduction of principles thereof over a wide spectrum
	E2	Job creation by means of the eradication and control of alien vegetation
	E3	Rehabilitation of the natural and urban environment
	E4	Development of national parks and nature reserves
	E5	Promotion of bio-diversity conservation
	E6	District growth and development planning
	E7	Land Reform Strategy
	E8	Training and empowering people for economic participation
	E9	Development of individual smaller projects
	E10	Overberg Tourism : Tourism Development Strategy
	E11	Overberg Tourism: Tourism Marketing Strategy
	E12	District Crime Prevention Strategy
4. Municipal financial viability and management	F1	To execute accounting services in accordance with national policy and guidelines
	F2	Income management
	F3	To control and manage expenditure within budgetary limits and to ensure that creditors are paid in a timely fashion
	F4	Control and manage all Council's IT networks, with special reference to the central processing unit (main frame)
	F5	Establishment of Supply Chain Management Unit
5. Good governance and public participation	G1	To deliver general services to the organization in order to optimise the day-to-day functioning thereof
	G2	To facilitate and promote personnel matters and training in order to increase the internal capacity of the organization optimally
	G3	Communication Strategy completed and implemented and sustainable mechanisms for public participation in place
	G4	Sustainable management of inter-governmental relations over a wide spectrum in order to enhance integrated development planning

	G5	Support strategy for the Office of the Speaker developed and implemented
6. Human development to enable people to develop to their full potential	M1	A complete and fully inclusive human development strategy, focusing on increasing the Index of Human Development of all inhabitants
	M2	A complete Early Childhood Development Strategy
	M3	The establishment of a healthy community in order to make a contribution to human development
	M4	A complete HIV/Aids Strategy
	M5	Community care
	M6	Support of vulnerable groups in the community
	M7	Provision of environmental health services in order to protect inhabitants and make a contribution to economic development
	M8	A complete Youth Development Strategy
	M9	A complete Human Rights Strategy
	M10	District Cultural Heritage Strategy
	M11	District Sports Development Strategy

ADDENDUM A

Behoeftes geïdentifiseer in Wyke 1-5

Tabel 35: Behoeftes Geïdentifiseer in wyke 1-5

Behoeftes uit Wyk	Institutionele Tansformasie en Ontwikkeling: Personeel	Area
	Institutionele Tansformasie en Ontwikkeling: Geloofwaardige GOP Proses	
1	Sensus vir die gebied	KAM
	Institutionele Tansformasie en Ontwikkeling: Ontwikkeling van Institutionele Stelsels en Beleide	
5	Voorstel vir een skemaregulasies vir Kaap Agulhas gebied	KAM
	Institutionele Tansformasie en Ontwikkeling: Algemene Dienslewering	
	Basiese Dienste: Geïntegreerde Menslike Nedersettings	
5	Opvolg projek vir behuising	Struisbaai Noord
5	Hervestiging van plakkers	Struisbaai Noord
5	Behoeftes vir lae koste behuising vir persone met 'n inkomste van meer as R 3500	Struisbaai Noord
5	Identifisering van 'n residentiële ontwikkeling tussen Struisbaai Noord en die kampeerplek	Struisbaai Noord
5	Residensiële Ontwikkeling ten opsigte van hoër inkomste groepe (middelklas)	Arniston
5	Voortgesette laekoste behuisingsprojekte vir Arniston	Arniston
2	Identifisering van grond vir Behuising in Wyk 2 in Bredasdorp	Bredasdorp
2	Behuising	Protem
2	Behuising	Klipdale
1	Beskikbaarstelling van grond in Bredasdorp of Napier vir residensiële gebruik vir landelike bewoners vir laer en middel inkomste groepe	Wyk 1
3	Verskaffing van goeie gehalte huise met straatligte en teerstrate	Wyk 3
	Basiese Dienste: voorsiening en suiwing van Water	
5	Verbetering van Waterdruk- en watergehalte in hele wyk	Wyk 5
5	Verbetering van gehalte van drinkwater	L'Agulhas
5	Spaar opgaardwater vir Struisbaai	Struisbaai
1	Bou van dam vir water	Napier
1	Voorsiening van water (Fase 2)	Spanjaardskloof
1	Boorgatwaterpomp vir Elim	Elim
1	Watervoorsiening vir Napier	Napier
	Basiese Dienste: voorsiening en opgradering van Sanitasie en Riool	
5	Verskuiwing van rioolstasie weg van residentiële area	Struisbaai Noord
5	Badkamers vir alle skemahuise	Struisbaai Noord
5	Verbetering van pyleiding vir water en rioleringsstelsel	Arniston
2	Voorsiening van suigtenke vir die onderste ry huise in Klipdale om die bou van badkamers moontlik te maak.	Klipdale
1	Uitbreiding van rioolnetwerk	Napier
1	Badkamers vir Elim	Elim
1	Ablusiegeriewe in die sakekern	Napier
1	Voorsiening van rioleringsstelsel	Spanjaardskloof
	Basiese Dienste: Vullisverwydering en Vaste Afval	
5	Beskikbaarstelling van vervoer om vullis weg te ry	Kassiesbaai

5	Meer gereelde vullisverwydering tydens seisoentyd	Wyk 5
5	Vullisbakke of -houer vir tuinvullis wat op strategiese plekke geplaas word en gereeld verwyder word	L'Agulhas
1	Voorsiening van vullisverwydering diens	Spanjaardskloof
1	Plaas van vullishouers in Sarel Cillierstraat	Napier
3	Vier Houers ('Containers') - een in elke deel van die wyk om tuinvullis in te sit	Wyk 3
	Basiese Dienste: voorsiening, opgradering en instandhouding van Paaie en Strate	
5	Paaie: Herseël van alle paaie	Struisbaai Noord
5	Paaie: Herseël van tennisbaan oppervlak in Struisbaai	Struisbaai
5	Paaie: Opgradeer van toegangspad na tennisbaan	Struisbaai
5	Paaie: Opgradering van Romanstraat	Arniston
5	Paaie: Opgradering van Vleilaan ten einde stormwaterprobleme vanaf die teerpad te hanteer - en voorsiening van 'n draaisirkel in die 'cul de sac'	Suiderstrand
5	Paaie: Skoonmaak en regmaak van die padskouers	Struisbaai Noord
5	Paaie: Teer van die gruispad tussen Arniston en Struisbaai	Wyk 5
5	Paaie: Teer van die paaie by die nuwe laekoste behuising area	Struisbaai Noord
5	Paaie: Teer van Dorpstraat	Kassiesbaai
5	Paaie: Teer van Huxham straat	Arniston
5	Paaie: Teer van Mosselsstraat in Struisbaai	Struisbaai
5	Paaie: Verlenging van die Wandelpad by Struisbaai in die rigting van die hawe	Struisbaai
5	Paaie: Voltooiing van teerwerk in Seemansweg (of groter afstande op 'n slag)	Suiderstrand
5	Spoedgrens: Aanbring van 'n 80km bordjie tussen die 100km en 60km op die pad tussen die begraafplaas en Struisbaai Noord	Struisbaai Noord
5	Spoedgrens: Verhoog spoedgrens op die pad tussen Bredasdorp en Struisbaai vanaf 100km na 120 km.	Wyk 5
5	Spoedwalle in laekoste behuising area	Kassiesbaai
5	Spoedwalle in Malvernrylaan	Struisbaai
5	Spoedwalle: Vinkstraat (x2), Dolfynlaan, Oesterlaan, 6de- en 7de Laan asook in 3de Laan by die Kleuterskool	Struisbaai Noord
5	Voetorgang met pad- en waarskuwingstekens oor die provinsiale pad na die taxi staanplek in Struisbaai Noord na Bredasdorp se kant	Struisbaai Noord
5	Voetorgange en Stoptekens by die Kleuterskool	Struisbaai Noord
2	Teer van ingangspad na skemahuise op Protem	Protem
2	Teer van toegangspad na Klipdale	Klipdale
2	Spoedwalle in Rivier-, Skool-, Golf-, en Ou Meulestraat (tussen Skool- en Rivierstraat) asook 'n voetorgang tussen die Windmeul en Best Price Store in Ou Meulestraat	Bredasdorp
2	Voetorgang tussen Windmeul en Best Price Store in Ou Meule weg	Bredasdorp
1	Teer van Strate - (Ford-, Geel-, Hertzogstraat)	Napier
1	Opgradering van strate - (Krag-, Eskom-, Nu-unie-, Jan van der Byl-, Swart- en Tradestraat)	Napier
1	Opgradering van stormwater (Ford-, Geel-, Hertzogstraat, Krag-, Eskom-, Nu-unie-, Jan van der Byl-, Swart- en Tradestraat)	Napier
1	Opgradering van paaie - Paaie tussen Spanjaardskloof na Boskloof en Elim, asook tussen Elim, Kersgat, Spanjaardskloof en Boskloof	Spanjaardskloof
1	Gereelde skoonmaak van padreserwes	
1	Onderhoud en instandhouding van ompad tussen Gansbaai en Bredasdorp veral waar die pad verby persone se huise gaan	Haasvlakte
1	Gereelde natspuit van die ompad waar dit verby huise gaan.	Haasvlakte
1	Randstene in Volhoustraat	Napier
1	Sigdreinerig vir Mispah	Elim

3	Spoodwalle in Bell-, Padiachy-, Meyer-, Langstraat en in Zwelitsha	Selfbou, Volstruiskamp, Zwelitsha
3	Bou van 'n brug oor die Droërivier tussen Golfstraat en Baadjesstraat vir vinniger toegang tydens noodsituasies en om veiligheid te bevorder	Selfbou, Volstruiskamp
3	Opgradering en teer van alle sypaadjies in die wyk met dringende aandag aan Golfstraat, Dennelaan en Baadjesstraat	Selfbou, Volstruiskamp
3	Teer van strate vir nuwe uitbreiding in Zwelitsha	Zwelitsha
3	Straatname vir Zwelitsha	Zwelitsha
3	Skoonmaak van Padiachysloot	Selfbou / Kleinbegin
3	Teer van die pad tussen die slagpale en Swellendamweg	Wyk 3
4	Instandhouding van paaie en sypaadjies - sal geïdentifiseer word	
4	Opknap van straatname	
	Basiese Dienste: Voorsiening, opgradering en instandhouding stormwater	
5	Stormwater in laekoste behuising area	Kassiesbaai
5	Stormwater probleme in 3de-, 5de-, 6de Laan, Seemeeusingel, Dikkop-, Fisantstraat, Andrewsteeg en hoek van Seemeeusingel en Vinkstraat.	Struisbaai Noord
5	Stormwater: Afvoer van stormwater in die laagliggende gebiede om riolering aan te spreek	Kassiesbaai
5	Stormwater: Opgradering van die stormwatersloot by 1ste Laan	Struisbaai Noord
2	Stormwaterpype in woongebied	Klipdale
3	Verskuiwing van die waterpyplyn tussen huise in Hibiscuslaan na sypaadjie om skade aan huise wat veroorsaak word deur gedurige waterpyp brekasies te voorkom.	Volstruiskamp
	Basiese Dienste: Voorsiening, opgradering en instandhouding sypaadjies	
5	Sypaadjies: Opgradering van sypaadjies en voorsiening van randstene in Kampstraat	Kassiesbaai
5	Sypaadjies: Opgradering van sypaadjies in 1ste - 7de Laan asook Vinkstraat en Seemeeusingel	Struisbaai Noord
2	Alle sypaadjies in Wyk 2 moet opgegradeer word en spesifiek Parkstraat	Bredasdorp
1	Voltooi van Sypaadjies in Sarel Cillierstraat	Napier
	Basiese Dienste: Voorsiening en opgradering van Elektrisiteit	
5	Beligting by speelpark	Struisbaai Noord
5	Opgradering van elektrisiteit in die wyk	Wyk 5
5	Straatligte vir die nuwe laekoste behuising uitbreiding	Struisbaai Noord
5	Aanbring van 'n 2de Voorafbetaalde krag punt vir verbruikers	Struisbaai Noord
5	Opgradering en beligting van die rugbyveld en kledkamers	Struisbaai Noord
5	Voltooiing van Kragaansluiting op erwe	Suiderstrand
5	Vervanging van oorhoofse kraglyne met ondergrondse kables om kragonderbrekings te verminder en onooglikheid daarvan oorkom	L'Agulhas
1	Opgradering van elektrisiteit in die hele gebied	Wyk 1
1	Straatligte in Napier	Napier
1	Donkerkolle in Elim (vlak tussen Nuwestraat en Elim Te Huis)	Elim
1	Beligting in Spanjaardskloof	Spanjaardskloof
3	Maspale met spreiligte vir beligting van Donkerkolle by die sokkerveld agter die slagpale, tussen die brug by die Droërivier en die substasie voor die naderende kersseisoen	Kleinbegin, Selfbou
4	Teer van grondpad in industriële gebied	Bredasdorp
2	Verskaffing van verpligte 50 eenhede elektrisiteit	Klipdale

	Basiese Dienste: Algemene Dienslewering	
5	Verbetering op algemene dienslewering in Kassiesbaai	Kassiesbaai
5	Opgradering van begraafplase	Wyk 5
4	Opgradering en behoorlike instandhouding van bestaande munisipale publieke toilette	
2	Meubels vir die Kliphuis	Klipdale
2	Teël van storte en toilette in klubhuis	Klipdale
5	Diens van erwe vir die voorsiening van die nodige infrastruktuur in Kassiesbaai	Kassiesbaai
5	Bystand van taxi permitte	Struisbaai Noord
5	Inligtingsbord by ingang van L'Agulhas om plaaslike aktiwiteite en besighede bekend te stel - Voorstel vir 'n klipgeboutjie soos by die ou Struisbaai Munisipaliteit	L'Agulhas
1	Skoonmaak en Orname van begraafplaas	Napier
1	Regulering van skoonmaak van erwe	Napier
1	Meer spoedregulerende meganismes	Napier
3	Naamborde vir aanwysings na die verskillende dele in die wyk (Volstruiskamp, Selfbou, Kleinbegin, Zwelitsha)	Wyk 3
3	Ontbossing van hele gebied waar misdaad hoogty vier	Wyk 3
3	Toemaak van deurlope tussen huise in Sabbat-, Geel-, en Randstraat	Kleinbegin
4	Parkeerprobleme in sakekern	Bredasdorp
4	Verkeersvloei in Independentstraat	Bredasdorp
4	Instandhouding van primêre padtekens	Bredasdorp
4	Skoonmaak van ou sloot en rivier (veral verwydering van bome)	Bredasdorp
4	Oplos van probleem met sloot h/v Plein en Van der Bylstraat	Bredasdorp
4	Skoonmaak van sakern Saterdag namiddag	Bredasdorp
	Ekonomiese Ontwikkeling: Ekonomiese Beplanning	
	Plaaslike Ekonomiese Ontwikkelingsplan	
	Ekonomiese Ontwikkeling: Bevordering van toerisme	
5	Ontwikkeling van die Suidste Punt van Afrika om dit meer toeganklik te maak en toerisme vriendelik te maak.	L'Agulhas
5	Gesprekvoering met Portnet in verband met die Opknapping van die Vuurtoring	L'Agulhas
4	Toerbus parkering (bv parkie langs elektrisiteitsdepartement)	
	Ekonomiese Ontwikkeling: Infrastruktuur vir ekonomiese ontwikkeling	
5	Identifisering van Nywerheidspersoneel in Struisbaai	Struisbaai
5	Identifisering van Besigheidserwe in Struisbaai Noord aangesend die hoofweg om ekonomiese ontwikkeling in die area te bevorder	Struisbaai Noord
5	Meerdoelige sentrum	Struisbaai Noord
5	Identifisering van kerkgronde	Struisbaai Noord
5	Opgradering van Roman Beach	Arniston
5	Verwydering van sand op die sleephelling by die hawens	Struisbaai Noord
5	Behoorlike toegang na die GROT bv. 'n wandelpad	Arniston
5	Ontwikkeling en opgradering van die hawe	Arniston
5	Akkommodasie geriewe vir nie-plaaslike werkers wat oor 'n langer tydperk aan projekte werk	Arniston
5	Herstel van toegang na tradisionele hengelplekke	L'Agulhas
1	Beskikbaarstelling van grond vir gemeenskapsprojekte	Spanjaardskloof
1	Beskikbaarstelling van grond vir plaasarbeidervroue	Spanjaardskloof
3	Beskikbaarstelling van grond in Zwelitsha area om klein besighede op te sit wat toeriste sal lok. Bv. Craft centre, shebeen restaurant)	Zwelitsha, Kleinbegin
3	Verfraaiing van die gebied deur vrugtebome te plant in Fabrieksweg en rusbankies te plaas	Wyk 3

4	Informele smousarea met fasiliteite	Bredasdorp
4	Ontwikkeling van "Arts / Craft / Skills Development" fasilitiet	Bredasdorp
	Ekonomiese Ontwikkeling: Bevordering van ontwikkelingsprojekte en waarde toevoegende bedrywe	
5	Identifisering van werkskeppingsprojekte soos skoonmaakprojekte bv. Ontbossing	Wyk 5
5	Kommersialisering van die lughawe by TVOS	Wyk 5
5	Verbetering van Soldatepoel spesifiek met betrekking tot die handrelings, toegangspaadjie en algemene omgewing om veiligheid en netheid te verseker	L'Agulhas
5	Verfraaiing van L'Agulhas Sakekern vanaf Stinkbaai tot by Vuurtoring	L'Agulhas
5	Verfraaiing van Waterfront vanaf 'tant Lettie se huis' tot by Stormsee	L'Agulhas
5	Volhoubare armoede verligting programme, bv. Beskikbare grond vir groentetuine	Wyk 5
2	Werkskeppings inisiatiewe	Protem
5	Werkskeppingsprojekte	Arniston
	Ekonomiese Ontwikkeling: Volhoubare Omgewings- en Ruimtelike Ontwikkelingsbestuur	
5	Ruimtelike Ontwikkeling vir Kassiesbaai	Kassiesbaai
5	Skoonmaak aksie - verwydering van indringer struik op oopruimtes en sygaardies	KAM
	Ekonomiese Ontwikkeling: Bewaring, Ontwikkeling en rehabilitasie van die natuurlike en verstedelike omgewing	
SMA	Nuwejaars Wetland Special Management Area (SMA)	
4	Opknapping van roetes in Heuningberg Natuurrervervaat	
	Ekonomiese Ontwikkeling: Sosiale en Menslike Ontwikkeling - Kwesbare Groepe	
5	Vergroting van die kliniek in die vorm van 'n daghospitaal	Struisbaai Noord
5	Veiligheidshawe	Struisbaai Noord
2	'n Hersteloord vir pasiënte wat ontslaan word uit die hospitaal en steeds versorging nodig het.	Bredasdorp
1	Voltooiing van die bou van Mispah	Elim
1	Kliniekdiens - Meer gereelde busdiens besoeke (ODM)	Haasvlakte
1	Kliniekdiens - Koördinerende van vervoer en afspraak van persone wat na Kaapstad of Worcester verwys word. (ODM)	Haasvlakte
1	Kliniekdiens - Koördinerende van afspraak en doktors wat nie opdaag nie. (ODM)	Haasvlakte
1	Gebruik van skoolbussies moet slegs vir oplaai van skoolkinders gebruik word	Haasvlakte
1	Vestiging van 'n subekonomiese ouetehuis vir staatspensioenarisse in Napier of Elim	Wyk 2
4	Vergroting van Ons Huis met 4 slaapkamers, stoep en sitkamer	
4	Gestremd-vriendelike geboue	
ACVV	Gemeenskapsentrum met 'n fasiliteit vir huisvesting van haweloses	Bredasdorp
	Ekonomiese Ontwikkeling: Sosiale en Menslike Ontwikkeling - Sport en Rekreasie	
5	Opgradering van Gemeenskapsaal (binne en buite)	Kassiesbaai
5	Rehabilitering van swemstrand as gevolg van vloedskade	Struisbaai
5	Opgradering van speelpark	Struisbaai Noord
5	Bou van 'n Stadium	Struisbaai Noord
5	Opgradering of vervreemding van die kampeerplek in Struisbaai Noord wat voorsiening maak vir bemagtiging van die plaaslike gemeenskap	Struisbaai Noord
5	Skoolsaal en sportgronde vir Primêre skool	Struisbaai Noord
5	Wandel en Fietsbaan vanaf Spookdraai tot by Mount Pleasant	L'Agulhas

5	Skep van openbare geriewe wat gebruikersvriendelik is en wat toilette en braaiplekke insluit met langer beskikbare tye vir die publiek.	L'Agulhas
1	Omheining van Elim se sportgrond	Elim
1	Opgradering van Elim tennisbaan	Elim
1	Gratis beskikbaarstelling van sportgronde en saal aan die laerskool - Protea Primêr	Napier
3	Aanstel van 'n Sport Koördineerder vir Kaap Agulhas Munisipaliteit	KAM
3	Voorsiening en opgradering van Sokkervelde en nodige infrastruktuur vir voorbereiding vir 2010 sokker wêreldbeker	
3	Openbare Swembad	Wyk 3
3	Meerdoelige sentrum	Kleinbegin
3	Uitbreiding van Kamp A in Arniston om meer persone in somer vakansie maande te akkommodeer veral met die oog op sluiting en ontwikkeling van Kamp B wat tradisioneel die kampeerplek van Wyk 3 se inwoners en andere was	Arniston
4	Lay-buys met aftrekplek	
4	Opgradering van Suikerbossie Karavaanpark	
4	Bemarking van Voet van Afrika 30 jarige fees	
2	Opgradering van Parkstraat Sportgrond	Bredasdorp
2	Sport ontwikkeling - sportteirrein	Protem
2	Omskep van leë damme in ontspanningsgeriewe	Protem
2	Ontspanning / Gemeenskapsaal	Klipdale
2	Speelparkie	Klipdale
	Ekonomiese Ontwikkeling: Sosiale en Menslike Ontwikkeling - Bevordering van ontwikkeling, geletterdheid en vaardigheid	
1	Gebou vir 'n Kleuterskool in Elim	Elim
1	Menslike Ontwikkelingsprogramme vir die gemeenskap	KAM
3	Aanstel van Xhosa sprekende onderwysers in skole by Kaap Agulhas gebied	KAM
2	Geletterdheids/ Vaardigheidsprogramme vir senior burgers	Bredasdorp
2	Kleuterskool	Protem
2	Geletterdheidsprogramme	Protem
	Ekonomiese Ontwikkeling: Sosiale en Menslike Ontwikkeling - Veiligheid en Sekuriteit	
5	Ambulans- en Brandweerdienste	S/Baai, Agulhas en Suiderstrand
5	Polisiestasie by die ingang van Struisbaai Noord	Struisbaai Noord
5	Brandweerstasie in Struisbaai veral met die rietdakhuise in Langezand	Struisbaai
5	Toegewyde brandweerwa vir Arniston aangesien hulle kwesbaar is vir brande as gevolg van die rietdakhuise	Arniston
5	Brandbestryding: Gebou (garage grote) vir die stoor van 'n brandweertrok (sleepwa met toerusting) vir brandbestryding	Suiderstrand
5	Brandweertrok en toerusting	Suiderstrand
1	Buskuilings en taxistaanplekke by elke plaas veral vir skoolkinders wat opgelaaï moet word	Haasvlakte
1	Versoek vir 24 uur diens by polisiestasie op Elim	Elim
	Finansiële Stabiliteit en Lewensvatbaarheid: Volhoubare Finansiële Dienste	
	Finansiële Stabiliteit en Lewensvatbaarheid: Inkomste bronne bestuur	

	Finansiële Stabiliteit en Lewensvatbaarheid: Uitgawe bestuur	
	Goeie Regering: Publieke deelname	
	Goeie Regering: Bevordering van Interne en eksterne kommunikasie	
1	Kommunikasie - Subsidieer Suidernuus sodat meer mense koerant kan koop vir munisipale nuus	Napier
	Goeie Regering: Bevordering van inter-regering verhoudinge	

ADDENDUM B

**Behoefte geïdentifiseer deur
departementshoofde**

Tabel 36: Projekte - Departement Gemeenskapsdienste

JAAR	PROJEKTE	BERAAMDE KOSTES (R)
2007/8	Wysiging van KAM Ruimtelike Ontwikkelingsraamwerk	100 000.00
	Ontwikkelingstrategie en prioritisering	300 000.00
	SOG 2: Waenhuiskrans Hawe, Hotel en Oopruimtes Raamwerkplan (sien Bylae A)	500 000.00
	SOG 4, 5, 6: L'Agulhas Sakegebied, Suidpunt en Vuurtoring en Hot-agter-klip Raamwerkplan (sien Bylaes B – D)	300 000.00
	Omgewingsimpakstudie – Struisbaai Kuslyn	200 000.00
	Bredasdorp Nywerheidsontwikkelingsone Raamwerkplan	500 000.00
	Beleid vir straatmouse en strategiese plan vir identifisering van persele	200 000.00
	Behuisingsplan	150 000.00
	LED Implementeringstrategie	200 000.00
	Parkering- en Grensmuur en -heining Beleid	100 000.00
2008/9	SOG 1: Kassiesbaai (sien Bylae E)	500 000.00
	Wysiging van KAM Ruimtelike Ontwikkelingsraamwerk	100 000.00
	Omgewingsimpakstudie – Vervreemding van oopruimtes- en of Meentgrond	200 000.00
	Elim Ruimtelike Ontwikkelingsraamwerk	700 000.00
2009/10	SOG 3: Bredasdorp (sien Bylae F)	250 000.00
	Omgewingsimpakstudie – Vervreemding van oopruimtes- en of Meentgrond	100 000.00
	Wysiging van KAM Ruimtelike Ontwikkelingsraamwerk	150 000.00
2010/11	Wysiging van KAM Ruimtelike Ontwikkelingsraamwerk	150 000.00
	Omgewingsimpakstudie – Vervreemding van oopruimtes- en of Meentgrond	100 000.00
2011/12	Wysiging van KAM Ruimtelike Ontwikkelingsraamwerk	200 000.00
ANDER		
	Bredasdorp Christusfees	15 000.00
	Opgradering van oorde	
	Opgradering van Toilette langs Victoria Hotel	
	Opgradering van Toilette by Struisbaai Hawe	
	Toilette (dienste) vir plakkers	
	Opgradering / Verlenging van Boardwalk in Struisbaai	
	Rekenaars	
	Verskuiwing / Hervestiging van plakkers	
	Opgradering van Zwelitsha (UISP) na formele behuising	
	HOP behuisingsontwikkeling in alle areas	
	Informeel handelaarsarea in die Munisipale area	
	Voetganger toegang en –paadjies in Bredasdorp	
	Vergroening van Struisbaai HOP behuisingsarea	
	Ontwikkeling van stasie area vir LED moontlikhede	
	Vergroening van Zwelitsha - POS, toerusting en speelparkies	
	Hot-agter-klip LED projek	
	Verbinding van Golfstraat met Fabrieksweg d.m.v. 'n brug	
	Opgradering en uitbreiding van die Glaskasteel sportgronde	

Tabel 37: Projekte - Departement Korporatiewe Dienste

	Projek	Bedrag/koste	Wyk	P-indeks	Befondsing	Rolspelers	Jaar 2006/2007
	VERKEERSDIENSTE (Gemeenskapsdienste)						
1	Personeelvoorsiening (1 Verkeersbeampte, 1 Admin)		KAM		Eie		Voorsiening in Bedryfbegroting R170 000
2	Verbeterings aan toetsstasie	R 500 000	KAM		Eie	TMT?	(ondersoek is afgehandel na tydelike struktuur)
3	Verbeter sigbaarheid (Huur Voertuig)		KAM			Kontrakteur	Voorsiening in Bedryfbegroting R40'
4	Wetstoepassing - seisoentyd (24 UUR??)		KAM				Voorsiening in Konsepbegroting R350'
5	Toetsstasie - Vloer - beveiliging	R 30 000	KAM		Eie		
6	Nasionale verkeersprojekte	R 12 000	KAM		Eie/ODM/Provinsie	Skole	ad hoc
7	Skoleprojekte - Jeugontwikkeling	R 10 000	KAM		Eie/ODM	Skole	ad hoc
8	Afdakke vir Oproldeure by toetsstasie	R30 000	KAM				
	ADMINISTRASIE						
1	Nuwe telefoonstelsel	R100 000	KAM		Eie	Telkom	Kwotasies ingewin
2	Nuwe Waardasiestelsel (GIS)	R400 000	KAM		Eie/ODM		
3	Klankstelsel in Raadsaal	R 50 000	KAM			Wetgewing	
4	Rampbestuurplan (Risiko analise)	R100 000	KAM		Eie/ODM	ODM	Voorsiening in Bedryfsbegroting R100'
5	Elektroniese Klagtestelsel (lêer 6/2/4/1/1)	R45 000	KAM		Eie		(R3500/pm uit bedryfsbegroting)
	BIBLIOTEEKDIENSTE (Gemeenskapsdienste)						
1	Uitbreiding Diens Protem	R 3 000	Protem		Eie	Prov. Gemeenskap	ad hoc (Struktuur reeds aangepas -nie begroot)
2	WHK biblioteek Gebou vergroot	R300 000	WHK		Prov, ODM		ad hoc
3	Gesamentlike Biblioteek	R3 000 000	Napier				
4	Meubels (Uitbreiding Bred Bib met kindersaal)	R 20,000	Bred				

5	Veiligheid by biblioteke	R13 000	WHK, Nap				Voorsiening in Bedryfbegroting R13'
6	Wheely-Wagon (Protem/Klipdale)	R 10,000	Klip/Prot				
	MENSLIKE HULPBRONNE						
1	Skillsplan	R10 000	KAM		Eie	Wetgewing	Voorsiening in Konsepbegroting R10'
2	EE-Plan(HIV/ Disability beleid)	R10 000	KAM		Eie	Wetgewing	Voorsiening in Konsepbegroting R10'
3	Opleidingsplan/ Opleiding	R150 000	KAM		Eie	Wetgewing	Voorsiening in Konsepbegroting R100'
4	Beroepsgesondheid en Veiligheid	R50 000	KAM			Wetgewing	
5	Vigs bewusmakingsaksies	R30 000	KAM				
	ANDER						
1	Vergroting van "Ons Huis"	R 500 000	Bredas		Eie/ Ekstern	Suideroord	
2	Geboue "Gestremd-vriendelik" te maak	R60 000	KAM			Wetgewing	

Tabel 38: Projekte - Departement Siviele Ingenieursdienste

<u>Projek nr</u>	<u>Doel van die lening</u>	<u>Wyk</u>	<u>P</u>	<u>Dorp/area</u>	<u>Bedrag 2007/8</u>	<u>Bedrag 2008/9</u>	<u>Bedrag 2009/10</u>	<u>Aantekeninge</u>
Riolering	BREDASDORP	-	-					
& Sanitasie	Deurgangsgebied riool	3		BD	82,000	105,000	115,500	Fase I: verskuiwing v Pollapark (52 huish's) 410m@R200/m, F2: 453m@R230/m (Voorsien 30 huish's p. j.) 110 mm uPVC
	Uitvalwerke siwwe	2,3,4		BD	250,000			
	Uitvalwerke belugters	2,3,4		BD	350,000	400,000	448000	Wielbelugters vervang (meganies & konstruksie)
	Omheining Rioolwerke	2,3,4		BD	250,000			
	TOTAAL				932,000	505,000	563,500	
	NAPIER	-	-					
	Uitbreiding rioolnetwerk Fase 4	1		NP	2,603,000	155,000	180,000	F4: hoërskool na koshuis, De Bruinstr, SAPD (450 m @ R250/m), F5: Kerkstr, F6: Kuys- & Pleinstr 2007/8: moontlik MIG bydrae
	Rioolstelsel Spanjaardskloof	1		SP	100,000	1,100,000		
	TOTAAL				2,703,000	1,255,000	180,000	
	L'AGULHAS	-	-					
	Uitvalwerke bydrae	5		LA	300,000	350,000	400,000	Golfbaan/hotel bydrae en J Wessels-erf bydrae
	Rioolnetwerk Fase I (konstruksie, pompstasies, pyplyn)	5		LA	703,000	858,000	863,000	F1: 1010 m @ R250/m styglyn (Klas 6, 160 mm uPVC), R450 000 p/stasie, F2: 900 m @ R300/m, F3: 950 m @ R350/m (Elek lyn & t/formator R150 000)
	TOTAAL				1,003,000	1,208,000	1,263,000	
	STRUISBAAI	-	-					

	Rioolnetwerk: Wentelfonds	5	SB	2,700,000	2,800,000	600,000	Fase 1, Fase II, Fase III (Infrastruktuurfondse)
	Rioolnetwerk: Wentelfonds	5	SB	3,500,000	3,800,000	400,000	
	Rioolnetwerk: Bydrae Hotel, gholfbaan	5	SB	1,780,000	2,500,000		
	Rioolnetwerk: MIG	5	SB			1,500,000	
	Osoon & verfraaiing SB Noord pompstasie	5	SB	150,000			
	Uitvalwerke F1-3	5	SB	2,000,000	2,000,000	2,000,000	
	TOTAAL			10,130,000	11,100,000	4,500,000	
	SUIDERSTRAND						
		5	SS				
	TOTAAL			0	0	0	
	WAENHUISKRANS						
	Rioolpyplyn: Wentelfonds	5	WHK	800,000			F1B,C,D: styglyn & pompst deur groenstrook tot uitvalw (Kassiesb, hotel en ontw by park). Lyn (160 mm uPVC) 2700m @ R250/m, pompst R450 000
	Rioolpyplyn: Reserwefonds	5	WHK	5,000,000	2,600,000		
	Rioolpyplyn: MIG fondse	5	WHK	1,257,000	1,100,000		
	TOTAAL			7,057,000	3,700,000	0	
	ELIM						
	TOTAAL			0	0	0	
	KLIPDALE						
	Suigtenke vir onderste ry huise			40,000			
	TOTAAL			40,000	0	0	

	TOTAAL VAN AFDELING			21,865,000	17,768,000	6,506,500	
Strate & S/W:	BREDASDORP	-	-				
	STRATE KONSTRUKSIE	-	-				
	Baadjiestraat verlenging oor rivier (na Duinelaan)	3	BD	850,000	365,000		Fase 1: struktuur, Fase 2: pad
	Herseël	2,3,4	BD	650,000	650,000	600,000	Oor 3 jaar - geen name van strate
	Goodshedstraat vanaf Ou Meule na Patterson	4	BD	515,000			
	Sealeystraat	2	BD	450,000			
	Rothmanstraat (verlenging na Sealy)	4	BD	80,000			
	Rouxstraat (verlenging na Sealy)	4	BD	150,000			
	Ou Meule vanaf Bastiaan Na Swellendampad	3	BD	1,000,000			
	Dirkie Uys (Fase 2)	4	BD	800,000			
	Langstraat Vanaf Viljoen na All Saint (20% bydrae)	4	BD	500,000			
	Strate Behuisingsprojek	3	BD	985,000			
	Taxi-afdakke (algemeen)	2,3,4	BD	150,000	168,000	188,000	R150 000 per eenheid
	Kleinbegin strate (finale fase) Gonnabos	3	BD	375,000			
	Brug oor Droërivier (ts Golf & Baadjies) + toegangspad	3	BD	1,500,000			
	Teer van strate Zwelitsha (nuwe uitbreiding)	3	BD	1,200,000			
	Lay bays met aftrekplek	4	BD	300,000			Vir twee strukture
	Toerbus parkering	4	BD	300,000			Vir twee strukture
	Sportkompleks paaie teer	4	BD	800,000			Parkering + gedeelte pad (Fase 1)
	Agter-Langstraat	4	BD	510,000			
	TOTAAL			11,115,000	1,183,000	788,000	

	STORMWATER KONSTRUKSIE						
	Rothmanstraat stormwater	4	BD	50,000			
	Sportkompleks kanaal plavei	4	BD	400,000			
	Droërivier rehabilitasie	3,4	BD	500,000	650,000	500,000	
	Kreupelhoutweg teer & sigdreinerig	4	BD	120,000			
	Sealystraat verlenging stormwater	4	BD	90,000			
	TOTAAL			1,110,000	650,000	500,000	
	SPOEDWALLE						
	Golfstraat	2	BD	8,000			
	Rivierstraat: Ou Meule	2	BD	8,000			
	Skoolstraat	2	BD	8,000			
	Voetoorang Ou Meule (by Windmeul)	2	BD	8,000			
	Bellstraat	3	BD	8,000			
	Padiachystraat	3	BD	8,000			
	Meyerstraat	3	BD	8,000			
	Langstraat	3	BD	8,000			
	Zwelitsha	3	BD	8,000			
	TOTAAL			72,000	0	0	
	SYPAADJIES						
	Sypaadjies Parkstraat	2		450,000			
	TOTAAL			450,000	0	0	
	NAPIER						
	STRATE KONSTRUKSIE						

	Teer van Tradestraat	1		NP	600,000				Bestaande gruispad wat geteer word
	Teer van Van der Bijlstraat	1		NP	758,000				
	Fordstraat vanaf Geel tot Smythe (nuut)	1		NP	480,000				
	Herseël	1		NP	80,000	65,000	125,000		
	Bodorpstraat	1		NP	750,000				
	Kareelaan (Nuwerus)	1		NP	400,000				
	Shortstraat (Nuwerus)	1		NP	380,000				
	Ericastraat (Nuwerus)	1		NP	380,000				
	Proteastraat (Nuwerus)	1		NP	260,000				
	Pinestraat (Nuwerus)	1		NP	380,000				
	Almondstraat	1		NP	620,000				
	Nu-Uniestraat	1		NP	670,000				
	Teer van Geelstraat	1		NP	810,000				
	Teer van Kragstraat	1		NP	1,600,000				
	Teer van Hertzogstraat	1		NP	1,600,000				
	Teer van Eskomstraat	1		NP	1,600,000				
	Teer van Swartstraat	1		NP	1,200,000				
	Teer van Nepgenstraat	1		NP	800,000				
	TOTAAL				13,368,000	65,000	125,000		
	STORMWATER KONSTRUKSIE								
	Stormwater Moerse Pies	1		NP	100,000				
	Stormwater Fordstraat	1		NP	60,000				
	Stormwater Geelstraat	1		NP	80,000				
	Stormwater Hertzogstraat	1		NP	160,000				
	Stormwater Eskomstraat	1		NP	160,000				
	Stormwater Nu-Uniestraat	1		NP	67,000				
	Stormwater VD Bylstraat	1		NP	120,000				
	Stormwater Swartstraat	1		NP	120,000				
	Stormwater Kragstraat	1		NP	160,000				
	Stormwater Tradestraat	1		NP	60,000				

	TOTAAL			1,087,000	0	0	
	<u>SYPAADJIES</u>						
	Sarel Cillierstraat (3500 vk. m) Fase 2, 3 & 4	1	NP	800,000	800,000	1,026,000	F4 & F5
	Sarel Cillierstr Argiteksrigl,"Signage",gestremde fas., meubels	1	NP	150,000	175,000	200,000	
	TOTAAL			950,000	975,000	1,226,000	
	<u>L'AGULHAS</u>						
	<u>STRATE KONSTRUKSIE</u>						
	Herseël	5	LA	50,000	50,000	500,000	
	TOTAAL			50,000	50,000	500,000	
	<u>STORMWATER KONSTRUKSIE</u>						
	Stormwater Wesselstraat (Fase 2)			180,000			
	TOTAAL			180,000	0	0	
	<u>SYPAADJIES</u>						
	Van Bredastraat na getypoele	5	LA	570,000			
	TOTAAL			570,000	0	0	
	<u>SUIDERSTRAND</u>						
	<u>STRATE KONSTRUKSIE</u>						
	Suiderstrand pad bydrae (ts LA & SS)	5	SS	2,300,000			Slegs teer, 7.2 m wyd
	Seemanweg Fase III	5	SS	800,000			

	Vleilaan vanaf Seemansweg na Draaisirkel	5		SS	140,000			
	TOTAAL				3,240,000	0	0	
	STRUISBAAI	-	-					
	STRATE KONSTRUKSIE	-	-					
	Mossel vanaf Roman na Draaisirkel	5		SB	90,000			
	Herseël	5		SB	55,000	50,000	50,000	
	Voetpad hoofweg	5		SB	300,000			F1: Protea na Malvern, F2 Malvern na Oceanview, F3: Oceanview na Spookdraai
	Teer pad na Tennisklub	5		SB	195,000			
	Parkering Duikerstraat (karavaanpark) Fase 2	5		SB	400,000			
	Opgradeer strate in SB-Noord	5		SB	1,200,000			Nuwe gedeelte
	Adellestraat (finale fase)	5		SB	530,000			
	TOTAAL				2,770,000	50,000	50,000	
	STORMWATER KONSTRUKSIE	-	-					
	Stormwater Sonkil na Hawe Fase II	5		SB	428,206			F2
	Stormwater Protea (interseksie Port Jackson)	5		SB	340,000			
	Stormwater 3e Laan	5		SB	150,000			
	Stormwater 5e Laan	5		SB	150,000			
	Stormwater 6e Laan	5		SB	150,000			
	Stormwater Seemeeusingel	5		SB	150,000			
	Stormwater Dikkopsingel	5		SB	150,000			
	Stormwater Fisantsteeg	5		SB	150,000			
	Stormwater Andrewsteeg	5		SB	100,000			

	Stormwater h/v Seemeeu- & Vinkstraat	5	SB	100,000			
	Stormwater Eerstestraat (Hoof)	5	SB	1,100,000			
	Retensiedam	5	SB	800,000			Struisbaai-Noord retensiedam (V&V)
	Stormwater h/v Protea & Kerk interseksie	5	SB	180,000			
	TOTAAL			3,948,206	0	0	
	WAENHUISKRANS	-	-				
	STRATE KONSTRUKSIE						
	Teer: Huxhamstraat	5	WHK	60,000			
	Herseël	5	WHK	20,000	20,000	20,000	
	Pad na Romanstrand	5	WHK	400,000			
	Teer van Dorpstraat	5	WHK	285,000			
	Parking: Romanstrand Fase 2	5	WHK	300,000			
	TOTAAL			1,065,000	20,000	20,000	
	STORMWATER KONSTRUKSIE						
	Stormwater Selfbouarea (Dorpstraat)	5	WHK	1,540,000			
	TOTAAL			1,540,000	0	0	
	SPOEDWALLE						
	Galjoenstraat	5	WHK	8,000			
	TOTAAL			8,000			
	ELIM	-	-				

	STRATE	-	-				
	TOTAAL				0	0	0
	KLIPDALE	-	-				
	Teer van toegangspad	2			530,000		2835 m ²
	Teer van toegangspad	2			980,000		4690 m ²
	TOTAAL				1,510,000	0	0
	PROTEM	-	-				
	Teer van ingang na skemahuise	2			610,000		
	TOTAAL				610,000	0	0
	TOTAAL VAN AFDELING				43,643,206	2,993,000	3,209,000
Vullisverw & Reiniging	BREDASDORP	-	-				
	Vullisterrein toegangspad begruis	1-5		BD	280,000		
	Watervoorsiening by stortingsterrein	1-5		BD	5,000		
	Herwinning: stoor & "press"	1-5		BD	1,080,000		Stoor R830 000, "Press" R65 000, "Conveyor belt" R185 000
	Houers vir tuinvullis (4)	3		BD	260,000		Grondwerke ingesluit, geen omheining
	Vullisbakke (2)				90,000		
	TOTAAL				1,715,000	0	0
	NAPIER	-	-				
	Omheining	1		NP	58,000		
	Vullishouers	1		NP	15,000		

	TOTAAL				73,000	0	0
	L'AGULHAS						
	Rehabilitasie : Terreine (Fase I)	5	LA	100,000	140,000		
	Oorlaaistase			650,000			
	TOTAAL			750,000	140,000	0	
	STRUISBAAI						
	Vullisterrein toegangspad begruising	5	SB	195,000	100,000	120,000	
	TOTAAL			195,000	100,000	120,000	
	WAENHUISKRANS						
	Vullisterrein toegangspad begruising	5	WHK	195,000	100,000	120,000	
	TOTAAL			195,000	100,000	120,000	
	SUIDERSTRAND						
	TOTAAL			0	0	0	
	ELIM						
	Konstruksie van sel	1	Elim	75,000			
	TOTAAL			75,000	0	0	
	TOTAAL VAN AFDELING			3,003,000	340,000	240,000	
Waterdiens							

	BREDASDORP	-	-				
	Deurgangsgedied waterdienste (Pollapark verskuiving)	3		BD	82,000	105,000	Fase 1 tot 2 (30 huishoudings per jaar), F1: 410 m @ R200/m, F2: 453 m @ R230/m
	Waterbestuurstelsel	2,3,4		BD	70,000	70,000	70,000 Telemetrie boorgate
	Opgradeer hooftoevoerlyn	2,3,4		BD	176,000	180,000	210,000 GLS
	Verskuif midblokstelsel (Jakanrandalaan)	3		BD	94,000		
	Verskuif midblokstelsel (Hibiscuslaan)	3		BD	95,000		
	Verskuif midblokstelsel (Rivierlaan)	3		BD	76,000		
	Verskuif midblokstelsel (Dennelaan)	3		BD	94,000		
	TOTAAL				687,000	355,000	280,000
	NAPIER	-	-				
	Omgewingsimpakstudie bronontwikkeling	1		NP	35,000		
	Ontgin van bronne	1		NP	400,000	2,000,000	
	Opgradeer hooftoevoerlyn	1		NP	805,000	334,000	250,000 GLS
	Spanjaardskloof (Fase 2)	1		SP	214,000		
	Omgewingsimpakstudie (bou van dam)	1		NP	60,000	2,000,000	3,000,000
	TOTAAL				1,514,000	4,334,000	3,250,000
	L'AGULHAS	-	-				
	Waterkwaliteitverbetering (LA)	5		LA	400,000		
	Opgradeer hooftoevoerlyn	5		LA	641,000	100,000	110,000 GLS
	Tru-osmose/ontsouting	5		LA	2,320,000		
	TOTAAL				3,361,000	100,000	110,000
	SUIDERSTRAND	-	-				

	Ontwikkeling van waterbron (boorgat)	5		SS	150,000	180,000	200,000	
	TOTAAL				150,000	180,000	200,000	
	STRUISBAAI							
	Nuwe 1.5 MI reservoir	5		SB	1,736,000			GLS
	Opgradeer hooftoevoerlyne	5		SB	286,500	2,000,000	250,000	GLS
	Elektrifisering v boorgat 10 & 11	5		SB	400,000	350,000		
	Bronne identifiseer EIA	5		SB	65,000	300,000	350,000	
	TOTAAL				2,487,500	2,650,000	600,000	
	WAENHUISKRANS							
	Reservoir telemetrie (laevlak)	5		WHK	40,000	45,000	50,000	
	Pyplyn	5		WHK	900,000			
	TOTAAL				940,000	45,000	50,000	
	ELIM							
	Vervang boorgatpomp	1		Elim	30,000			
	TOTAAL				30,000	0	0	
	KLIPDALE							
	Bronne Omgewingstudie				30,000	120,000	150,000	
	TOTAAL				30,000	120,000	150,000	
	PROTEM							
	TOTAAL				0	0	0	

	TOTAAL VAN AFDELING			9,199,500	7,784,000	4,640,000	
Admin	BREDASDORP						
	Kluis vir kantoor	1-5	BD	90,000			Kluisdeur: R20000, res: gebou
	TOTAAL VAN AFDELING			90,000	0	0	
	GROOT TOTAAL			77,800,706	28,885,000	14,595,500	

Tabel 39: Projekte - Elektromeganiese Dienste – 2007/2008

PROJEK	MOTIVERING	P/TEIT	WYK	BEDRAG
Verswaar van netwerk Bredasdorp	As gevolg van die uitbreidings in die sakekern word ons verplig om die toevoerlyne te verswaar. Gedeelte is reeds gedoen maar met die ontwikkeling van die skougronde moet daar nog 'n gedeelte gedoen word. Vervang van gedeelte oorhoofse geleiers met ondergrondse kabel Ou Meuleweg en Fabrieksweg.	1		R650,000
Opgradeer netwerk Malvernrylaan. Struisbaai	Vervanging van alle oorhoofse geleiers met ondergrondse kables. Dit word in fases gedoen. Die huidige bondelgeleiers kan nie die stroom dra as gevolg van die verhoogde aanvraag nie.	2		<u>R470,000</u>
Opgradeer elek netwerk en straatbeligting Napier verskeie gedeeltes	Vervang oop geleiers wat kragonderbrekings veroorsaak wanneer die wind waai met bondelgeleiers. Die netwerk word verswaar om spannings probleme in die areas aan te spreek en die gehalte van toevoer te van die H/S netwerk moet herbou word. <ul style="list-style-type: none"> • Kragstraat • Van Der Bylstraat • Stasie pad • Engellaan • Wesstraat na begraafplaas • Kortstraat • Reserviorstraat Sarel Ciliersstraat 	3		R240,000
Vervang van oorhoofse geleiers met ondergrondse kables WHK.	Die netwerk is in 'n swak toestand en sal dringend opgradeer moet word. Slegs noodsaaklike instandhoudingswerk is in die verlede op die netwerk gedoen.	4		R 300,000
Suiderstrand interne verspreiding.	Fase drie(Syfreds ontwikkeling)is daar nog 105 erwe wat gediens moet word. Die H/S kables is reeds gelê en kan die erwe van die bestaande substasie gediens word.	5		<u>R472,500</u> (105erwe, R4,500 per erf)
Verswaar van transformators. Struisbaai	Met die verhoogde aanvraag en groter huise kan die huidige transformators nie meer die vrag hanteer nie en moet stelselmatig opgradeer word.	6		<u>R210,000</u> <u>(opgradeer van drie trans)</u>
Nuwe toevoerlyn uit ESKOM 66 KV substasie. BREDASDORP	Met die groei in aanvraag en uitbreidings by PB Lime Works en die sakekern word ons genoodsaak om 'n derde toevoer na die dorp te installeer om die vrag te hanteer en gehalte van toevoer te verseker. Gedeelte van die toerusting en materiaal is reeds aangekoop. Oprig van substasiegebou met skakeltuig Nooitgedacht substasie.	7		<u>R 650,000</u>
Eksterne koste vir die diens van 1,100 informele erwe BREDASDORP	Die eksterne 11 KV netwerke moet opgradeer word om voorsiening te maak vir die verhoogde aanvraag en die gehalte van toevoer na die area te verseker.	8		R2,310,000 (R2,200 per erf)
Interne	Dit sluit in die laagspanning verspreiding en	9		R3,520,000

verspreiding vir die diens van 1,100 informele erwe BREDASDORP	diensaansluitings na die huise.			(R3,200 per erf)
Vervang prepaid meters en opgradeer van vending stelsel. Bredasdorp	Die koste van Plessey se meters is bykans dubbel die van ander vervaardigers indien die meters vervang word moet die vending stelsel ook opgradeer word. Die vending stelsel voldoen nie aan die standaard nie en moet dringend opgradeer word.	10		<u>R920,000</u> (± 2500 METERS)
Eksterne koste vir die diens van 250 informele erwe Napier	Die eksterne 11 KV netwerke moet opgradeer word om voorsiening te maak vir die verhoogde aanvraag en die gehalte van toevoer na die area te verseker. Die lyn wat tans deur die woongebied loop moet vervang word met 'n ondergrondse kabel.	11		<u>R450,000</u> (R1,900 PER ERF)
Interne verspreiding vir die diens van 250 informele erwe Napier	Dit sluit in die laagspanning verspreiding en diensaansluitings na die huise	12		<u>R800,000</u> (R3,200 per erf)
Artikel 78 ondersoek	Die Raad moet 'n artikel 78 ondersoek laat doen om die batewaarde van die netwerke te bepaal. Indien ons inskakel by die REDS sal dit ons aandeel en die toekenning wat ons sal kry bepaal.	13		<u>R90,000</u> (FASE 1)
Meesterplan Napier	Daar is nog nooit 'n meesterplan vir die dorp opgestel vir die beplanning van die elektriese netwerk nie. Werk wat in die verlede gedoen is was net die opgradering van die bestaande stelsel.	14		<u>R80,000</u>
Meesterplan Bredasdorp	Daar is nog nooit 'n meesterplan vir die dorp opgestel vir die beplanning van die elektriese netwerk nie. Dit raak kritiek met die nuwe uitbreiding in die dorp	14		<u>R120,000</u>
Meesterplan Struisbaai/L'Agulhas	Struisbaai/L'Agulhas se H/S gedeelte is in plek maar die L/S gedeelte moet gedoen word	14		<u>R60,000</u> (NET GEDEELTE)
Beligting donker kolle.	Gedurende die jaar word daar heelwat versoeke van die publiek ontvang om donker kolle te verlig waar misdaad plaasvind. Die ligte word binne die Raad se beleid aangebring.	15		<u>R6,000</u> (5 ligte)
Hoëmas beligting om donker kolle te verlig	Die aanbring van hoëmasbeligting om die oop areas tussen die deurgangskamp en selfbouarea te verlig. Twee 30 m maste met ligte en kables	15		<u>R150,000</u>
Opgradeer straatligte Hoofweg. Struisbaai	Huidig is net 'n kort gedeelte in Spookdraai verlig en beplan ons om Hoofweg in fases op te gradeer.	15		<u>R65,000</u> (± 20 ligte)
Straatligte L'Agulhas.	Dit behels die opgradering van die lae voetbeligting met glasvesel pale. Die huidige ligte gee 'n swak lig en dien geen doel nie. Die onderhoud op die ligte is hoog en met die nuwe ligte sal daar 'n besparing op	15		<u>R40,000</u>

	onderhoudskoste wees. Fase 1 is voltooi en moet daar nog 'n gedeelte gedoen word.			
Opgradeer radionetwerk	Dit is om die kommunikasie op die netwerk te verbeter en so besparings op ons telefoon kostes te bewerkstellig.	16		<u>R20,000</u>
Verliesbeheer op netwerk.	Daar is al heelwat geld spandeer aan meettoerusting en het ons nie 'n rekenaar om die informasie te verwerk nie. Die verliese op die netwerk kan vinnig opgespoor word.	17		<u>R18,000</u>
Verliesbeheer op netwerk.	Dit behels die aanbring van meters by al die substasies om die uitgaande elek te meter en te vergelyk met die verkope en te bepaal waar daar verliese of diefstal van krag is.	17		<u>R15,000</u>
Grootmaataankope van ESKOM. Bredasdorp	Met die ondersoek wat gedoen is oor die tariefstruktuur kan daar 'n groot besparing op die aankope by ESKOM wees indien kapasitor banke op die netwerk installeer word. BBP	18		<u>R410,000</u>
Grootmaataankope van ESKOM Napier.	Met die ondersoek wat gedoen is oor die tariefstruktuur kan daar 'n groot besparing op die aankope by ESKOM wees indien kapasitor banke op die netwerk installeer word	18		<u>R180,000</u>
Verliesbeheer op netwerk.	Aanbring van meters in substasies om te bepaal waar verliese of diefstal van elek plaasvind.	18		<u>R15,000</u>
Kersmotiewe BREDASDORP	Die motiewe in Ou Meulestraat is klein en beoog ons om dit met groter motiewe te vervang.	19		<u>R40,000</u>
Kersbeligting. Napier	Die ligte op Napier is op 'n baie laer standaard as op die ander dorpe en het daar heelwat versoeke van die publiek gekom dat ons die ligte moet opgradeer. Die ligte word in die hoofstraat aangebring.	19		<u>R60,000</u>
Kersmotiewe Struisbaai	Die motiewe wat aangebring was is nie ontwerp vir die toestande nie en het verweer. Nuwe motiewe wat ontwerp is vir die toestande moet aangebring word.	19		<u>R60,000</u>

Tabel 40: Projekte - Elektromeganiese Dienste – 2008/2009

PROJEK	MOTIVERING	P/TEIT	WYK	BEDRAG
Opgradeer netwerk Bredasdorp	Vervanging van oorhoofse geleiers met ondergrondse kables	1	<u>1</u>	<u>R600,000</u>
Interne verspreiding Struisbaai/L'Agulhas	Vervanging van alle oorhoofse geleiers met ondergrondse kables. Dit word in fases gedoen. Die huidige bondelgeleiers kan nie die stroom dra as gevolg van die verhoogde aanvraag nie.	2	<u>4</u>	<u>R650,000</u>
Vervang van oorhoofse geleiers met ondergrondse kables Waenhuiskrans.	Die netwerk is in 'n swak toestand en sal dringend opgradeer moet word. Slegs noodsaaklike instandhoudingswerk is in die verlede op die netwerk gedoen. Met die ongeluk op die netwerk van ESKOM in Kassiesbaai is dit weer bewys dat die verwering op die netwerke hoog is.	3	<u>5</u>	<u>R 450,000</u>
Opgradeer netwerk Napier verskeie gedeeltes	Vervang oop geleiers wat kragonderbrekings veroorsaak wanneer die wind waai met bondelgeleiers. Die netwerk word verswaar om spannings probleme in die areas aan te spreek en die gehalte van toevoer te verbeter.	4	<u>2</u>	<u>R450,000</u>
Selfbou huise Bredasdorp	Skep van infrastruktuur vir 150 huise	5		<u>R630,000</u>
Verliesbeheer op netwerk.	Dit behels die aanbring van meters by al die substasies om die uitgaande elek te meter en te vergelyk met die verkope en te bepaal waar daar verliese of diefstal van krag is.	6	<u>2</u>	<u>R15,000</u>

Tabel 41: Projekte - Elektromeganiese Dienste – 2009/2010

PROJEK	MOTIVERING	P/TEIT	WYK	BEDRAG
Opgradeer netwerk Bredasdorp	Vervanging van oorhoofse geleiers met ondergrondse kables	1	<u>1</u>	<u>R600,000</u>
Interne verspreiding Struisbaai/ L'Agulhas	Vervanging van alle oorhoofse geleiers met ondergrondse kables. Dit word in fases gedoen. Die huidige bondelgeleiers kan nie die stroom dra as gevolg van die verhoogde aanvraag nie.	2	<u>4</u>	R650,000
Opgradeer netwerk Napier verskeie gedeeltes	Vervang oop geleiers wat kragonderbrekings veroorsaak wanneer die wind waai met bondelgeleiers. Die netwerk word verswaar om spannings probleme in die areas aan te spreek en die gehalte van toevoer te verbeter.	3	<u>2</u>	<u>R450,000</u>
Vervang van oorhoofse geleiers met ondergrondse kables Waenhuiskrans.	Die netwerk is in 'n swak toestand en sal dringend opgradeer moet word. Slegs noodsaaklike instandhoudingswerk is in die verlede op die netwerk gedoen. Met die ongeluk op die netwerk van ESKOM in Kassiesbaai is dit weer bewys dat die verwering op die netwerke hoog is.	4	<u>5</u>	<u>R 450,000</u>
Verliesbeheer op netwerk.	Dit behels die aanbring van meters by al die substasies om die uitgaande elek te meter en te vergelyk met die verkope en te bepaal waar daar verliese of diefstal van krag is.	5	<u>2</u>	<u>R15,000</u>

ADDENDUM C

Individuele Projekte

STRATEGY E6: District growth and development planning		PROJECT E6.8.1: Bredasdorp Airport Project			
OBJECTIVES: 1. To continue with the investigations with SANDF and DPW for the potential development of the Bredasdorp Air Force Base for (AFB) co-use by ODM. 2. To investigate the economic impact and develop a business plans for the sustainable co-use by ODM of the Bredasdorp Air Force Base. 3. To establish a company as a business vehicle for the management and development of the Airport. 4. Develop infrastructure for Airport. 5. Find markets for airport traffic.		INDICATORS FOR ACHIEVEMENT OF OBJECTIVES: 1. Formal approvals received from SANDF and DPW for co-use of the AFB. 2. Produce a report on the economic impact of the potential airport including a business strategic evaluation towards self-sustainability. 3. Establish a business portfolio including ODM to manage the airport development. 4. Capital funding accessed and planning of infrastructure. 5. Establish markets and engage in agreements.			
PROJECT OUTPUTS: 1. Conclude co-use agreement. 2. Produce Economic Impact Report. 3. Establish a management company. 4. Identify sources of capital and engage with funders. 5. Traffic projection and income streams identified.		SPECIFICATIONS: 1. Legal and binding agreement. 2. Approved and tested report. 3. Registered company.		LOCATION/TARGET GROUPS: Bredasdorp. ODM management	
MAJOR ACTIVITIES: 1. Facilitation. 2. Investigation and production of report. 3. Structure of company 4. Capex programme developed. 5. Airport operation and management.		RESPONSIBLE AGENTS 1. PIMS 2. MAN Consulting Services 3. 4. and 5. ODM/MAN Consulting Services		IMPLEMENTATION DATES	
				2005/06	2006/07
				1. Mid 2006 3. Mid 2006	2. Mid 2007 3. 2006/7 4. 2006/7
					5. 2007/8
COSTS:	BUDGET	05/06	06/07	07/08	SOURCE OF FINANCE
1. Continue facilitation and legal agreements		50 000		50 000	ODM
2. Economic Impact study.			650 000		External
3. Establish Company	5 000				ODM
4. CAPEX access and programme			50 000	(+)R15.0m	ODM/External
5. Airport management and operations			100 000		ODM/External
TOTAL		75 000	800 000	(+)R15.0m	

STRATEGY: Integrated Community conservation of our natural resources by landowners		PROJECT: THE NUWEJAARS WETLAND SPECIAL MANAGEMENT AREA				
OBJECTIVES:		INDICATORS FOR ACHIEVEMENT OF OBJECTIVES:				
<ul style="list-style-type: none"> • Restore the wetlands and associated natural habitats in the SMA to fulfil their systemic functions • Promote the sustainable use of the biodiversity products of the wetlands and associated areas to fulfil a meaningful role in the economy of the SMA • Promote the diversification of the uses of the wetlands, associated natural habitats and intensive agricultural areas that form part of the SMA so as to optimise economic benefits in a sustainable environment • Restore and conserve all elements of the human-made environment associated with the SMA • Promote sustainability in all forms of agriculture to be undertaken on the high-potential soils within the SMA • Promote the well-being of all people living in the SMA as an imperative for sustainable development 		<ul style="list-style-type: none"> • Implementation of an adequate community based management structure for the consolidated areas of the SMA • Implementation of long term agreements for the conservation of the natural areas with stakeholders • Clearing of aliens from the sensitive areas of the SMA • Implementation of an adequate programme for the sustainable utilisation of all biodiversity products within the SMA • Improvement of the well-being of all the inhabitants of the SMA 				
PROJECT OUTPUTS:		SPECIFICATIONS:		LOCATION / TARGET GROUPS:		
<ul style="list-style-type: none"> • Rehabilitation of the Nuwejaars River wetland system and greater catchment area restore its natural function as a part of the important De Mond estuary, a Ramsar site of international importance. • Secure conservation of the highly threatened natural areas on the Agulhas Plain that are on privately owned lands, in accordance with the principles of the ABI Project. • Develop a culture of sustainable utilisation of the biodiversity products for the benefit of the inhabitants of the area. • Stimulate tourism to the Agulhas area 		<ul style="list-style-type: none"> • The SMA supports many of the key principle of Agenda 21 in particular the Sustainable Agriculture and Rural Development (SARD) • The management of the SMA is to be undertaken in accordance with an Environmental Management System e.g. ISO14001 		<ul style="list-style-type: none"> • Landowners Farm workers and rural communities, especially those from previously disadvantaged backgrounds		
MAJOR ACTIVITIES:		RESPONSIBLE AGENCIES:		IMPLEMENTATION DATES		
				2006/07	2007/08	2008/09

<ul style="list-style-type: none"> • Rehabilitation of wetlands and associated natural areas including alien clearing • Re-introduction of historically occurring fauna to natural areas • Implementation of sustainable harvesting programme of biodiversity products • Development of sustainable tourism based infrastructure and begin operations • Training of suitable personnel for implementing major activities and community support 	<ul style="list-style-type: none"> • The SMA Management Company • The SMA Management Company • The SMA Management Company • The SMA Management Company • The SMA Management Company 			April 2008	2009
				Mid 2008	2009
				April 2008	2009
		2007		2008	2009
		2007		2008	2009
COSTS:					
	BUDGET R '000	2006/07 R '000	2007/08 R '000	2008/09 R '000	SOURCE OF FINANCE:
<ul style="list-style-type: none"> • Rehabilitation of wetlands and alien clearing • Re-introduction of fauna • Sustainable harvesting of biodiversity products • Tourism development • Personnel training and support 	<ul style="list-style-type: none"> • 8 500 • 25 240 2 650 13 940 2 000 		4 000	3 000	Social Responsibility Programme, Working Wetlands for Wetlands
			12 500	12 740	Environmental funders, SANPARKS, CapeNature
			2 000	650	Environmental Funders, ABI
			5 000	4 000	Private investors
			1 000	750	Social Responsibility Programme
TOTAL	52 330		24 500	21 140	6 690